

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

วิทยานิพนธ์
ของ
ปิยะมาศ ทองเปลว

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

วิทยานิพนธ์
ของ
ปิยะมาศ ทองเปลว

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางปิยะมาศ ทองเปลว
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(อาจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....
(ผศ.ดร.อำนาจ ชนวงค์)

กรรมการ

(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

.....
(ผศ.ดร.จิระพร ชะโน)

กรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....
(พล.อ.ต.ดร.อนันต์ ศรีอำไพ)

กรรมการ

(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(ผศ.ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(ศ.ดร.ประดิษฐ์ เทอดทูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 21... เดือน ... 2560 พ.ศ. 2560

ประกาศศุภกฤต

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่ง คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัย อาจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน และพลอากาศตรี ดร.อนันต์ ศรีอำไพ กรรมการสอบ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยแก้ไขงานวิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอบพระคุณ คณะผู้ทรงคุณวุฒิทุกคณะ ที่กรุณาตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ และขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือพร้อมให้คำแนะนำกับ ผู้วิจัยจนทำให้งานวิจัยสำเร็จด้วยดี

ขอบพระคุณ ผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนที่เป็นต้นแบบให้กับผู้วิจัยได้ศึกษาโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย จนทำให้เกิดโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูปฐมวัย ในครั้งนี้

ขอขอบคุณทุกกำลังใจจากครอบครัว พันจ่าเอกอาณัติ ทองเปลว เด็กหญิงปนัดดา ทองเปลว และเด็กหญิงภาดา ทองเปลว ที่คอยเป็นกำลังใจ ดูแล ห่วงใยผู้วิจัย ด้วยดีเสมอมา สำหรับคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณ พ่อประกอบ ไม้หิน คุณแม่ม่อน ไม้หิน บิดาและมารดาผู้ให้ชีวิต ให้การศึกษา ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย จนทำให้สำเร็จการศึกษา

ปิยะมาศ ทองเปลว

ชื่อเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
เขต 4

ชื่อผู้วิจัย นางปิยะมาศ ทองเปลว

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์

ปริญญา กศ.ม. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 2) เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 และ 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนละ 1 คน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน 3 ขนาด ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 17 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 13 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 แห่ง รวมทั้งหมด 32 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษา 32 คน ครูผู้สอน 32 คน รวมทั้งหมด 64 คน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ ระยะที่ 2 การศึกษาวิธีการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยระยะที่ 3 การศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยโดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กด้านการบูรณาการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่ามีการเสริมสร้างสมรรถนะ ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การพัฒนาโดยสถานศึกษา และ 3) การพัฒนาโดยหน่วยงานต้นสังกัด

3. โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยมีองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 โมดูล ประกอบด้วย โมดูล 1 การวิเคราะห์หลักสูตร โมดูล 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและโมดูล 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ โดยใช้เวลาในการพัฒนา 35 ชั่วโมง วิธีการพัฒนาได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การศึกษาดูงาน 3) การอบรมกระบวนการพัฒนา 3 ขั้น คือขั้นที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนาขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 การประเมินหลังการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมาก และความเป็นไปได้โดยรวมระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

TITLE Program Development Learning Management Competency of Childhood Teachers in the School of UdonThani Primary Educational Service Area Office 4

AUTHOR Mrs. Piyamas Thongplew

ADVISORS Asst. Prof. Dr.Amnaj Chanawonges

DEGREE M.Ed. **MAJOR** Educational Administration

UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2017

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the present the desirable condition and performance management of teachers early childhood learning for schools UdonThani Primary Educational Service Area Office Area 4. 2) explore ways to enhance performance management of teachers, early childhood learning for schools. UdonThani Primary Educational Service Area Office 4. And 3) develop a program to strengthen performance management, learning of teachers for early childhood education. UdonThani Primary Educational Service Area Office 4. The research 3 phase: Phase 1 is the educational component and a measure to develop capacity building. The learning of early childhood teachers. The samples include school Administrators School was one person and teacher at the Primary School, the first man by the size of three sizes smaller sizes 17 schools. medium sizes 13 schools and a large sizes 2 school. Total 32 schools administrators 32 peoples and teachers 32 peoples. in total 64 peoples. The randomized, stratified (Stratified Random Sampling) used to collect data, including statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation Phase 2 the development of the capacity building of teachers early childhood learning from the school the best practices. And Phase 3 development program to strengthen performance management of teachers early childhood learning.

The results were as follows:

1. Results of the study the current state and the desired performance of the overall learning of early childhood teachers are observed in all aspects. The desirable aspects of the performance management of teachers, early childhood learning, the overall demand in the two sides have very desirable in the fourth. Including the creation of the right course. The event promotes the development and learning of children. The creation of an environment conducive to the child's learning. The integration of learning.

2. Study how to enhance performance management of teachers, early childhood learning for schools UdonThani Primary Educational Service Area Office 4. Found there is capacity building: 1) self-development, 2) Developed by schools and 3) developing teacher agency.

3. To develop capacity building programs for teachers of early childhood learning. There are elements of the program include: 1) the importance of the program, and 2) the purpose of the program 3) format and how to develop 4) the structure of the program 5) the content and essence of the program consists of 3 modules. Module 1 analysis curriculum. Module 2 development activities. and Module 3 Evaluation of development and learning. The time to develop a 35-hour development methods include. Development methods: 1) self-study 2) to a study visit 3) the training process. The three development stages: Stage 1 assessment before development. Stage 2 assessing the development. Stage 3 assessment after development. Program Development Learning Management Competency of Childhood Teachers overall a reasonable level and feasibility overall level. Used to enhance the learning of teachers in early childhood education UdonThani Primary Educational Service Area Office Area 4.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	คำถามของการวิจัย	3
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	กรอบแนวคิดและและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	การเสริมสร้างสมรรถนะครู	7
	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย	46
	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัย	68
	โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม	70
	บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4	72
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	76
	งานวิจัยในประเทศ	76
	งานวิจัยต่างประเทศ	80
3	วิธีดำเนินการวิจัย	83
	ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4	85
	ระยะที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4	89
	ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4	90
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	91
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	91
	ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	91
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	92

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
ความมุ่งหมายของการวิจัย	120
สรุปผล	120
อภิปรายผล	122
ข้อเสนอแนะ	124
บรรณานุกรม	126
ภาคผนวก	132
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	133
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	145
ภาคผนวก ค คู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ...	147
ประวัติย่อของผู้วิจัย	214

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	11
2	สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 2 การมุ่งบริการที่ดี	12
3	สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง	12
4	สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม	14
5	สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู	14
6	สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	15
7	สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน	17
8	สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน	19
9	สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	20
10	สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำครู	21
11	สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	24
12	สมรรถนะตามมาตรฐานความรู้ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา	25
13	ตารางสรุปองค์ประกอบสมรรถนะของครูด้านการจัดการเรียนรู้	26
14	ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายโรงเรียนและจำนวนโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4	74
15	จำนวนสถานศึกษา จำแนกตามขนาด	74
16	จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามสายงาน/อันดับ	75
17	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	92
18	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยรวมและรายด้าน	93
19	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	94
20	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก	95

21	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	96
22	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการบูรณาการเรียนรู้	97
23	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก	98
24	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	99
25	แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย	100
26	แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นด้านการสร้างหลักสูตร ที่เหมาะสม	101
27	แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นด้านการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก	102
28	แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	103
29	แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการบูรณาการเรียนรู้	104
30	แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการประเมิน พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	104

31	แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	105
32	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน	117

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของสมรรถนะ	8
2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4	115

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นทำให้หลายประเทศได้ตื่นตัวหันมาให้ความสำคัญในการพัฒนาคนในชาติ โดยเห็นว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ คือ “ศักยภาพของระบบการศึกษา” เริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย ซึ่งถือเป็นพื้นฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดจุดมุ่งหมายให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 31) ซึ่งชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546 : 42 – 44) ได้เสนอปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ได้แก่ บ้านและโรงเรียน เพราะบ้านและโรงเรียนเป็นรากฐานของชีวิตในทุกๆด้านของเด็ก ดังนั้นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กคือ พ่อ แม่ และครู

แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555 – 2559) ได้เน้นนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ โดยเริ่มต้นจากระดับปฐมวัย เพราะการศึกษาระดับปฐมวัยถือเป็นรากฐานของการศึกษาและการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะเมื่อเด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาที่สมบูรณ์ ได้รับการปลูกฝังที่ดีเขาเหล่านั้นก็จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาการเจริญเติบโตแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ-อารมณ์ สังคม สติปัญญาโดยเฉพาะด้านสติปัญญาเด็กวัย 0.5 – 5 ปี ถือเป็นช่วงวัยทองของชีวิต เป็นวัยที่สมองมีการพัฒนาได้เร็วและมากที่สุด โดยสมองสามารถพัฒนาได้สูงถึง 80% ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องก็จะส่งผลให้เด็กมี 6Q หรือความฉลาดในแง่มุมต่างๆได้อย่างครบครัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 8) กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทั่วประเทศจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยเพื่อพัฒนาเด็กวัย 3-5 ปี (5 ปี 11 เดือน 29 วัน) ให้มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านเหมาะสมกับวัย โดยยึดการจัดประสบการณ์ที่ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้ และวางรากฐานชีวิตให้เด็กได้พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และตามกฎกระทรวงฯ ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมเน้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นซึ่งเด็กจะได้ประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยจะจัดกิจกรรม 6 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา ตามตารางกิจกรรมประจำวัน ส่วนรูปแบบการจัดกิจกรรมการสอนของแต่ละโรงเรียนสามารถจัดทำได้ตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด

การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ ป้องกันและแก้ไขปัญห 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน อีกทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ถึงแม้ว่าหลายฝ่ายจะร่วมกันเร่งขับเคลื่อนการศึกษาให้มีคุณภาพเพียงใด แต่จากรายงานการปฏิรูปการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี 2556 ถึงปัจจุบันพบว่าระบบการศึกษายังประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างมาก ปัญหาที่ต้องเร่งพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ คุณภาพผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครู เพราะครูผู้สอนคือผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้ทีนำหลักสูตรไปใช้กับผู้เรียนโดยตรง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2550 : 42) จากการศึกษาการพัฒนากระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ทศนา แคมมณี และคณะ. 2547 : 49) พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจหัวใจหลักของการสอน กล่าวคือ ไม่จัดการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรการศึกษาที่กำหนดไว้ ขาดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เน้นสอนแบบท่องจำ สอนตามเนื้อหาสาระในหลักสูตร และจัดกิจกรรมไม่หลากหลาย ใช้สื่อแบบเดิมๆ ไม่เน้นให้ผู้เรียนคิดต่อยอด ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการเรียนรู้ที่ดี จากสภาพปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เรียกว่า การปฏิรูปในสี่ใหม่ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ และการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ซึ่งมียุทธศาสตร์การพัฒนาครู ให้เป็นครูที่มีความสามารถ สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการกำหนดระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขึ้น โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาบนฐานความคิดสมรรถนะเพื่อให้ผู้บริหารและครูเข้าสู่กระบวนการประเมินสมรรถนะโดยไปผูกกับการเลื่อนวิทยฐานะและคาดหวังว่าจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในที่สุดดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเข้มแข็งจริงจังและดำเนินงานด้านการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายทั้งของนักเรียนและของสถานศึกษาจากรายงานการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามโครงการพัฒนาการปฏิรูปการเรียนรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ครูมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยลดบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ด้วยการให้นักเรียนได้เรียนรู้จากใบความรู้ และใบงานที่สร้างขึ้น ซึ่งครูเข้าใจว่าเป็นกระบวนการที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากใบความรู้ และใบงานที่สร้างขึ้น ซึ่งครูเข้าใจว่าเป็นกระบวนการที่ให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นเพียงการสอนแบบเดิมที่เปลี่ยนจากการฟังครู เป็นการอ่านใบความรู้เท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 49) ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานผลการนิเทศ ติดตาม และการประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ที่พบว่า ในด้านการจัดการเรียนรู้

มีครูที่จัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาน้อยมาก และในด้านการพัฒนาตนเองของครูพบว่า ครูยังขาดภาวะผู้นำตนเอง (Self-Leadership) ขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิควิธีการใหม่ๆ ไม่กล้าที่จะตัดสินใจใช้วิธีการสอนแบบใหม่ และไม่กล้าเผยแพร่นำเสนอผลงานของตนเองให้คนอื่นได้รับรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. 2556 : 15)

อย่างไรก็ตาม ศักยภาพการเรียนรู้ที่ดีของคน ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาปฐมวัย หรือระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยที่สำคัญคือความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (ฉลาด จันทสมบัติ. 2550 : 4-6) จึงจำเป็นจะต้องพัฒนาครูให้มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งพัฒนา เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดหลักสูตรอบรมด้านการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดทำโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเข้ม การสร้างคู่มือพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ใช้เองภายในหน่วยงาน เป็นต้น ซึ่งการจัดทำโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ขึ้นใช้เองภายในหน่วยงานก็เป็นทางเลือกที่น่าสนใจ เพราะโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้จะมีแบบแผน เป็นระบบระเบียบ โดยประยุกต์จากประสบการณ์ หลักการ แนวคิดทฤษฎี มาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรม ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูปฐมวัย จึงสนใจที่จะจัดทำโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ซึ่งถือว่าเป็นครูในระดับที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นผู้ที่วางรากฐานในทุกๆ ด้านให้กับเด็ก เริ่มจากด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยเพื่อให้ครูปฐมวัยใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กในโรงเรียน และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่สร้างสรรค์ มีรูปแบบแนวคิดแบบใหม่ๆ ที่จะสร้างสรรค์และพัฒนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาศักยภาพคนในชาติให้มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เป็นอย่างไร
2. วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ควรเป็นอย่างไร
3. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
2. เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ความสำคัญของการวิจัย

ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปขยายผลใช้กับครูปฐมวัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยจากแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ 2546 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ดังนี้

- 1.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
- 1.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
- 1.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- 1.4 การบูรณาการเรียนรู้
- 1.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- 1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

2. ขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 156 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัยจำนวน 312 คน รวมประชากร 468 คน จากจำนวน 4 อำเภอ รวม 156 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับปฐมวัย

ตอนที่ 2 ศึกษาวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยใช้เกณฑ์ เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ในมาตรฐานที่ 5 และมาตรฐานที่ 6 อยู่ในระดับดี หรือดีมาก

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย 6 คนเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนละ 2 คน จากโรงเรียนที่มี วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนอนุบาลบ้านผือ 2) โรงเรียนบริหารภูมิเขต และ 3) โรงเรียนบ้านสว่างปากราง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้วิจัยได้ยึดกรอบแนวคิดของ องค์ประกอบการจัดการศึกษาปฐมวัยตามที่กระทรวงศึกษาธิการ 2546 ได้กำหนดไว้ เพื่อนำมาสร้าง และพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
4. การบูรณาการเรียนรู้
5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรม หมายถึง ชุดโมดูลที่บรรจุกิจกรรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 3 Module คือ

Module 1 การวิเคราะห์หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 1.2 การจัดเนื้อหาวิชา
- 1.3 กระบวนการเรียนการสอน

Module 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ ประกอบด้วย

- 2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย
- 2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ
- 2.3 พัฒนาการด้านสังคม
- 2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

Module 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้รูปแบบและวิธีการพัฒนา คือ

- 3.1 ประเมินพัฒนาการ
- 3.2 ประเมินเป็นรายบุคคล
- 3.3 ประเมินกิจกรรมประจำวัน
- 3.4 การเลือกใช้เครื่องมือ
- 3.5 ประเมินตามสภาพจริง

2. การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย หมายถึง กระบวนการดำเนินการเสริมสร้างเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

3. สมรรถนะครู หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมในการทำงานที่มาจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) แรงจูงใจ (Motive) คุณลักษณะของบุคคล (Trait) และแนวคิดของตนเอง (Self-Concept) ของบุคคลนั้นที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล

4. ครูปฐมวัย หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

6. การอบรม หมายถึง กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เป็นหลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การเสริมสร้างสมรรถนะครู
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัย
4. โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม
5. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การเสริมสร้างสมรรถนะครู

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ หรือขีดความสามารถในการทำงาน (Competency) เกิดขึ้นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 1970 โดยนักวิชาการชื่อ David McClelland ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยว่าทำไมบุคลากรที่ทำงานในตำแหน่งเดียวกันจึงมีผลงานที่แตกต่างกัน McClelland จึงทำการศึกษาค้นคว้าโดยแยกบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีออกจากบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานพอใช้ แล้วจึงศึกษาว่าบุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม มีผลการทำงานที่ต่างกันอย่างไร ผลการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะมีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่าสมรรถนะ (Competency)

1. ความหมายของสมรรถนะ

มีนักวิชาการให้ความหมายของ สมรรถนะ หลายท่านดังนี้

Boyatzis (1982 : 58) ให้ความหมายของสมรรถนะว่า หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งถือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน เพื่อให้บรรลุถึงความต้องการของงานภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์กรและมีผลทำให้บุคคลมุ่งมั่นสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ

Mitrani, Dalziel และ Fitt (1992 : 11) สรุปความหมายของสมรรถนะว่าเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีความเชื่อมโยงกับประสิทธิผลหรือผลการปฏิบัติงานในการทำงาน

Spencer และ Spencer (1993 : 9) ให้ความหมายของสมรรถนะว่าเป็นคุณลักษณะของบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ต่อความมีประสิทธิภาพของเกณฑ์ที่ใช้ หรือการปฏิบัติงานที่ได้ผลการทำงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ Spencer และ Spencer (1993 : 11) ได้ขยายความหมายของสมรรถนะว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของแต่ละบุคคลในการทำงาน (Underlying

Characteristic) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลจากควมมีประสิทธิผลของเกณฑ์ที่ใช้ (Criterion Reference) และ/หรือการปฏิบัติงานที่ได้ผลงานสูงกว่ามาตรฐาน (Superior Performance)

วิทยา จันทรศิริ (2551 : 14) ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า คือ กลุ่มพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลที่เกิดจากความรู้เจตคติหรือคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลอันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ชูชัย สมิทธิไกร (2551 : 27) ให้คำจำกัดความของสมรรถนะว่า หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ เช่นอุปนิสัยทัศนคติ บุคลิกภาพ เป็นต้น ซึ่งสามารถวัดได้และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของบุคคล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553 : 5) ได้ให้คำจำกัดความของสมรรถนะ ว่าหมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถทักษะและคุณลักษณะอื่นที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร

จากความหมายสมรรถนะที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมในการทำงานที่มาจาก ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) แรงจูงใจ (Motive) คุณลักษณะของบุคคล (Trait) และแนวคิดของตนเอง (Self-Concept) ของบุคคลนั้นที่ จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานซึ่งสามารถวัดได้ และต้องเหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายขององค์กร

2. องค์ประกอบของสมรรถนะ

องค์ประกอบของสมรรถนะ ชูชัย สมิทธิไกร (2552 : 32-33) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของสมรรถนะไว้ 5 ด้าน ดังภาพประกอบ 1

ที่มา : ชูชัย สมิทธิไกร (2552 : 32)

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของสมรรถนะ

องค์ประกอบของสมรรถนะ ประกอบด้วย

1. ตัวแบบสมรรถนะ (Competency Model) เป็นกรอบแนวคิดที่จะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและเหตุผลของการจัดทำระบบสมรรถนะของหน่วยงาน ซึ่งจะเริ่มจากการนำ วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กรปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นตัวตั้งเพื่อนำไปเป็นหลักในการพิจารณา เพื่อให้ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และเป้าหมายที่วางไว้

2. ประเภทของสมรรถนะ (Competency Categories) ประกอบด้วย สมรรถนะ 3 ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก สมรรถนะตามสายงาน และสมรรถนะตามบทบาท

3. ชื่อและนิยามของสมรรถนะ (Competency Name and Definition) สมรรถนะแต่ละด้านจะต้องมีชื่อเรียกและมีคำนิยามหรือความหมายที่ชัดเจน เพื่อที่จะสื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันทุกคน

4. ระดับความเชี่ยวชาญ (Proficiency Scale) คือ ระดับความสามารถหรือระดับพฤติกรรมของสมรรถนะในแต่ละด้านขององค์กร ซึ่งจะนำไปใช้เป็นหลักในการกำหนดว่าบุคลากรในองค์กรจะต้องมีความเชี่ยวชาญในสมรรถนะแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด ซึ่งโดยทั่วไปจะกำหนดระดับของพฤติกรรมไว้ 4-6 ระดับ

5. ตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรม (Behavioral Indicators) คือ สิ่งที่จะบ่งบอกว่า บุคลากรแต่ละคน มีระดับของเชี่ยวชาญหรือระดับของพฤติกรรมอยู่ในระดับที่ต้องการหรือไม่ตัวแบบสมรรถนะ (Competency Model) ประเภทของสมรรถนะ (Competency Categories) ชื่อและนิยาม (Name & Definition) ระดับความเชี่ยวชาญ (Proficiency Scale) ตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรม (Behavioral Indicators)

3. ประเภทของสมรรถนะ

มีนักวิชาการหลายท่านได้จำแนกประเภทของสมรรถนะ ดังนี้

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2547 : 10-11) ได้จำแนกสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์กรโดยรวม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้

2. สมรรถนะตามสายงาน (Job Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลนั้น สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

3. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้โดดเด่นกว่าคนอื่นทั่วไป เช่น สามารถอาศัยอยู่กับแมงป่องหรือสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะเรียกสมรรถนะส่วนบุคคลนั้นว่า เป็นความสามารถพิเศษส่วนบุคคล

ชูชัย สมितिไกร (2552 : 30-31) ได้จำแนกสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรในองค์กรทุกที่จำเป็นต้องมีเหมือนกันทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสายงานใด หรือระดับตำแหน่งใดก็ตาม
2. สมรรถนะตามสายงาน (Functional Competency) คือ สมรรถนะที่เป็นความรู้ และความสามารถ เป็นทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามสายงานในองค์กร
3. สมรรถนะตามบทบาท (Role Competency) คือ สมรรถนะที่บุคคลในระดับบริหารจำเป็นต้องมี เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่การเป็นผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. สมรรถนะของครู

ชัชรินทร์ ชวนวัน (2547) ให้ความหมายของสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teacher and personnel's competency) ไว้ว่าหมายถึงความสามารถในการผสมผสานความรู้ ทักษะแรงจูงใจทัศนคติและคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลเข้าด้วยกันแล้วแสดงออกในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงานในบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่นและมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

วิชัย แหวนเพชร (2554 : 59) ได้สรุปจุดประสงค์ของสมรรถนะของครูยุคปฏิรูปรอบสองที่พึงประสงค์ว่าควรมีสมรรถนะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่เรียน
2. มีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ
3. มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู
4. มีจิตวิญญาณของความเป็นครู
5. มีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีความรักความก้าวหน้าและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
7. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์
8. มีความพอประมาณและความพอเพียง
9. มีสุขภาพกายและจิตดี
10. มีความสามารถในการสอนการถ่ายทอดและการใช้สื่อการสอน
11. มีความสามารถในการให้คำปรึกษาและการแนะแนว
12. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 25) ได้กำหนดสมรรถนะครูออกเป็น 2 ส่วน คือสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency)

1.1 สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation) หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผล การปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 1 สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation)	1.1 ความสามารถในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์สังเคราะห์ภาระกิจงาน	1. วิเคราะห์ภาระกิจงานเพื่อวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 2. กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ทุกภาคเรียน 3. กำหนดแผนการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นขั้นตอน
	1.2 ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์	1. ใฝ่เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 2. ริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 3. แสวงหาความรู้ที่เกี่ยวกับวิชาชีพใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาตนเอง
	1.3 ความสามารถในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน	1. ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง
	1.4 ความสามารถในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ	1. ใช้ผลการประเมินการปฏิบัติงานมาปรับปรุง/พัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น 2. พัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

1.2 สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี (Service Mind) หมายถึง ความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการ และการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

ตาราง 2 สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 2 การมุ่งบริการที่ดี

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
2. การบริการที่ดี (Service Mind)	2.1 ความตั้งใจและเต็มใจ ในการให้บริการ	1. ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ ส่วนรวมเมื่อมีโอกาส 2. เต็มใจ ภาคภูมิใจ และมีความสุขใน การ ให้บริการแก่ผู้รับบริการ
	2.2 การปรับปรุงระบบบริการ ให้มีประสิทธิภาพ	1. ศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง 2. ปรับปรุงและพัฒนาระบบการ ให้บริการให้มี ประสิทธิภาพ

1.3 สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง (Self - Development) หมายถึง การศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

ตาราง 3 สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
3. การพัฒนาตนเอง (Self Development)	3.1 การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทาง วิชาการและวิชาชีพ	1. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มุ่งมั่นและ แสวงหาโอกาสพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่ หลากหลาย เช่นการเข้าร่วมประชุม/ สัมมนาการศึกษาดูงาน การค้นคว้าด้วยตนเอง
	3.2 การสร้างองค์ความรู้และ นวัตกรรมในการพัฒนาองค์กร และวิชาชีพ	1. รวบรวม สังเคราะห์ข้อมูล ความรู้ จัดเป็นหมวดหมู่ และปรับปรุงให้ ทันสมัย 2. สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อ พัฒนาการ จัดการเรียนรู้ องค์กรและวิชาชีพ
	3.3 การแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น และสร้างเครือข่าย	1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนา ตนเองและพัฒนางาน 2. ให้คำปรึกษา แนะนำ นิเทศ และ ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ทาง วิชาชีพแก่ผู้อื่น

1.4 สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม (Team Work) หมายถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรง สัมพันธภาพของสมาชิกตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ตาราง 4 สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
4. การทำงานเป็นทีม (Team Work)	4.1 การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน ร่วมงาน	1. สร้างสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 2. ทำงานร่วมกับผู้อื่นตาม บทบาทหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย 3. ช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อนร่วมงานเพื่อสู่เป้าหมาย ความสำเร็จร่วมกัน
	4.2 การเสริมแรงให้กำลังใจเพื่อน ร่วมงาน	ให้เกียรติ ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานใน โอกาสที่เหมาะสม
	4.3 การปรับตัวเข้ากับกลุ่ม คนหรือสถานการณ์ที่ หลากหลาย	มีทักษะในการทำงานร่วมกับ บุคคล/กลุ่มบุคคล ได้อย่างมี ประสิทธิภาพทั้งภายในและ ภายนอก สถานศึกษา และในสถานการณ์ต่าง ๆ
	4.4 การแสดงบทบาทผู้นำ หรือผู้ตาม	แสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามใน การทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง เหมาะสมตามโอกาส
	4.5 การเข้าไปมีส่วนร่วม กับ ผู้อื่น ในการพัฒนาการจัด การศึกษาให้ บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย	1. แลกเปลี่ยน/รับฟังความ คิดเห็นและ ประสบการณ์ ภายในทีมงาน 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้/รับฟัง ความคิดเห็นและประสบการณ์ ระหว่างเครือข่ายและทีมงาน 3. ร่วมกับเพื่อนร่วมงานในการ สร้างวัฒนธรรมการ ทำงานเป็น ทีมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

1.5 สมรรถนะที่ 5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Teacher's Ethics and Integrity) หมายถึงการประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และสังคม เพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู

ตาราง 5 สมรรถนะหลัก : สมรรถนะที่ 5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
5. จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Teacher's Ethics and Integrity)	5.1 ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	1. สนับสนุน และเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพ 2. เสียสละ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพ และ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ 3. ยกย่อง ชื่นชมบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ 4. ยึดมั่นในอุดมการณ์ของวิชาชีพ ปกป้องเกียรติ และศักดิ์ศรีของวิชาชีพ
	5.2 มีวินัย และความรับผิดชอบในวิชาชีพ	1. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ตรงต่อเวลา วางแผนการใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด 2. ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และวัฒนธรรมที่ดีขององค์กร 3. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ และมุ่งมั่นพัฒนาการประกอบวิชาชีพให้ก้าวหน้า 4. ยอมรับผลอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของ ตนเอง และหาแนวทางแก้ไขปัญหาลูกอุปสรรค
	5.3 การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	1. ปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงได้เหมาะสมกับสถานะของตน 2. รักษาสิทธิประโยชน์ของตนเอง และไม่ละเมิด สิทธิของผู้อื่น 3. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือและไม่เบียดเบียน ผู้อื่น

2. สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency)

2.1 สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) หมายถึง ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใช้และพัฒนา สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีการจัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและ เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ตาราง 6 สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
1. การบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning management)	1.1 การสร้างและพัฒนา หลักสูตร	1. สร้าง/พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางและท้องถิ่น 2. ประเมินการใช้หลักสูตรและนำผล การประเมินไปใช้ในการพัฒนา หลักสูตร
	1.2 ความรู้ ความสามารถ ในการออกแบบ การเรียนรู้	1. กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ เน้น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ ริเริ่มเหมาะสมกับสาระการ เรียนรู้ความแตกต่างและธรรมชาติของ ผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่าง หลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับ วัย และความต้องการของผู้เรียน และชุมชน 3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการออกแบบการเรียนรู้ การจัด กิจกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้ 4. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ อย่าง เป็นระบบโดยบูรณาการอย่าง สอดคล้องเชื่อมโยงกัน 5. มีการนำผลการออกแบบการเรียนรู้ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และปรับใช้ ตามสถานการณ์อย่างเหมาะสมและ เกิดผลกับผู้เรียนตามที่คาดหวัง 6. ประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุง/พัฒนา

ตาราง 6 (ต่อ)

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
	1.3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1. จัดทำฐานข้อมูลเพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. ใช้รูปแบบ/เทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝัง/ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียน 4. ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ 5. ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในการจัดการเรียนรู้ 6. พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน
	1.4 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้	1. ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ 2. สืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 3. ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้
	1.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	1. ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และผู้เรียน 2. สร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม 3. วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง 4. นำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

2.2 สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน (Student Development) หมายถึง ความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ตาราง 7 สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
2. การพัฒนาผู้เรียน (Student Development)	2.1 การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน	1. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม แก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน 2. จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม 3. จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน
	2.2 การพัฒนาทักษะชีวิต และ สุขภาพกายและสุขภาพจิตผู้เรียน	1. จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการดูแลตนเอง มีทักษะในการเรียนรู้ การทำงาน 2. การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
	2.3 การปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยความภูมิใจในความเป็นไทยให้กับผู้เรียน	1. สอดแทรกความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทยให้แก่ผู้เรียน 2. จัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย

ตาราง 7 (ต่อ)

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
2. การพัฒนาผู้เรียน (Student Development)	2.4 การจัดระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	1. ให้ผู้เรียน คณะครูผู้สอน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในดูแลช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล 2. นำข้อมูลนักเรียนไปใช้ช่วยเหลือ/พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมเป็นรายบุคคล 3. จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันแก้ไข ปัญหา และส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้แก่แก่นักเรียนอย่างทั่วถึง 4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับค่านิยมที่พึงงาม 5. ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึงทันการณ์

2.3 สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา การกำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน

ตาราง 8 สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management)	3.1 จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน	1. จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2. ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน 3. ตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนให้พร้อมใช้และปลอดภัยอยู่เสมอ
	3.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา	1. จัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลและเอกสารประจำชั้นเรียนอย่างถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน 2. นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ
	3.3 กำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา	1. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกาข้อตกลงในชั้นเรียน 2. แก้ปัญหา/พัฒนานักเรียนด้านระเบียบวินัยโดยการสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน 3. ประเมินการกำกับดูแลชั้นเรียนและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา

2.4 สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis & Synthesis & Classroom Research) หมายถึงความสามารถในการทำความเข้าใจ แยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวม ประมวลหาข้อสรุปอย่างมีระบบและนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ห้วงค์กรหรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

ตาราง 9 สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis & Synthesis & Classroom Research)	4.1 การวิเคราะห์	1. สำรวจปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อวางแผนการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาคุณภาพปัจจุบัน 3. มีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรคและโอกาสความสำเร็จของการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน
	4.2 การสังเคราะห์	1. รวบรวม จำแนกและจัดกลุ่มของสภาพปัญหาของผู้เรียนแนวคิดทฤษฎีและวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ 2. มีการประมวลผลหรือสรุปข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนโดยใช้ข้อมูลรอบด้าน
	4.3 การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	1. จัดทำแผนการวิจัยและดำเนินกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบตามแผนดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้ 2. ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ 3. มีการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในกรณีศึกษาอื่นๆ ที่มีบริบทของปัญหาที่คล้ายคลึงกัน

2.5 สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

ตาราง 10 สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำครู

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
5. ภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership)	5.1 วุฒิภาวะความเป็นผู้นำที่เหมาะสมกับความเป็นครู (Adult Development)	1. พิจารณาทบทวนประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้เรียนและผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม 2. เห็นคุณค่าให้ความสำคัญในความคิดเห็นหรือผลงานและให้เกียรติแก่ผู้อื่น 3. กระตุ้นจูงใจปรับเปลี่ยนความคิด และการกระทำของผู้อื่นให้มีความผูกพันและมุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน
	5.2 การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (Dialogue)	1. มีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น โดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพ 2. มีทักษะการฟัง การพูด และการตั้งคำถาม เปิดใจกว้าง ยืดหยุ่น ยอมรับทัศนคติที่หลากหลายของผู้อื่นเพื่อเป็นแนวทางใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน 3. สืบเสาะข้อมูลความรู้ทางวิชาชีพใหม่ๆ ที่สร้างความท้าทายในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น

ตาราง 10 (ต่อ)

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
	5.3 การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agency)	1. ให้ความสนใจต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัจจุบันโดยมีการวางแผนอย่างมีวิสัยทัศน์ซึ่งเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์เป้าหมาย และพันธกิจของโรงเรียนร่วมกับผู้อื่น 2. ริเริ่มการปฏิบัติที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนานวัตกรรม 3. กระตุ้นผู้อื่นให้มีการเรียนรู้และความร่วมมือในวงกว้างเพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาและวิชาชีพ 4. ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้ระบบ/ขั้นตอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้
	5.4 การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง (Reflective Practice)	1. พิจารณาไตร่ตรองความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ของนักเรียนและการจัดการเรียนรู้ 2. สนับสนุนความคิดริเริ่มซึ่งเกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองของเพื่อนร่วมงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ 3. ใช้เทคนิควิธีการหลากหลายในการตรวจสอบ ประเมินการปฏิบัติงานของตนเอง และผลการดำเนินงานสถานศึกษา
	5.5 การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (Concern for Improving Pupil Achievement)	1. กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของตนเองตามสภาพจริงและปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้

ตาราง 10 (ต่อ)

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
		2. ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นรอบด้านของผู้เรียนต่อผู้ปกครองและผู้เรียนอย่างเป็นระบบ 3. ยอมรับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความคาดหวังด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้ปกครอง 4. ปรับเปลี่ยนบทบาทและการปฏิบัติงานของตนเองให้เอื้อต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน 5. ตรวจสอบข้อมูลการประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้านรวมถึงผลการวิจัยหรือองค์ความรู้ต่างๆ และนำไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

2.6 สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relationship & Collaborative-Building for Learning Management)
 หมายถึงการประสานความร่วมมือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

ตาราง 11 สมรรถนะประจำสายงาน : สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	รายการพฤติกรรม
6. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relationship & Collaborative for Learning)	6.1 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	1. กำหนดแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือกับชุมชน 2. ประสานให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา 3. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน 4. จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อการจัดการเรียนรู้
	6.2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการเรียนรู้	1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครูผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548 : 6-11) กำหนดสมรรถนะครูตามมาตรฐานความรู้ 9 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียด ดังตาราง 12

ตาราง 12 สมรรถนะตามมาตรฐานความรู้ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้/รายการพฤติกรรม
ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู	1. สามารถใช้ทักษะในการฟังการพูดการอ่านการเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง 2. สามารถใช้ทักษะในการฟังการพูดการอ่านการเขียนภาษาอังกฤษหรือ ภาษาต่างประเทศอื่นๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง 3. สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน
การพัฒนาหลักสูตร	1. สามารถวิเคราะห์หลักสูตร 2. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย 3. สามารถประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร 4. สามารถจัดทำหลักสูตร
การจัดการเรียนรู้	1. สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคและตลอดภาค 2. สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 3. สามารถเลือกใช้พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 4. สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล
จิตวิทยาสำหรับครู	1. เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน 2. สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน 3. สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 4. สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน
การวัดและประเมินผลการศึกษา	1. สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง 2. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร
การบริหารจัดการในห้องเรียน	1. มีภาวะผู้นำ 2. สามารถบริหารจัดการในชั้นเรียน 3. สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. สามารถในการประสานประโยชน์ 5. สามารถนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ

ตาราง 12 (ต่อ)

สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้/รายการพฤติกรรม
การวิจัยทางการศึกษา	1. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2. สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน
นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	1. สามารถเลือกใช้ออกแบบสร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี 2. สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 3. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ตาราง 13 ตารางสรุปองค์ประกอบสมรรถนะของครูด้านการจัดการเรียนรู้

ที่ มา สมรรถนะ	กระทรวงศึกษาธิการ (2554)	สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548 : 6-11)	รวม
1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	/	/	/	3
2. การบริหารจัดการห้องเรียน	/	/	/	3
3. การพัฒนาผู้เรียน		/	/	2
4. การวัดผลประเมินผล	/	/	/	3
5. การวิจัย	/	/	/	3
6. ภาษาและเทคโนโลยี	/	/	/	3

จากการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาจาก กระทรวงศึกษาธิการ (2546)

สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553 และสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548 : 6-11) ได้
องค์ประกอบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับ
สถานศึกษา 6 ด้าน คือ

การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมการพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและ
ประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์
จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่
ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส
และเด็กพิเศษ รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน
มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ
เรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน
ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่
เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย
ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นใน
สังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับ
เด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและ
ให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อ
การจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็น
ผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้
ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้
ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับ
เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อม
และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้อง
รู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆให้เหมาะกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลัก
การบูรณาการที่ว่าหนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้
หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้นเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องวางแผนการจัด
ประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะหลากหลาย
ประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง
ที่กำหนดไว้

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึด
วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการ
เรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ
จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัว
ของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมี

ความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกัน รับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมีใช้จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

จากแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ยึดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน โดยถือว่าการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษา เป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ จึงต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเองคือหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน หลักสูตรสถานศึกษาจึงประกอบด้วยมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผน

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่างๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มากำหนดเป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มเติมสาระตามความถนัด ความสนใจของเด็กปฐมวัย โดยความร่วมมือของทุกคนในสถานศึกษาและชุมชน มีการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือจุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์) เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาเด็ก

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

1. ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารหลักสูตรอื่นๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. ร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยมีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางจัดทำตามหัวข้อ ดังนี้
 - 2.1 วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือ จุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์)
 - 2.2 โครงสร้างหลักสูตร

2.2.1 สารการเรียนรู้รายปี

2.2.2 เวลาเรียน

2.3 การจัดประสบการณ์

2.4 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

2.5 สื่อและแหล่งการเรียนรู้

2.6 การประเมินพัฒนาการ

2.7 การบริหารจัดการหลักสูตร

2.8 อื่นๆ

รายละเอียดที่เสนอแนะมีดังนี้

1. วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือจุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์)

วิสัยทัศน์ สถานศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นการคิดไปข้างหน้า เป็นอนาคตที่พึงประสงค์ เป็นภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานความจริง มีเอกลักษณ์เป็นของสถานศึกษาของตน ทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิดศรัทธา/ความคิดในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้การกำหนดวิสัยทัศน์กับนโยบายควรเป็นการกำหนดร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาปฐมวัยพัฒนาเด็ก วิสัยทัศน์ที่ดีต้องมีความชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา และมีระยะเวลา

ที่แน่นอน

ภารกิจ หรือ พันธกิจ สถานศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดงานหลักที่สำคัญหรือวิธีดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ในระยะเวลาที่แน่นอน

เป้าหมาย เป็นการกำหนดความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน และการดำเนินงานด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายหรือมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (หลักสูตรแกนกลาง) และวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนด การกำหนดเป้าหมายสามารถกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

จุดหมาย หรือ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นการกำหนดความคาดหวังที่จะเกิดกับเด็กหลังจากจบหลักสูตรแล้ว ในบางกรณีอาจกำหนดรวมอยู่ในเป้าหมายแต่ถ้าเป้าหมายกำหนดในภาพรวม อาจแยกออกมากำหนดเป็นจุดหมายต่างหากได้ ซึ่งจะมองในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร กล่าวคือ เป็นจุดหมายของหลักสูตรโดยตรง

การกำหนดจุดหมายหรือมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะกำหนดโดยนำจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง มากำหนดเป็นจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาโดยตรง และสถานศึกษาอาจกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นอีกด้วย

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษาทุกมาตรฐาน จำเป็นต้องนำมาวิเคราะห์และกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละชั้นปี ให้เห็นภาพชัดเจนดังตัวอย่างต่อไปนี้

การเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การสอนในระดับปฐมวัยนั้นไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านบรรลุ

จุดหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

1. เพื่อให้ผู้สอนวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
2. เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันให้บรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ผู้สอนควรดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียด จนเกิดความเข้าใจว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไรเพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลพัฒนาการเด็ก เป็นต้น

2. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จุดหมาย) ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ซึ่งกำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญและส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์

4. กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนต้องกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งมีหลากหลาย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องการใช้สอดแทรกลงในการจัดประสบการณ์ สำหรับรูปแบบที่นิยมใช้จัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยศึกษา คือ หน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจใช้หน่วยตามความสนใจของเด็ก โดยพิจารณาข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษา ตัวเด็ก สภาพแวดล้อม สังคม-วัฒนธรรมประกอบ ทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

สำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วย ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องโดยใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ 3 วิธีคือ

วิธีที่ 1 เด็กเป็นผู้กำหนดวิธีนี้ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ขณะที่เดินผ่านแปลงดอกไม้ เด็กๆแสดงความสนใจผีเสื้อที่กำลังเกาะดอกไม้อยู่และ ต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ดังนั้นผู้สอนจึงนำเรื่องผีเสื้อมาเป็นหัวเรื่องในการจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 2 ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนดวิธีนี้เป็นวิธีที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอนกับเด็ก โดยผู้สอนกระตุ้นให้เด็ก แสดงความคิดเห็น แล้วนำเรื่องที่สนใจมา

กำหนดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์ เช่น ผู้สอนอ่านนิทานเกี่ยวกับ“ช้าง”ให้เด็กฟัง และมีการสนทนา อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องช้าง ในที่สุดผู้สอนกับเด็กจึงตัดสินใจร่วมกันกำหนดเรื่อง “ช้าง” เป็นหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 3 ผู้สอนเป็นผู้กำหนดวิธีนี้ผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยไว้ล่วงหน้าโดยพิจารณาจากโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่จัดทำไว้ หน่วยการจัดประสบการณ์นี้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ผู้สอนกำหนดหัวเรื่อง“ยุ้ง”ไว้ล่วงหน้าแล้ว แต่ปรากฏว่าเด็กอยากรู้เรื่อง“ผีเสื้อ” ผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนเรื่องยุ้งมาเป็นผีเสื้อได้และนำเรื่อง “ยุ้ง”ไปจัดประสบการณ์ในโอกาสต่อไป

การกำหนดหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก
2. ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
3. สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก
4. ผนวกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปได้อย่างผสมกลมกลืน
5. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้สอนนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยที่ผู้สอนรับผิดชอบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

5.1 นำหน่วยการจัดประสบการณ์มากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้เมื่อได้หน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรนั้นเป็นสาระที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาให้ ทั้งนี้เพื่อประสงค์ให้สามารถยืดหยุ่นได้โดยง่าย สะดวกต่อการปรับให้เหมาะสมกับความสนใจและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก

5.2 สังเกตหรือระดมความคิดจากเด็ก ผู้สอนอาจสนทนากับเด็กเพื่อจะได้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด เด็กอยากทราบอะไรเพิ่มเติม และผู้สอนควรตรวจสอบหลักสูตรเพื่อเพิ่มเติมสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ในหน่วยหรือหัวเรื่องนั้นๆ

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากทั้งการวิจัยและการวิเคราะห์ของวงการวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมองและการเรียนรู้ของเด็ก มีประเด็นที่เด่นชัดว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยทำให้ภาวะของสมองเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ มีแนวคิดที่เป็นสาระหลักที่ควรนำมาพิจารณาในการจัดสภาพแวดล้อม ดังนี้

2.1 สมองเป็นอวัยวะที่มีความจำเพาะตัว และเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งแวดล้อมต่างๆ จนเกิดเป็นความแตกต่างและหลากหลายของสมองที่สั่งสมมาตลอดชีวิต

2.2 การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อสมองเผชิญกับความเครียดและความรู้สึกผ่อนคลายในปริมาณที่สมดุลกัน คือ การตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ถ้าครูจะนำไปปฏิบัติก็ต้องสร้าง

บรรยากาศของห้องเรียน ไม่ใช่ให้ปลอดภัยเพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำให้เกิดประกายของความรู้สึก กระหายใคร่รู้

2.3 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมองกับสิ่งแวดล้อมทำให้ต้องตระหนักว่ายังมี สภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์เท่าใด ก็จะทำให้สมองเกิดการเรียนรู้มากขึ้นเท่านั้น

2.4 สภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์จะส่งผลให้สมองมีการเชื่อมโยงของระบบ ประสาทเพิ่มขึ้นถึง 25 เปอร์เซ็นต์ ทั้งในช่วงแรกและช่วงหลังของชีวิต ดังนั้นสภาพแวดล้อมของ คนเราจึงต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดความหลากหลาย

2.5 การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับการหายใจ เพียงแต่การเรียนรู้ถูกยับยั้ง หรือส่งเสริมด้วยปัจจัยบางอย่างได้

2.6 การเชื่อมโยงของระบบประสาทขึ้นอยู่กับปัจจัยของสิ่งแวดล้อม นั่นคือ ลักษณะของโรงเรียน กับสิ่งที่พบในชีวิตประจำวันด้วย

2.7 การควบคุมความเครียด โภชนาการ การออกกำลังกาย และการผ่อนคลาย รวมทั้งการบริหารสุขภาพในรูปแบบอื่นๆ จะต้องเป็นส่วนสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาถึงความ เหมาะกับการเรียนรู้ด้วย

2.8 เด็กปกติที่มีอายุเท่ากัน อาจมีอายุทางพัฒนาการของทักษะพื้นฐาน แตกต่างกันได้ถึงห้าปี ฯลฯ

ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย

นวัตกรรมทางการจัดศึกษาปฐมวัยต่างให้ความสำคัญต่อการจัด

สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งสิ้น ในที่นี้เป็นตัวอย่างแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมของ นวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัย 3 นวัตกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมของการจัดการศึกษา Waldorf การจัด บรรยากาศภายในห้องเรียน อาคารเรียน และบริเวณโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำหรับการจัด การศึกษา Waldorf ความงดงามของธรรมชาติจะปรากฏอยู่ทั้งบริเวณกลางแจ้งและภายในอาคาร มีการนำภาพศิลปะ งานประติมากรรม กลิ่นหอมของธรรมชาติเข้ามาตกแต่ง ทำให้บรรยากาศของ โรงเรียนสงบ และอ่อนโยน ภายใต้แนวคิดที่ว่า เด็กวัย 0 - 7 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้จากการเลียนแบบ สิ่งที่เด็กเลียนแบบในช่วงนี้จะฝังลึกลงไปในตัว ห่อหุ้มเด็กทั้งกายและจิตวิญญาณ และฝังแน่นไป จนโต

บริเวณภายในห้อง

บริเวณภายในห้องควรจะเป็นกันเอง และสว่างไสวเพียงพอ ไม่จ้าจนเกินไป เพราะจะทำให้เกิดความร้อน เด็กจะขาดสมาธิในการเรียน อาจใช้ผ้า màn เพื่อช่วยกรองแสงให้อยู่ใน ระดับที่พอเหมาะ ไม่ควรเป็นห้องที่มีผู้คนเดินไป หากห้องมีลักษณะมืด ควรเปิดไฟ หรือตั้งโคมไฟใน บางจุดที่จำเป็น และหลีกเลี่ยงการใช้แสงที่ไม่ใช่แสงธรรมชาติในเวลากลางวัน ใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้สี ธรรมชาติ สีเส้นบนผนังห้องเรียนทาสีอ่อนเพื่อสร้างบรรยากาศที่น่าอยู่ ให้เด็กที่ได้มานั่งในห้องได้นึกถึง ความสดชื่นยามอยู่ใต้ต้นไม้ ที่ออกดอกบานสะพรั่ง

บริเวณกลางแจ้ง

บริเวณกลางแจ้งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นสนามเด็กเล่นอยู่ติดกับ ตัวอาคาร โดยจัดให้ใช้ได้ทั้งในสภาพภูมิอากาศที่หลากหลาย พื้นผิวควรแข็งเพื่อให้แห้งเร็วเมื่อฝนตก

ควรตั้งอยู่ทางด้านที่แดดส่องถึง เพื่อให้เด็กๆ ได้รับแสงแดดยามเช้า บ่อทรายควรอยู่บริเวณนี้ ไม่เลื้อยบนกำแพง ต้นไม้ และแปลงดอกไม้ช่วยให้บริเวณนี้เป็นสถานที่ที่น่าสบายสำหรับเด็กๆ ส่วนที่สองอยู่ห่างจากตัวอาคารใช้เป็นที่เล่นและออกกำลังกาย ควรจัดเป็นอาณาจักรสำหรับเด็ก ทำทางสำหรับรถเข็นและทางสำหรับเดิน โดยออกแบบทางเดินให้โค้งไปมา น่าเดินและผ่านจุดที่น่าสนใจ เนินเขาเป็นจุดเสริมที่มีคุณค่ามากในสนามเด็กจะได้วิ่งขึ้นและลง เป็นการไต่กล้ามเนื้อหลายส่วนอย่างเป็นอิสระและเป็นธรรมชาติ ส่วนหนึ่งของพื้นที่เป็นที่ตั้งของชิงช้า ไม้ลื่น ต้นไม้พุ่มเตี้ยๆ และปลูกไม้ดอกหรือพืชผักสวนครัว

อุปกรณ์ภายในห้องเรียน

ควรมีอ่างล้างมือขนาดใหญ่ที่อยู่ในระดับต่ำพอที่เด็กๆ จะเอื้อมมือถึงระดับน้ำได้ง่าย ลอยเรือลำเล็กๆ หรือ แขกกระดากวาดเขียนได้ มีช่องเก็บของส่วนตัวของเด็กแต่ละคน มีตู้ขนาดใหญ่สำหรับเก็บวัสดุที่ครูต้องใช้ มีชั้นสำหรับวางอุปกรณ์และของเล่น อาจมีมุมตุ๊กตา มุมงานช่าง มีโต๊ะสำหรับทำกิจกรรมที่มีน้ำหนักเบาที่เคลื่อนย้ายได้ ของเล่นที่จัดไว้เป็นของเล่นที่มีความสมบูรณ์น้อยแต่ชี้ช่องทางในการเล่นได้มาก เช่น ตุ๊กตาที่ไม่ได้วาดหน้าไว้อย่างตายตัว นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้สีน้ำ ฝุ่นกัน กระดาษ สีเทียน ขี้ผึ้ง ที่มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะอีกด้วย

อุปกรณ์กลางแจ้ง

อุปกรณ์ชิ้นสำคัญ คือ บ่อทรายที่บรรจุทรายพูนเหนือระดับดินเล็กน้อย มีม้านั่งยาวตัวเตี้ยล้อมรอบ สิ่งที่ทำให้ความเพลินเพลินแก่เด็กเป็นพิเศษ คือ บ้านเด็กเล่นที่ไม่ประณีตหรือเสร็จสมบูรณ์จนเกินไป โดยจัดเตรียมโครงไม้และหลังคาไว้เพื่อให้เด็กทำส่วนที่เหลือกันต่อเอง มีสิ่งไม้สำหรับใส่อุปกรณ์กลางแจ้ง อุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ รถเข็นให้เด็กเข็นหรือลากไปตามทางเดิน หรือจะขึ้นไปนั่งก็ได้ มีชิงช้า ไม้ลื่น ราวสำหรับห้อยโหน ตาข่ายป็นปาย มีอุปกรณ์ก่อสร้าง เช่น กระดาน นั่งร้าน บันได อิฐ พลั่ว ถัง เครื่องมือทำสวน เป็นต้น

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก-ปฐมวัยไว้

4 ประเด็น ดังนี้

การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ทุกอย่างที่จัดไว้ในห้องเรียนมีขนาดเล็ก เฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุอุปกรณ์อยู่ในสภาพที่เด็กหยิบออกมาใช้ได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ ถือหลักของความจริง (“Reality principle”) นำของจริงมาให้เด็กใช้ เนื่องจากเมื่อเด็กต้องช่วยเหลือตนเอง หรือช่วยดูแลสิ่งแวดล้อม สิ่ง que เด็กต้องเข้าไปทำเป็นของจริง จึงนำของจริงมาใช้ในห้องเรียน เช่น แก้วจริง มีดจริงๆ สำหรับทำอาหาร และทำความสะอาดเฟอร์นิเจอร์จริง ทั้งนี้ ควรให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติรอบตัวเพื่อช่วยพัฒนาทั้งกายและจิต ให้เด็กมีความสุขสนุกสนานในการสำรวจ และจัดการกับสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ มีสิ่งช่วยกระตุ้นเด็กในห้องเรียน อาจจะเป็นภาพติดผนัง โต๊ะสำรวจธรรมชาติ สัตว์เลี้ยง เป็นต้น

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อความสุขสบาย

คำว่า สุขสบาย หมายถึง สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ควรมีความสวยงาม การตกแต่งที่เจริญหูเจริญตา มีสีสันไม่ร้อนแรง เพื่อให้เด็กซึมซับความงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว ความสวยงามดังกล่าวเชื่อมต่อกับความมีระเบียบ เด็กได้รับการกระตุ้นที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมทางสุขสบายมีคุณภาพและมีระเบียบด้วย ของทุกอย่างในห้องเรียนจะมีที่อยู่และกำหนดไว้อยู่แล้ว

ของเหล่านี้จะวางในสภาพที่เด็กหยิบจับได้เอง ดังนั้น ความมีระเบียบและความงดงามหมดจดจะปรากฏให้เห็น วัสดุต่างที่ใช้ในห้องเรียนควรทำความสะอาดได้ง่าย หรือล้างได้เพื่อจะได้ฝึกให้เด็กมีนิสัยรักความสะอาด ซึ่งเป็นนิสัยที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นในช่วงเวลาหลักของชีวิต (Sensitive Periods) และสิ่งเหล่านี้จะติดตัวไปจนโต ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมทั้งมวลที่กล่าวมาแล้วจะช่วยสร้างให้เกิดบรรยากาศของความสงบและสันติ

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้ปัญญา

จุดแรกที่ต้องคำนึงถึงเกี่ยวกับอุปกรณ์เพื่อการสอนที่จัดไว้ในสิ่งแวดล้อมจะต้องช่วยพัฒนาการใช้ปัญญาของเด็กผ่านกิจกรรมการสำรวจ เพราะเป็นวิถีทางที่เด็กเรียนรู้ตามขั้นตอนของพัฒนาการ จุดที่สองเกี่ยวกับอุปกรณ์ คือ ในห้องเรียนจะมีอุปกรณ์แต่ละชนิดเพียงชุดเดียว เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องการแบ่งปัน การให้ความเคารพ และเห็นคุณค่าของวัสดุอุปกรณ์

การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมและอารมณ์

เด็กได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมที่จัดเอาไว้เพื่อสนองความต้องการของเขา เด็กได้เรียนรู้ที่จะให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ ต่อเพื่อน และได้รับความเคารพจากผู้อื่นภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีลักษณะพิเศษ คือ การจัดกลุ่มในแนวนั่ง เป็นการจัดกลุ่มคละอายุ เพื่อให้เด็กมีโอกาสดูแลคนอื่น และได้รับการดูแลจากคนอื่น จุดเด่นอีกเรื่องหนึ่งคือ บรรยากาศที่มีระเบียบทำให้เด็กเคารพข้อตกลงภายใน (Inner Rules) เด็กมีอิสระในการเลือกงาน เลือกที่นั่งทำงาน และเพื่อน เด็กจะซึมซับสภาพที่เอื้อ มีระเบียบ สงบ ในบรรยากาศของความร่วมมือ ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้ประสานงาน สังเกตเด็กในขณะที่ดูแลกลุ่มเด็ก และดูแลเด็กแต่ละวัยด้วยในเวลาเดียวกัน สาธิตการใช้อุปกรณ์ สังเกตและบันทึกการทำงานของเด็กกับอุปกรณ์ และพฤติกรรมอื่นๆ

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยทฤษฎีการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วงปฐมวัยนั้นเป็นวัยที่เด็กเริ่มต้นพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นวัยที่รับรู้และซึมซับประสบการณ์ ที่จะก่อให้เกิดความรู้ และยังเป็นความจำที่แปรเป็นจิตใต้สำนึกของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นอีกด้วย

Piaget เสนอแนวคิดว่าการจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้น เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในภาวะสมดุล ฝึกทำกิจกรรมตามลำพังและการรวมกลุ่ม เด็กจึงได้เรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้น่าจะทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครู เด็กได้มีประสบการณ์ตรง มีอิสระทางความคิด การแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกัน จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง

John Dewey เสนอแนวคิดว่าการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากในการฝึกให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาาร่วมด้วย เนื่องจากเด็กปฐมวัยกำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการเรียนการสอนและประสบการณ์ที่จัดให้เด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กลงมือปฏิบัติเอง การจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงสำคัญมาก

Erikson เชื่อว่าวัยเด็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และการได้รับประสบการณ์ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ดีและรู้จักไว้วางใจผู้อื่น ในช่วงวัยก่อนเรียน หรือวัยเล่น (อายุ 4-7 ปี) ซึ่งเป็นขั้นของความคิดริเริ่มและการตัดสินใจ หรือความรู้สึกผิด เชื่อว่าเด็กวัยนี้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีและมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ โดยผู้ใหญ่มีหน้าที่สนับสนุนให้เด็กได้พยายามแสดงความสามารถใหม่ๆ ในด้านสังคมเด็กเรียนรู้ในการเข้าสังคมจากการเล่นกับเพื่อน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเลียนแบบผู้อื่นเช่นพ่อแม่ หรือบุคคลใกล้ชิด ซึ่งพ่อแม่และผู้ใหญ่ต้องเป็นต้นแบบที่ดีกับเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคม มีลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งรู้สิ่งที่ถูกและผิด การปลูกฝังจริยธรรมโดยมีพ่อแม่ผู้ใหญ่เป็นต้นแบบที่ดี จะทำให้เด็กมีอุปนิสัยที่ดี ในด้านสติปัญญาเด็กวัยนี้อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ และชอบถามในสิ่งที่ตนเองสงสัยใคร่รู้ ผู้ใหญ่ต้องให้โอกาสในการพูดกระทำสิ่งต่างๆ จะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ เด็กจะสนุกในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กล้าแสดงออก (วคินี อิศรเสนา ณ อยุธยา. 2545 : 13-14) การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3-5 ปีนี้จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จะจัดในรูปของการบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกต่างกันไป แต่ทั้งนี้ประสบการณ์สำคัญที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยได้กำหนดเป็นหลักการไว้ 5 ข้อ คือ

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กเป็นองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบททางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะการที่เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จะทำให้เด็กได้ความรู้และความเข้าใจขึ้นภายในตัวของเด็ก ด้วยการให้โอกาสลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ได้คิด แก้ปัญหา เกิดประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กได้เข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้และวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การปฏิบัติหรือปัญหาที่เกิดขึ้นภายในนี้ไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นได้ในสถานการณ์ที่ต่างออกไปนอกชั้นเรียน

จากแนวคิดพื้นฐานและหลักการของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการศึกษาปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของการบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม อันส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้นจึงเหมือนเป็นพื้นฐานใน

การศึกษาเด็กให้รับรู้ เข้าใจว่า การดำเนินชีวิตของตนเองให้เป็นอยู่อย่างดี มีความสุข และเป็นปัจจัยที่ดีต่อสังคมนั้นควรจะดำเนินไปอย่างไร เพื่อให้เด็กได้สร้างจิตสำนึก และจิตใต้สำนึกของการเป็นปัจจัยที่ดีของสังคมให้เกิดขึ้นและในขณะเดียวกันเด็กก็จะได้เรียนรู้ที่จะรับปัจจัยสังคมมาเพื่อพัฒนาตัวเองไปในทางที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน

สาระการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์

เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็น เนื่องจากเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเนื้อหาสาระที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายนั้นควรครอบคลุมข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด การคิด การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะต่างๆ รวมทั้งเจตคติและค่านิยม ในการนำเอาเนื้อหาสาระมาบรรจุไว้ในหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงธรรมชาติของวิชาความรู้กับหลักการเรียนรู้ของเด็กประกอบกัน ซึ่งอาจทำได้โดยอาศัยแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ (พัฒนา ชัชพงศ์. 2543 : 19-21)

1. แนวทางการจัดเนื้อหาสาระในแต่ละวิชาหรือแต่ละกิจกรรม การจัดในลักษณะนี้จำเป็นต้องจัดตามลำดับขั้นตอน ความยากง่าย และความต่อเนื่อง ซึ่งควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1.1 จัดเรียงลำดับจากเนื้อหาสาระที่ง่ายไปหายากหรือจากสิ่งที่ไม่ซับซ้อนไปสู่สิ่งที่มีความสลับ ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

1.2 จัดให้เรียนส่วนรวมก่อนส่วนย่อย

1.3 จัดให้เรียนในสิ่งที่ป็นรูปธรรมก่อนนามธรรม

1.4 จัดให้เรียนในสิ่งที่ป็นความรู้พื้นฐานก่อนสิ่งที่ป็นความรู้ขั้นสูง

1.5 จัดให้เรียนตามลำดับเวลาให้เห็นความต่อเนื่องกัน

2. แนวทางการจัดเนื้อหาสาระระหว่างวิชาหรือระหว่างกิจกรรม การจัดในลักษณะนี้เนื้อหาสาระของวิชาต่างๆ ที่นำมาบรรจุไว้จะต้องมีความสัมพันธ์กัน โดยการจัดในลักษณะการบูรณาการ คือในแต่ละกิจกรรมเด็กจะได้ฝึกฝนทักษะพื้นฐานของวิชา อีกทั้งยังนิยมจัดหลักสูตรในลักษณะของใยแมงมุม คือค่อยๆ ขยายเนื้อหาออกไปกว้างขึ้นเรื่อยๆ กิจกรรมมีรายละเอียดยิ่งขึ้น

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีหลากหลาย รูปแบบที่นิยมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยคือ หน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์โดยกำหนดหัวเรื่องเป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่สามารถทำได้ 3 วิธีคือ (พัฒนา ชัชพงศ์. 2543 : 24)

1. เด็กเป็นผู้กำหนด

2. ผู้สอนและเด็กกำหนดร่วมกัน

3. ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไม่เน้นเพียงเรื่องความรู้หรือเนื้อหาวิชา แต่เน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ได้แก่พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงเน้นการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง และเกิดพัฒนาการ 4 ด้าน จึงเรียกว่า “การจัดประสบการณ์” ที่มีลักษณะเป็นการบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบ เพราะไม่มีข้อจำกัดเรื่องความลุ่มลึกในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาต่างๆ ให้แก่เด็ก เหมือนการสอนรายวิชาโดยมีขั้นตอนดังนี้การบูรณาการเพื่อสร้างหลักสูตร

ขั้นที่ 1 เลือกหัวข้อที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 ระดมความคิดจากเด็กเพื่อสร้างหลักสูตร บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม และพัฒนาการ 4 ด้าน

ขั้นที่ 3 วางแผนการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ ระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม และพัฒนาการ 4 ด้าน

ขั้นที่ 4 บูรณาการกิจกรรมและเนื้อหาตามพัฒนาการแต่ละด้าน

ขั้นที่ 5 จัดกิจกรรม เนื้อหา และพัฒนาการ 4 ด้าน ที่บูรณาการแล้ว เพื่อใช้ทำการสอน โดยมีกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ (ทำกิจกรรม) ให้นักเรียนทำกิจกรรม (ซึ่งอาจจะลองผิดลองถูก) เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องที่จะเรียน ด้วยความเชื่อที่ว่าวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการให้ผู้เรียนลงมือทำในสิ่งนั้น (Learning by Doing)

2. ขั้นสะท้อนความคิด (สร้างความรู้) ให้นักเรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ โดยคิดทบทวนว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้างจากสิ่งที่ทำ

3. ขั้นทฤษฎี (สรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอด) ให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ค้นพบจากการทำกิจกรรม เป็นความคิดรวบยอด (Concept) เปรียบเทียบกับทฤษฎีในบทเรียน ให้นักเรียนสรุปทฤษฎีเองจากประสบการณ์

4. ขั้นนำไปใช้ ให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลองหรือในชีวิตจริง

ความเชื่อสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีหลักความเชื่อที่ว่า การจัดประสบการณ์เรียนรู้ทุกครั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กได้รับเป็นหลัก และมีวิธีการที่เด็กเป็นผู้กระทำ มีส่วนร่วม โดยยึดหลักการ ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3. จัดให้มีความสุข มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มครุริเริ่ม กิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหว และต้องสงบกิจกรรมรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

4. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต

5. จัดการประเมินพัฒนาเด็กอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

6. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

ความหมายของการจัดกิจกรรมที่ให้เด็กมีส่วนร่วมนั้น ทิศนา ขัมมณี ได้กล่าวไว้ใน แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ (ทิศนา ขัมมณี และคณะ. 2549 : 102 – 103) การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวในการเรียนรู้ (Active Participation) ไม่ได้หมายความว่าถึงลักษณะที่แสดงออกทางกายเท่านั้น แต่รวมถึงความกระตือรือร้นทางด้านสติปัญญา ความคิด ความจดจ่อ ทางด้านสังคมคือปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และทางด้าน

อารมณ์ คือเกิดอารมณ์ร่วมในกิจกรรมนั้นๆ มีความสนุก เต็มใจ ไม่มีความเครียดการเลือกรูปแบบการสอนซึ่งมีหลากหลายวิธีมาใช้ ควรมีเกณฑ์พิจารณาความเหมาะสมดังนี้

1. เหมาะกับความสามารถ ความรู้ในเนื้อหา และความสนใจของครูผู้สอน
2. เหมาะกับความสามารถ วัย และความสนใจของผู้เรียน
3. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน และความคิดรวบยอด (Concept)

ที่ครูผู้สอนต้องการให้เกิดกับนักเรียน

4. เหมาะกับเวลา สถานที่ และจำนวนนักเรียน

จากข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญที่กล่าวมานั้น เห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญนั้นคำนึงถึงความสนใจ ความเข้าใจในเนื้อหา และกระบวนการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน ที่ต้องดำเนินการผ่านกระบวนการที่让孩子เป็นสำคัญคือ เหมาะสมกับเด็กทั้งด้านเนื้อหา วัยพัฒนาการ ความสนใจ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาแนวทางการจัดประสบการณ์ควรกำหนดให้มีจัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ คำว่า “บูรณาการ” จึงเป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับครู แต่อาจเกิดความเข้าใจที่สับสนว่าการบูรณาการเป็นการนำองค์ความรู้ต่างๆ มากองรวมกัน โดยที่ทุกทักษะมารวมเอาไว้ด้วยกันอย่างไม่สามารถแยกแยะอะไรได้ และอ้างว่าให้เด็กทำกิจกรรม ใหม่ๆ ที่ครูก็ไม่ชัดเจนว่าผสมผสานอะไรไว้ด้วยกัน

การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิด เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์ สำคัญการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงควรศึกษาก่อนว่าทักษะสาระการเรียนรู้หรือประสบการณ์สำคัญใดที่จะจัดให้กับเด็กแล้วจึงวางแผนการจัดกิจกรรมต่อไป

การที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลายจะช่วยให้เด็กเกิดการตกผลึกทางความคิด และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้ไม่ลบเลือนไปโดยง่าย การนำสาระการเรียนรู้และทักษะต่างๆ ที่ต้องการให้เด็กฝึกฝนมาเชื่อมโยงไว้ในการสอน การใช้แหล่งเรียนรู้รอบตัว สื่อมีความหลากหลายมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็ก การจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับกลุ่มเด็กและสภาพแวดล้อม โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด (พัฒนา ชัชพงศ์. 2543 : 140 - 142)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

สมองของเด็กเล็กได้รับความสนใจในช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา เราได้เรียนรู้ว่าสมองถูกออกแบบมาเพื่อการเรียนรู้ คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องของสมองของเด็กเล็กชี้ชัดว่าการเชื่อมต่อของเซลล์สมองของเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว เครือข่ายเซลล์สมองที่เชื่อมต่อกันนี้มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับจะถูกป้อนเข้าสู่สมองของเด็ก และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมต่อของเส้นใยประสาท เส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อที่ทำงานอยู่สมองจะมีการสร้างไขมันล้อมรอบ (Myelination) ทำให้การเคลื่อนไหวของกระแสไฟฟ้าในเส้นใยประสาทเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และเป็นการป้องกันไม่ให้เครือข่ายเส้นใยประสาทถูกกำจัดไป ดังนั้น การที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จึงต้องให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยการจัดการเรียนรู้บนฐานของหลักการเรียนรู้ของสมองและจิต ดังนี้

1. สมองสามารถทำงานได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน (A parallel processor) และการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับสรีระทั้งหมดของร่างกาย สมองทำงานเป็นระบบซึ่งเป็นองค์รวม (A whole system) จะไม่แยกเรียนรู้เฉพาะทีละส่วน การจัดการศึกษาจึงต้องไม่จัดโดยแยกเป็นส่วนๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์
2. ในช่วงแรกของชีวิตสมองเติบโตอย่างรวดเร็วมาก การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสมองเกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ดังนั้นความสัมพันธ์ทางสังคมจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้
3. มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติในการค้นหาความหมายของสิ่งต่างๆ ดังนั้น จึงต้องตอบสนองต่อความต้องการค้นหาความหมายด้วยการได้สำรวจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ
4. สมองจะทั้งรับรู้และทำความเข้าใจรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่สมองจะสร้างและแสดงออกด้วยรูปแบบของตัวเอง ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดรูปแบบในการเรียนรู้และทำความเข้าใจของตนเอง
5. อารมณ์มีผลต่อรูปแบบการเรียนรู้ อารมณ์และการเรียนรู้เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ดังนั้น บรรยากาศที่เหมาะสมจึงเอื้อให้เกิดการเรียนรู้
6. สมองทั้งสองซีกจะทำงานอย่างสัมพันธ์กันในทุกๆ กิจกรรม ซึ่งทำให้เราได้ว่าสมองจะทำการแบ่งข้อมูลออกเป็นส่วนๆ และทำความเข้าใจโดยภาพรวม ดังนั้น การจัดการศึกษาที่ดีต้องตระหนักถึงข้อนี้ โดยการให้เรียนรู้เป็นภาพรวมและส่วนย่อย
7. การเรียนรู้ประกอบด้วยจุดสนใจหลักและรับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวไปพร้อมๆ กัน ดังนั้น ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ในทุกแง่มุม
8. การเรียนรู้เป็นไปโดยที่เกิดความตระหนักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้และไม่ได้ตระหนักว่าเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้อาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างทันทีแต่ต้องใช้เวลาที่ค่อยๆ เกิดขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องออกแบบให้เอื้อให้ผู้เรียนได้ค่อยๆ ต่อเติมแนวคิด ทักษะ และประสบการณ์ จนกระทั่งเกิดความเข้าใจและเรียนรู้
9. มนุษย์มีวิธีจัดระบบความจำ 2 แบบที่สำคัญ คือ ระบบการจำเป็นมิติ และการท่องจำ การเรียนรู้ที่อย่างมีความหมายต่อผู้เรียนจะเกิดจากระบบความจำทั้งสองแบบนี้ ดังนั้น การเรียนรู้จะเกิดจากสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน
10. ในช่วงต้นของชีวิต สมองจะมีการเติบโตอย่างรวดเร็วมากซึ่งมีลักษณะของ Hard wiring มีการสร้างเส้นใยประสาท และจุดเชื่อมต่อมากมาย ซึ่งมีช่วงของการเรียนรู้ที่เหมาะสมในเรื่องต่างๆ (Windows of opportunity) แต่อย่างไรก็ตาม สมองก็ไม่ได้จำกัดหรือหยุดการเจริญเติบโต มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ดังนั้น จึงควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ Windows of opportunity และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
11. ความท้าทายจะช่วยให้กระตุ้นให้ต้องการเรียนรู้ ส่วนความกลัวจะยับยั้งการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นในบรรยากาศที่ปราศจากความกลัว และมีความท้าทายให้ต้องการเรียนรู้
12. มนุษย์ทุกคนมีสมอง แต่สมองของแต่ละคนล้วนแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น แต่ละคนจึงมีแบบแผนของการเรียนรู้ (Learning Style) ความสามารถ และเขาว์ปัญญาที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้พื้นฐานขององค์ความรู้ดังกล่าวจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะดังนี้

1. จัดการเรียนรู้โดยไม่แยกเป็นส่วนๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของสมองมนุษย์ ซึ่งสามารถทำงานได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน และการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับสรีระทั้งหมดของร่างกาย
2. จัดการเรียนรู้โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพราะการเปลี่ยนแปลงต่างๆของสมองเกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคม
3. จัดการเรียนรู้โดยตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติในการค้นหาความหมายด้วยการให้เด็กได้สำรวจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ
4. จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดรูปแบบในการเรียนรู้และทำความเข้าใจของตนเอง เนื่องจากสมองจะทั้งรับรู้และทำความเข้าใจรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่สมองจะสร้างและแสดงออกด้วยรูปแบบของตัวเอง
5. จัดบรรยากาศที่เหมาะสมซึ่งเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ เนื่องจากอารมณ์และการเรียนรู้เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้และอารมณ์มีผลต่อรูปแบบการเรียนรู้
6. จัดการเรียนรู้ทั้งการเรียนรู้ที่เป็นภาพรวมและที่เป็นส่วนย่อย เพื่อตอบสนองต่อข้อความรู้ที่ว่าสมองจะทำการแบ่งข้อมูลออกเป็นส่วนๆ และทำความเข้าใจโดยภาพรวมสมองทั้งสองซีกจะทำงานอย่างสัมพันธ์กันในทุกๆกิจกรรม
7. จัดการเรียนรู้โดยใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ในทุกแง่มุม เพราะการเรียนรู้ของสมองจะประกอบด้วยจุดสนใจหลักและรับรู้สิ่งต่างๆรอบตัวไปพร้อมๆ กัน
8. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งเอื้อให้ผู้เรียนได้ค่อยๆ ต่อเติมแนวคิด ทักษะ และประสบการณ์ จนกระทั่งเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้อาจเกิดขึ้นโดยที่ตระหนักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ และไม่ได้ตระหนักว่าเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้อาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างทันทีแต่ต้องใช้เวลาที่ค่อยๆเกิดขึ้น
9. จัดการเรียนรู้จากสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน เนื่องจากการเรียนรู้ที่อย่างมีความหมายต่อผู้เรียนเป็นผลมาจากทั้งระบบการจำเป็นมิติและการท่องจำ
10. จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับหน้าต่างโอกาสของการเรียนรู้ (Windows of Opportunity) และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
11. จัดบรรยากาศที่ปราศจากความกลัว และมีความท้าทายให้ต้องการเรียนรู้เนื่องจากความท้าทายจะช่วยกระตุ้นให้ต้องการเรียนรู้ส่วนความกลัวจะยับยั้งการเรียนรู้
12. จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล เนื่องจากสมองของแต่ละคนล้วนแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน แนวคิดดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการทำงานของสมองเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กมีอิสระในการ เลือกเรียนตามความสนใจ และความสามารถ ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้จากบุคคลอื่น ได้ทำกิจกรรมที่ท้าทายและเกิดความสำเร็จ ได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อบอุ่น และยอมรับ และมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนไปใช้อย่างมีความหมาย

กิจกรรมหลักในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการในระดับปฐมวัย

แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดให้จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ คำว่า “บูรณาการ” จึงเป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับครู แต่อาจเกิดความเข้าใจที่สับสนว่าการบูรณาการเป็นการนำองค์ความรู้ต่างๆ มากองรวมกัน โดยที่ทุกทักษะมารวมเอาไว้ด้วยกันอย่างไม่สามารถแยกแยะอะไรได้ และอ้างว่าให้เด็กทำกิจกรรม ทั้งๆ ที่ครูก็ไม่ชัดเจนว่าผสมผสานอะไรไว้ด้วยกัน การบูรณาการถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งของการสอน รวมทั้งเป็นปรัชญาในการสอนที่นำเนื้อหาความรู้จากหลายวิชามาสัมพันธ์ที่จุดเดียวกัน (Focus) หรือหัวเรื่อง (Theme) เดียวกัน

เมื่อพิจารณาความหมายของการบูรณาการจะเห็นได้ว่าความรู้ ความคิด และประสบการณ์สำคัญต่างๆ นั้นต่างมีความสัมพันธ์กัน และหน่วยย่อยที่สัมพันธ์กันเหล่านี้เกิดการผสมผสานหลอมรวมจนเกิดเอกลักษณ์ใหม่ที่มีความเป็นหนึ่งเดียวแนวทางในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระตามมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้ อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ลักษณะของการเล่นของเด็กมีหลายลักษณะ เช่น การเล่นบทบาทสมมติและเล่นเลียนแบบ ในมุมบ้าน มุมหมอ มุมร้านค้า มุมวัด มุมเสริมสวย ฯลฯ การอ่านหรือดูภาพในมุมหนังสือ การเล่นสร้างในมุมบล็อก การสังเกตและทดลองในมุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ การเล่นฝึกทักษะต่างๆ ในมุมเครื่องเล่น สัมผัสหรือมุมของเล่นหรือมุมเกมการศึกษาเป็นต้นการจัดกิจกรรมเสรี หากครูจัดมุมเล่นโดยจัดวางวัสดุ อุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับวัย ไม่ท้าทาย หรือไม่เคยเปลี่ยนแปลงอะไรเลยย่อมทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ เพราะสมองจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสิ่งจูงใจที่ชักนำให้สมองสนใจผลิตความรู้ สมองจะมีกระบวนการเลือกคัดกรองเฉพาะสิ่งที่น่าสนใจเท่านั้นเข้าสู่การรับรู้ของสมอง ทั้งนี้ การจัดมุมเล่นที่ดีที่สามารถส่งเสริมจึงควรจัดสื่อที่ตรงกับความสนใจของเด็ก เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ จัดอุปกรณ์ให้เพียงพอกับเด็ก และจัดวางให้เด็กหยิบใช้และเก็บเองได้ จัดให้น่าสนใจ และดึงดูดให้เด็กเข้าไปเล่น โดยมีการเปลี่ยนแปลงสื่อที่จัดไว้อย่างสม่ำเสมอตามหัวข้อที่เด็กสนใจและกำลังเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อกระตุ้นให้เด็กต้องการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่นด้วยก็ได้ สิ่งสำคัญคือต้องจัดเวลาให้เด็กมีโอกาสได้เล่นหรือจัดกระทำกับสื่อต่างๆ อย่างเพียงพอ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์ ได้รับรู้เกี่ยวกับความงาม และได้แสดงออกทางความรู้สึก และความสามารถของตนเอง การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจการจะพัฒนาด้านศิลปะและการสร้างสรรค์ให้เด็กต้องเข้าใจว่า ศิลปะคือกระบวนการที่สมองถอดความคิดออกมาเป็นภาพและชิ้นงานต่างๆ กระบวนการพัฒนาศิลปะและการสร้างสรรค์ของเด็กจึงเน้นให้เด็กคิดและลงมือทำออกมาเมื่อเด็กทำงานศิลปะเด็กจะเกิดการเชื่อมโยงในสมอง คิดจินตนาการ และผลโดยตรงที่เด็กได้รับ คือ ความรู้สึกพอใจ มีความสุข และได้สัมผัส

สุนทรียะของโลกตั้งแต่วัยเยาว์ การแสดงออกทางศิลปะจึงเปรียบเสมือนการสร้างจินตนาการเป็นรูปร่างภายนอกแล้วป้อนกลับเข้าสู่สมอง เป็นการทำให้สมองได้จัดการกับจินตนาการต่างๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ยิ่งทำ ยิ่งจัดระบบความคิดได้ดีขึ้น ในการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสมอง ครูจึงควรให้เด็กมีเวลาเต็มที่ในการทำงานศิลปะ ให้เด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส มีโอกาสทดลองใช้วัสดุและเครื่องมือที่หลากหลาย ได้พูดคุยเกี่ยวกับงานของตนเองหรือให้เด็กได้จัดแสดงและนำเสนอผลงานศิลปะของเด็กไม่ควรเน้นการลอกเลียนแบบ หรือการทำให้เหมือนของจริง เนื่องจากสายตาและจินตนาการของเด็กวัยนี้ยังไม่ได้มุ่งไปสู่ความถูกต้องของสัดส่วน แสง หรือเงา

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ หรืออุปกรณ์อื่นๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนา การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะช่วยให้เด็กเรียนรู้จังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้สมองส่วนที่รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการจัดสมดุลของร่างกาย คือ สมองเล็ก หรือซีรีเบลลัม (Cerebellum) การกระตุ้นสมรรถนะของสมองส่วนนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในด้านการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมไปด้วยพร้อมๆ กัน ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาระบบความสัมพันธ์ของประสาทสัมผัส เด็กต้องพัฒนาความสามารถในการใช้ตา มือ เท้า และประสาทรับรู้ความรู้สึกต่างๆ ให้สัมพันธ์กัน การเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กเป็นการเตรียมสมรรถนะของร่างกายทุกส่วนเพื่อใช้ประโยชน์ในการมีชีวิตอยู่ และพร้อมกันนั้นการเคลื่อนไหวร่างกายก็พัฒนาความสามารถของสมองอันเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ไปด้วย

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย เล่านิทาน สาธิต ทดลอง ศึกษา นอกสถานที่ เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง ประกอบอาหาร เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็กทบทวนการให้สมองเรียนรู้ที่จะให้ความหมายสิ่งที่เห็น สิ่งที่เผชิญ ตีความ และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่างๆ ที่รับรู้มา เป็นการพัฒนาระบบการคิดของเด็ก ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากการรับรู้ของสมองจำนวนมาก ถ้าไม่มีข้อมูลในความทรงจำ ก็ไม่สามารถคิดอะไรออกมาได้ ดังนั้นกระบวนการพัฒนาการคิดของของเด็กจึงต้องมุ่งเน้นให้เด็กได้มีประสบการณ์ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า สิ่งที่อยู่รอบในการคิดของเด็กเริ่มต้นที่การจับต้อง สัมผัส และมีประสบการณ์โดยตรง สมองรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วก่อรูปเป็นวงจรแห่งการคิดขึ้นมาในสมอง ประสบการณ์ของเด็กผ่านการสัมผัส การชิม การดมกลิ่น การได้ยิน และการเห็น จึงเป็นพื้นฐานของการสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่างๆ ครูจึงควรออกแบบกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ซึ่งจะทำให้เด็กมีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมทั้งจัดให้เด็กมีประสบการณ์ในสถานการณ์จำลองทุกอย่างที่เป็นไปได้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดสิ่งที่ซับซ้อนขึ้นตามลำดับ เด็กจะได้เคยชินกับการใช้ความคิดและคิดเป็นในที่สุด

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียน เพื่อออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนามที่เด็กได้ปีนป่าย โยกหรือไกว หมุน โหน เดินทรงตัว หรือ เล่นเครื่องเล่นล้อเลื่อน การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา การเล่นเกม การละเล่น ฯลฯ การพัฒนาด้านการเคลื่อนไหวของร่างกาย เป็นการพัฒนาโครงสร้างทั้งระบบของร่างกายที่ใช้ในการควบคุมสั่งการตัวเอง และการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม กระบวนการพัฒนาร่างกายและการเคลื่อนไหวของเด็กจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นอย่างเต็มที่ เพื่อให้ร่างกายทุกส่วนทั้งกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการเหล่านี้ต้องเน้นให้เด็กได้ใช้งานร่างกายให้ครบถ้วน และพัฒนาจนมีสมรรถนะดีเต็มตามศักยภาพของเด็ก นอกจากนี้การที่เด็กได้เล่นไม่ว่าจะเป็นการหมุนตัว กระโดด คลาน กลิ้ง วิ่ง ไต่ ฯลฯ จะช่วยพัฒนาความสามารถในการรับรู้ระยะ มิติ มีการพัฒนาสมองให้สมดุลเป็นปกติ สิ่งที่เด็กเล่น เช่น การควบคุมท่าทางการเดิน การวิ่งแข่ง การเล่นเกมทราย การเดินบนกระดานแผ่นเดียว ล้วนเป็นการทำซ้ำๆ ดัดแปลงท่าทางที่ไม่สมบูรณ์เพื่อสร้างสมองให้พร้อมสำหรับการใช้งานในวัยถัดไป

6. กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียว หรือเล่นเป็นกลุ่มก็ได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่/ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น เกมจับคู่ เกมแยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ฯลฯ การให้เด็กเล่นเกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสมองด้านการคิด เมื่อเซลล์สมองถูกกระตุ้นด้วยสัญญาณต่างๆ เกิดเป็นข้อมูลจำนวนมาก การคิดจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเหล่านั้นซึ่งจะกลายเป็นข้อมูลใหม่อีกขึ้นหนึ่งซึ่งซับซ้อนขึ้น การที่เด็กเล่นเกมการศึกษาจึงเป็นการกระตุ้นให้สมองได้จัดความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของข้อมูลแบบใหม่ เมื่อเกิดซ้ำๆ กัน ก็จะเกิดความคงตัวในวงจรร่างแหของเซลล์สมองนั่นเอง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาร่างกาย จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม พัฒนาสังคมนิสัย พัฒนาการคิด พัฒนาภาษา และส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และหลักการทำงานของสมองอย่างชัดเจน แม้ว่าจะเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ที่มีมานานมากแล้วก็ตาม หากครูจัดได้ถูกต้อง และครบถ้วนอย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่การทำให้เด็กกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียน เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครบทุกด้าน ช่วยเกิดการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งสาระการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์สำคัญ ช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการจำ การคิด และการแก้ปัญหา และช่วยให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไป เด็กจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยความรู้เป็นความรู้ที่คงทนไม่ลบเลือนไปโดยง่าย

4. การบูรณาการเรียนรู้

แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กำหนดให้จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2546 : 40) คำว่า “บูรณาการ” จึงเป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับครู แต่อาจเกิดความเข้าใจที่สับสนว่าการบูรณาการเป็นการนำองค์ความรู้ต่างๆ มากองรวมกัน โดยที่ทุกเหมารวมเอาไว้ด้วยกันอย่างไม่สามารถแยกแยะอะไรได้ และอ้างว่าให้เด็กทำกิจกรรม ทั้งๆ ที่ครูก็ไม่ชัดเจนว่าผสมผสานอะไรไว้ด้วยกัน

เมื่อพิจารณาความหมายของการบูรณาการจะเห็นได้ว่าความรู้ ความคิด และประสบการณ์สำคัญต่างๆ นั้นต่างมีความสัมพันธ์กัน และหน่วยย่อยที่สัมพันธ์กันเหล่านี้เกิดการผสมผสานหลอมรวมจนเกิดเอกลักษณ์ใหม่ที่มีความเป็นหนึ่งเดียว

การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2546 : 6) การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยครูจึงควรศึกษาก่อนว่าทักษะ สาระการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญใดที่จะจัดให้กับเด็ก แล้วจึงวางแผนการจัดกิจกรรมต่อไป

การจัดประสบการณ์แบบบูรณาการโดยยึดตามกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมบูรณาการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเด็กๆ ได้ร้องเพลง คิดท่าประกอบเพลง ทำท่าประกอบ

กิจกรรมเสริมประสบการณ์เด็กๆ ได้เล่นสมมติจากสถานการณ์ในเรื่อง

กิจกรรมสร้างสรรค์เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมที่ให้เด็กเลือกทำเป็นรายบุคคล

กิจกรรมเสรี เด็กๆ ได้เรียนรู้เรื่องแสงและเงาผ่านการทำกิจกรรมวาดเงาของตัวเอง โดยครูจัดกิจกรรมเหล่านี้ตามความคิดของเด็กไว้เป็นตัวเลือกหนึ่งในกิจกรรมเสรี

กิจกรรมกลางแจ้งเด็กๆ ได้เล่นดินเป็นแถวตามจังหวะเพลง เล่นสมมติเด็กๆ เล่นเครื่องเล่นสนาม ฯลฯ

กิจกรรมเกมการศึกษาเด็กๆ ได้เล่นเกมจับคู่คำศัพท์ลากเส้น ฯลฯ

กิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นซึ่งให้เด็กได้ร้องและทำท่าทางประกอบเพลง เล่นสมมติ เล่นละครสร้างสรรค์ สนทนาร่วมกัน ทดลอง สร้าง วาด พับ ทำศิลปะแบบร่วมมือ เล่นเกม หรือประกอบอาหาร ล้วนเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเกิดแรงจูงใจในการเรียน เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครบทุกด้าน รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไป เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดการเรียนรู้ของตนด้วยการเลือกทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ และความสามารถของตน ช่วยเกิดการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งสาระการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์สำคัญ ช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการจำและการแก้ปัญหา และช่วยให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

อย่างไรก็ตามครูควรตระหนักถึงหลักสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กล่าวคือความสอดคล้องเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสาระการเรียนรู้และทักษะต่างๆ

การที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลายช่วยให้เกิดการตกลึกทางความคิด และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้ไม่ลบล้างไปโดยง่าย การนำสาระการเรียนรู้ และทักษะต่างๆ ที่ต้องการให้เด็กฝึกฝนมาเชื่อมโยงไว้ในการสอน การใช้แหล่งเรียนรู้รอบตัว สื่อมีความหลากหลายมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็ก และการจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับกลุ่มเด็กและสภาพแวดล้อม โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้นเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากหรือน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ การจัดการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มความสามารถและศักยภาพโดยแนวคิดการประเมินผลทางการศึกษานั้นเป็นที่ยอมรับทางการศึกษา คือ แนวคิดการประเมินแบบ Tylerian (Tylerian Evaluation Approach) โดย Tylerian ได้กล่าวไว้ว่า “การประเมินเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ (Performance) ของผู้เรียนกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ ถ้าจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้มีชัดเจนรัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้ว การประเมินก็จะดำเนินไปได้อย่างดี” พัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจกรรมประจำวันและครอบคลุมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ได้แก่ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา โดยมีหลักของการประเมินที่ต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้ (ทิตินา แคมมณี และคณะ. 2549 : 103 – 104)

1. ประเมินพัฒนาการเด็กทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและมีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
4. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายด้าน และไม่ควรใช้การทดสอบ

การวัดประเมินเด็กปฐมวัยนั้น ความสามารถและการแสดงออกอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมเนื่องจากเด็กปฐมวัยเองนั้นยังต้องการความอบอุ่น ความมั่นใจ คั่นเคยกับสภาพแวดล้อมและบุคคลรอบตัวอยู่มาก ดังนั้นการประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมและทำซ้ำ เพื่อให้การสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็กปฐมวัยมีความถูกต้องแม่นยำมากที่สุด การประเมินผลพัฒนาการเด็กกับการเรียนการสอนถือเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์และสอดคล้องกัน การประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการประเมินผล และการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกๆ ด้าน เพราะเด็กใช้เวลาอยู่ในสถานศึกษาเพียงหนึ่งในสามของเวลาที่เด็กอยู่กับครอบครัว ดังนั้น ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด จะต้องสร้างให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข

เด็กจะเจริญเติบโตได้มากน้อยเพียงใด อยู่ที่บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นสำคัญ ถึงแม้เด็กจะเข้าโรงเรียนแล้วก็ตาม แต่บ้านก็ยังเป็นสิ่งแวดล้อมสำคัญที่มีอิทธิพลยิ่งต่อเด็ก

ผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความสนใจในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น การที่ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก ทำให้เด็กมีระดับสติปัญญาที่สูงขึ้น เพราะเด็กจะได้รับการกระตุ้น และได้แก้ปัญหาต่างๆ โดยมีผู้ปกครองคอยให้ความช่วยเหลืออยู่ใกล้ๆ ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ได้ ดังนี้

1. ด้านร่างกายการที่เด็กได้รับการสัมผัสโอบกอดจากพ่อแม่ จะเป็นการกระตุ้นพัฒนาการของเด็ก และสนองตอบความตื่นตัวของระบบประสาทของเด็ก นอกจากนี้ พ่อแม่ควรจัดเวลา สถานที่ เพื่อให้ลูกได้เคลื่อนไหว ออกกำลังกายและเล่นได้อย่างปลอดภัย ลูกจะเรียนรู้ได้มากจากการเล่น ได้แสดงออก เลียนแบบท่าทางจากคนที่เล่นด้วย พ่อแม่ควรสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการของลูก เพื่อจะได้เข้าใจธรรมชาติและความรู้สึกนึกคิดของลูก

2. ด้านอารมณ์/จิตใจพ่อแม่ผู้ปกครองควรดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิด ด้วยความรักและความเข้าใจ ทำให้ลูกมีจิตใจดีให้โอกาสลูกเรียนรู้ และฝึกทำสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นมิตร พ่อแม่ต้องรับฟังและพูดคุยโต้ตอบกับลูก จำเป็นต้องใช้เวลาและเอาใจใส่ลูกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความมั่นคงทางจิตใจ การฝึกให้ลูกเป็นคนมีน้ำใจมีคุณธรรมจะทำให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

3. ด้านสังคมเด็กจะซึมซับค่านิยม และวัฒนธรรมที่ดีจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นมารยาททางสังคม หรือแม้แต่เรื่องราวระเบียบวินัยทางสังคม การรักและชื่นชมธรรมชาติล้วนเป็นเรื่องที่พ่อแม่ ต้องชี้ให้ลูกสนใจและปลูกฝัง ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะเด็กจะเลียนแบบจากผู้ที่เป็นที่พบเห็น ซึ่งจะทำให้เด็กรู้จักกาลเทศะ รู้ผิดรู้ชอบและคุ้นเคยกับสิ่งที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อชีวิต

4. ด้านสติปัญญาพ่อแม่สามารถจูงใจให้ลูก มีความใฝ่รู้ กล้าแสดงความคิดเห็น ฝึกให้ลูกเป็นคนรู้จักคิดได้โดยให้ความสนใจ ในสิ่งที่ลูกกำลังทำ ฝึกให้ลูกสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว ให้ลูกได้มีโอกาสเรียนรู้จากการลองถูกลองผิดบ้าง ใฝ่มีความคิดที่แปลกใหม่ พยายามให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทั้งนี้ ควรอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผล ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ หากเข้าใจ ถึงแนวทางพื้นฐานเบื้องต้น คือ การฝึก การสังเกต ที่สำคัญ เสรีภาพในครอบครัวจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ สามารถประสบความสำเร็จในอนาคตได้ ทั้งนี้พ่อแม่ต้องไม่ปิดกั้นหนทางในการสร้างสรรค์ของลูกน้อย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

1. การจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 3-4) ได้ระบุหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กพัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิตซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพัฒนาการทางด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญาจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการ

แตกต่างกันไปตามวัยโดยที่พัฒนาการเด็กปฐมวัยบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปีพัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กอาทิทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นเด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อนหรือทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุประสบการณ์ค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมหรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจได้รับความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิดมีโอกาสช่วยตนเองทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อย่างเต็มที่ ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็กสามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองและการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดีถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้เคลื่อนไหวมีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเองรวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัยดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับสูงขึ้นทั้งคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าสถานศึกษาการจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็กการเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคนเด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินได้สังเกตมีโอกาสดำเนินการทดลองสร้างสรรค์คิดแก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเองการเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโตช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์จิตใจสังคม และสติปัญญาจากการเล่นเด็กมีโอกาสนเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ผ่อนคลายอารมณ์และแสดงออกถึงตนเองเรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่นการเล่นจึงเป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นกับธรรมชาติรอบตัวดังนั้นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้จึง ถือว่า“การเล่น”อย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไปหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจ และยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบเพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกิดการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข

2. หลักการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 39-42) ได้ระบุถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

1.1 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบททางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.2 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

1.3 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

1.4 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของวัยเด็ก คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองจัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะ และสาระการเรียนรู้

2.3 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิดวางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

2.6 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.7 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.8 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

2.9 จัดทำสารานอทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา และการวิจัยในชั้นเรียน

3. หลักการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย

3.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

3.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

3.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

3.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับไม่ออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย เน้นตัวเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงบริบททางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ มีการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและความต้องการของเด็กอย่างถ่องแท้

องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยตามที่กระทรวงศึกษาธิการ 2546 ได้กำหนดไว้ มี 6 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมในการศึกษาทุกระดับสิ่งที่สำคัญก็คือ หลักสูตรนั้นจะต้องมีข้อกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร เรียนเพื่ออะไรหลักสูตรจึงเปรียบได้กับมรรควิธีที่จะนำความมุ่งหมายไปสู่ความสำเร็จ การพิจารณาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมของเด็กที่มีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก เพื่อเด็กรู้สึกมีความสุขในปัจจุบัน ไม่ใช่อนาคตข้างหน้า

สรุปได้ว่า การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ต้องมีข้อกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร เรียนเพื่ออะไรประสบการณ์เดิมของเด็กที่มีอยู่เป็นอย่างไรและประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับมีอะไรบ้าง ต้องศึกษาและทำความเข้าใจแนวการจัดประสบการณ์ของแต่ละวัย มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กในทุกๆด้าน ให้เด็กรู้สึกมีความสุขขณะเรียนรู้ ยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก เพื่อเด็กรู้สึกมีความสุขในปัจจุบัน ไม่ใช่อนาคตข้างหน้า

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการของเด็ก ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กอยู่ในที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีของเล่นที่หลากหลายเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้เลือก

การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีผลต่อทัศนคติของเด็กเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเด็กที่เพิ่งมาเข้าเรียน Leeper (1984) เสนอว่าการจัดสภาพแวดล้อม (Physical Facilities) สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติการเรียนรู้การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีส่วนเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า และเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นนามธรรมให้มากที่สุด

2. ความปลอดภัยของเด็กและครู การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กให้มากที่สุด

3. ปรัชญาการศึกษาของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยควรให้เหมาะสมกับปรัชญาการศึกษาของเด็กวัยนี้ กล่าวคือ ในห้องเรียนควรมีขนาดกว้าง มีมุมประสบการณ์ มีตู้เก็บอุปกรณ์ มีแสงสว่างเพียงพอ สีสดใส อากาศถ่ายเทสะดวก ห้องน้ำควรมีหน้าต่างให้แสงแดด และอากาศถ่ายเทได้สะดวก ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.1 ความสะอาด ปลอดภัย

3.2 ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น

3.3 ความสะดวกในการทำกิจกรรม

3.4 ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม

สนามเด็กเล่น เป็นต้น

3.5 ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและ
เครื่องเล่น

3.6 บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่น และมุมประสบการณ์ต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กควรมีการจัดสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม สะอาด ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ มีพื้นที่ให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างเหมาะสม มีของเล่นเพียงพอและเหมาะสมกับวัยเด็ก และที่สำคัญคือเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ควรจัดให้ครบทั้ง 6 กิจกรรมในแต่ละวัน โดยทำเป็นตารางกิจกรรมประจำวัน ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 กิจกรรมเสรี

ความหมายกิจกรรมเสรี กิจกรรมเสรีเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระตามมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม ลักษณะของการเล่นของเด็กมีหลายลักษณะ เช่น การเล่นบทบาทสมมติ และการเล่นเลียนแบบในมุมบ้าน ในมุมหมอ มุมร้านค้า มุมวัด มุมเสริมสวย ฯลฯ การอ่านหรือดูภาพในมุมหนังสือ การเล่นสร้างในมุมบล็อก การสังเกต และการทดลองในมุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติ การเล่นฝึกทักษะต่างๆ ในมุมเครื่องเล่นสัมผัส หรือมุมของเล่น หรือมุมเกมการศึกษา เป็นต้น การจัดกิจกรรมเสรี หากครูจัดมุมเล่นโดยจัดวางวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับวัย ไม่ทำลาย หรือไม่เคยเปลี่ยนแปลงอะไรเลย ย่อมที่จะทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ เพราะสมองจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสิ่งจูงใจที่ชักนำให้สมองสนใจ จึงควรจัดสื่อที่ตรงกับความสนใจของเด็ก เหมาะสมกับระดับการพัฒนาการ จัดอุปกรณ์ให้เพียงพอกับเด็ก และการจัดวางให้เด็กหยิบใช้และการเก็บเองได้ จัดให้น่าสนใจและดึงดูดเด็กเข้าไปเล่น โดยมีการเปลี่ยนแปลงสื่อที่จัดไว้อย่างสม่ำเสมอตามหัวข้อที่เด็กสนใจ และกำลังเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อกระตุ้นให้เด็กต้องการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมการเล่นด้วยก็ได้ สิ่งสำคัญคือต้องจัดเวลาให้เด็กมีโอกาสเล่นหรือจัดกระทำกับสื่อต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

คุณค่าของกิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม

การที่เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมการเล่นเสรีหรือให้เด็กเล่นตามมุมนั้น มีประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก สำหรับบางคนที่ไม่เข้าใจถือว่าเป็นการเสียเวลาและไม่เป็นประโยชน์แก่เด็ก จึงทำให้เด็กนั่งเรียนเขียนอ่านเหมือนเด็กโต คิดว่ายิ่งเรียนมาก ๆ จะทำให้เด็กเก่งและเป็นการฝึกให้เด็กได้เรียนเก่งเมื่อโตขึ้น ซึ่งความคิดและความเข้าใจที่ผิด และเป็นอันตรายอย่างมากสำหรับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยนี้ เด็กวัยนี้เรียนรู้จากการเล่น กิจกรรมที่ให้เด็กได้ทำนั้น เด็กต้องได้ทำสิ่งที่สนุกเพลิดเพลินไปพร้อมกัน เด็กจะเกิดการเรียนรู้ กิจกรรมเล่นตามมุมหรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ให้ห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นมุมหนังสือ มุมบ้านมุมวิทยาศาสตร์ มุมบล็อก มุมหมอเป็นต้น การให้เด็กได้เข้าเล่นในมุมนั้นแล้ว ครูจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเล่นตามความต้องการและความสนใจ กิจกรรมเสรีนอกจากให้เด็กเล่นตามมุมแล้ว อาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดขึ้น อาจเป็นเครื่องเล่นสัมผัสหรือเกมการศึกษาก็ได้ การให้เด็กได้ทำกิจกรรมเสรี ดังนั้นครูมีความจำเป็นที่ต้องจัดสภาพแวดล้อม เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมและเหมาะสมและเข้าใจถึงพัฒนาการ

สรุปได้ว่ากิจกรรมเสรีเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก เช่น มุมบ้าน มุมบล็อก มุมหมอ มุมหนังสือเด็ก ซึ่งอาจจะเล่นเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ กิจกรรมเสรีจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีมีความสุข เมื่อเด็กมีความสุขจะเกิดเป็นความรู้แบบถาวร ครูมีหน้าที่จัดสภาพแวดล้อม เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมและเหมาะสม และเข้าใจถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย

4.2 กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวบุคคลและมีความสามารถอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

Osborn (1963 : 23) กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นจินตนาการประยุกต์ (Applied Imagination) คือเป็นจินตนาการที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ มิใช่เป็นจินตนาการที่ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย โดยทั่วไปความคิดจินตนาการจึงเป็นลักษณะสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ในการนำไปสู่ผลผลิตที่แปลกใหม่และมีประโยชน์

Good (1959 : 570) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความช่างคิดในการสำรวจตรวจสอบสถานการณ์ที่แปลกใหม่หรือใช้วิธีการใหม่แก้ปัญหาเก่าหรือเป็นผลผลิตที่ริเริ่มขึ้นใหม่จากนักคิด

Mile (อารี พันธมณี. 2546 : 154 ; อ้างอิงมาจาก Mile. 1961 : 1) อธิบายว่าเป็นกระบวนการในการคิดสิ่งใหม่ โดยการรวบรวมขึ้นมาใหม่หรือจากรูปแบบของวัสดุอุปกรณ์ การเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ผลิตคำหรือสัญลักษณ์หรือเป็นแนวความคิดใหม่ที่ทำให้ผลผลิตดีกว่าเดิม

Torrance (1962 : 16) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ผลิตผลหรือสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเกิดจากการรวบรวมเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์แล้วรวบรวมความคิดเป็นสมมติฐานและทำการทดสอบสมมติฐานและรายงานผลที่ได้รับจากการค้นหา

Taylor (1964 : 108 – 109) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถที่จะคิดย้อนกลับเพื่อแก้ปัญหาแนวทางใหม่ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความคล่องแคล่วในการคิด เป็นการกระตุ้นความคิดจากภายในและร่วมกันใช้ความคิดเหล่านี้เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและความมั่นใจมากขึ้น ความคิดยืดหยุ่นเป็นการพิจารณาปัญหาได้หลายแง่และความคิดริเริ่มเป็นการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในทางที่แปลกใหม่

Wallach และ Kogan (1965 : 34) ให้ความหมายความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์ กล่าวคือ เมื่อระลึกออกมาต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่เก็บสะสมไว้ในสมองของคน เมื่อสิ่งเร้ามากระตุ้นก็จะตอบสนองออกมา ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการอันหนึ่งที่อยู่ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง

Guilford (1967 : 61) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกมัย (Divergent Thinking) คือความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่ความคิด การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งวิธีการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วยความคิดอเนกมัย ประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องตัว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

อารี พันธุ์ณี (2546 : 155) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอเนกมัยอันนำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง ประยุกต์ความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์ค้นพบวิธต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎี หลักการได้สำเร็จความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้นี้มีไขเพียงแค่ว่าคิดในสิ่งที่เป็นไปได้หรือเป็นสิ่งที่เป็เหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้นหากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็สิ่งสำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดความแปลกใหม่แต่ควบคู่กันไปกับความพยายามที่จะสร้างความคิดหรือจินตนาการที่จะเป็นไปได้หรือที่เรียกว่า จินตนาการประยุกต์นั่นเอง จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ขึ้น

ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่มีลักษณะความคิดอเนกมัย (Divergent Thinking) คือความคิดหลายหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่ความคิด การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วยความคิดอเนกมัย ประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องตัว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

ความสำคัญของกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่แสดงออกมาได้ในหลาย ๆ แบบ เช่น การเคลื่อนไหว การแสดงละครงานศิลปะอื่น ๆ หรือแม้แต่การแสดงออกทางภาษาและมันักการศึกษาได้อธิบายถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

Hurlock (1972 : 319) อธิบายความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า คือ สิ่งที่ทำให้ความสนุกความสุขและความพอใจแก่เด็กและมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก ไม่มีอะไรที่ทำให้เด็กรู้สึกหดหู่ได้เท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิถูกดูถูกหรือคิดว่าสิ่งที่เขาสร้างขึ้นนั้นไม่เหมือนของจริง

Jersild (1972 : 153 – 158) สรุปความหมาย ของความคิดสร้างสรรค์ที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ เด็กจะรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ผู้ใหญ่ควรทำเป็นตัวอย่าง โดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก ๆ การพัฒนาสุนทรียภาพแก่เด็ก โดยให้เด็กเห็นว่าทุก ๆ อย่างมีความหมายสำหรับตัวเขา ส่งเสริมให้รู้จักและสังเกตสิ่งที่แปลกจากสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ยินในสิ่งที่ไม่เคยได้ยินและหัดให้เด็กสนใจในสิ่งรอบ ๆ ตัว
2. ผ่อนคลายอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจและความก้าวร้าวลง
3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่เด็กทำงาน ครูควรสอนระเบียบและวินัยที่ดีในการทำงานควบคู่ไปด้วย เช่น หัดให้เด็กหัดรู้จักเก็บสิ่งของเป็นที่ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จ
4. การพัฒนากล้ามเนื้อมือ เด็กสามารถพัฒนากล้ามเนื้อมือใหญ่จากการเล่น การเคลื่อนไหว การเล่นบล็อกและการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กจากการตัดกระดาษประดิษฐ์ภาพ วาดภาพด้วยนิ้วมือการต่อภาพ การเล่นกระดาษตะปู
5. การเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้าทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัสดุต่าง ๆ กัน เพื่อสร้างสิ่งต่าง ๆ กัน ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะใช้ความคิดริเริ่มและจินตนาการของเขาสร้างสิ่งใหม่ขึ้น ครูควรจัดหาวัสดุต่าง ๆ ไว้ให้กับเด็กมีโอกาสพัฒนาการพัฒนากล้ามเนื้อของตนเอง เช่น ก่อสร้างยาสีฟัน เปลือกไข่และเศษวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้เขาฝึกสมาธิเป็นนักก่อสร้างหรือสถาปนิก

อารี รังสินนท์ (2532 : 498) สรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่ามีความสำคัญต่อตนเองและสังคม ดังนี้

1. ต่อตนเอง
 - 1.1 ลดความเครียดทางอารมณ์ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องการแสดงออกอย่างอิสระทั้งความคิดและการปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นจริงจังในความคิดหากได้ทำตามสิ่งที่คิดจะทำให้ลดความเครียดและความกังวลเพราะได้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองซึ่งลักษณะต่างๆ ที่บุคคลสร้างสรรค์ต้องการตอบสนอง ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า
 - 1.2 มีความสนุกสนานเพลิดเพลินและเป็นสุข บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อได้ทำสิ่งที่ตนเองได้คิด ได้เล่น ได้ทดลองกับความคิดจะรู้สึกพอใจ ตื่นเต้นกับผลงานที่เกิดขึ้น จะทำงานอย่างเพลิดเพลินอย่างทุ่มเทอย่างจริงจังและเต็มกำลังความสามารถและทำอย่างมีความสุข แม้จะเป็นงานหนักแต่จะเป็นเรื่องที่ยากและเบา จะเห็นได้ว่าการทำงานของศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ นักสร้างสรรค์สาขาต่าง ๆ จะใช้เวลาทำงานติดต่อกันครั้งละหลาย ๆ ชั่วโมงและทำงานต่อเนื่องกันหลายปีจนค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่สามารถผลิตผลงานสร้างสรรค์ขึ้นมาได้

1.3 มีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง การได้ทำในสิ่งที่ตนคิด ได้ทดลอง ได้ปฏิบัติจริง เมื่องานนั้นประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง หากงานนั้นไม่สำเร็จบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเข้าใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้น ได้เรียนรู้ค้นพบบางสิ่งบางอย่างในความไม่สำเร็จ ช่วงนี้จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความมุ่งมั่นพยายามและมีความกล้าที่จะก้าวเดินไปข้างหน้าเพื่อความสำเร็จต่อไป

2. ต่อสังคม

2.1 ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะผลงานสร้างสรรค์นำมาซึ่งความแปลกใหม่ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า ถ้าสังคมหยุดนิ่งจะทำให้สังคมนั้นล้าหลัง

2.2 เครื่องจักร เครื่องยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องวิดน้ำ เครื่องนวดข้าว เครื่องเก็บผลไม้ เครื่องบด สิ่งเหล่านี้ช่วยในการผ่อนแรงของมนุษย์ได้มาก ช่วยลดความเหนื่อยยาก ลำบากและทรมานได้มาก ไม่ต้องทำงานหนัก ทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

2.3 ช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย รวดเร็ว การค้นพบรถจักรยาน รถยนต์ เรือที่ใช้เครื่องจักร รถไฟ เครื่องบิน ยานอวกาศ ทำให้การคมนาคม ติดต่อกัน การเดินทางขนส่งสะดวกสบาย ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

2.4 ความปลอดภัยในชีวิตและการมีชีวิตที่ยาวนานขึ้น การค้นพบทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ชีวิตมนุษย์ไม่ต้องเสี่ยงอันตราย การค้นพบยารักษาโรคภัยโรคเป็นต้น การค้นพบความรู้ใหม่ ๆ ในเรื่องโภชนาการ การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพอนามัยต่าง ๆ ทำให้ประชาชนรู้จักปฏิบัติตนในด้านการป้องกัน การดูแลสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้คนมีชีวิตยืนยาวขึ้น

2.5 ช่วยประหยัดเวลา แรงงานและเศรษฐกิจ ผลการค้นพบในด้านต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแพทย์ การศึกษา การเกษตร ช่วยให้มนุษย์มีเวลาหาความรู้ ชื่นชมกับความงาม สุนทรียภาพและศิลปะได้มากยิ่งขึ้น

2.6 ช่วยในการแก้ปัญหาสังคม เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องคิดหรือหาวิธีใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นให้หมดไป

2.7 ช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและดำรงไว้ซึ่งมนุษยชาติ ความคิดสร้างสรรค์ ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ศิลปะเทคโนโลยี เศรษฐกิจการเมือง การปกครอง เป็นต้น ช่วยยกมาตรฐานการดำรงชีวิต ทำให้มนุษย์เป็นสุขและสามารถสร้างสรรค์สังคมให้เจริญขึ้นตามลำดับ

สรุปได้ว่า กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กๆ มีความภาคภูมิใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะเขาได้ถ่ายทอดความรู้สึกจินตนาการผ่านทางศิลปะ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้าทดลอง เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจและความก้าวร้าวลง นอกจากนี้กิจกรรมสร้างสรรค์ยังให้ความสุข ความพอใจแก่เด็ก และมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก

4.3 กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยตรงได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ดังนี้ เป็นการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาของเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการและคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กวัย 3 – 5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคล สถานที่แวดล้อมตัวเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน และเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่นั่นเนื้อหาการท่องจำในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทักษะ และกระบวนการ จำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะทางการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีมีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก นอกจากนี้ยังได้ระบุถึงความหมายของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ว่า หมายถึงกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงาน และอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหาใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น สนทนา อธิบาย สาธิต ทดลอง เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง

ความสำคัญของกิจกรรมเสริมประสบการณ์

อารี พันธมณี (2546 : 149-150) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยทำให้เด็กมีโลกทัศน์ที่กว้างและจุดประกายความรู้ได้มากขึ้นเพราะในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดเวลาจึงจำเป็นฝึกลูกดังนี้

1. สมองดี (Head) เพราะมีข้อมูลข่าวสารที่จะต้องรู้และเลือกใช้ให้เหมาะสม ตัดสินใจอย่างชาญฉลาด รอบคอบ มีความคิดวิจารณ์ญาณรู้จักเลือก มีจิตใจงาม การฝึกให้ลงมือปฏิบัติทำให้เด็กรู้จริง ทำได้เพราะการลงมือจะทำให้เข้าใจและเป็นความประทับใจเมื่ออยากจะรู้ข้อมูลก็สามารถคิดได้ทันที

2. ทักษะการทำงาน (Hand) การฝึกให้ลงมือปฏิบัติทำให้เด็กรู้จริง ทำได้เพราะการลงมือจะทำให้เข้าใจและเป็นความประทับใจเมื่ออยากจะให้ข้อมูลก็สามารถคิดได้ทันที

3. สุขภาพดี (Health) เติบโตสมวัยและได้รับความรัก
ความอบอุ่นใส่ใจดูแลอย่างเพียงพอ จะทำให้เด็กรู้จักให้ความรักผู้อื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 36) ยังได้ระบุถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกด้าน โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น กิจกรรมการเล่นิทาน กิจกรรมเพลง กิจกรรมการศึกษาออกสถานที่ กิจกรรมปริศนาคำทาย กิจกรรมปฏิบัติการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ผู้สอนพิจารณาเลือกใช้กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลาย ๆ กิจกรรม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยพัฒนาการทักษะการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและภาษาดีขึ้น
2. ส่งเสริมกระบวนการคิดสามารถแก้ปัญหาได้ตามวัย
3. ส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมที่พึง

ประสงค์

4. ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และ

จินตนาการ

5. ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวที่เหมาะสม

กับพัฒนาการ

6. ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมที่ดี
7. กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
8. ช่วยส่งเสริมความมีระเบียบวินัย
9. ทักษะในเรื่องความจำ

แนวความคิดในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

แนวความคิดในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการจัดกิจกรรม กระทรวงศึกษาธิการซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาได้ระบุถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 62-63) ได้ระบุถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยว่าสามารถจัดได้หลากหลายวิธีเช่น

1. การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริงของจำลอง รูปภาพสถานการณ์จำลอง

2. การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่าง ๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือภาพหุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

3. การสาธิตเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้น ๆ ในบางครั้ง ผู้สอนอาจให้เด็กเป็นอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับผู้สอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่นการเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา ฯลฯ

4. การทดลอง/การปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเพราะได้ทดลองการปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการณ์เปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกตการณ์คิดแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและค้นพบด้วยตนเอง เช่นการประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ

5. การศึกษานอกสถานที่เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสิ่งต่าง ๆ รอบ สถานศึกษา หรือนอกสถานศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก

6. การเล่นบทบาทสมมติ เป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครตามเนื้อเรื่องในนิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติเพื่อสร้างความสนใจและก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสมมติกระดาษ ที่คาดศีรษะรูปคนและสัตว์รูปแบบต่าง ๆ เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ของจริงต่าง ๆ

7. การร้องเพลง การเล่นเกม การท่งคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ เกมที่นำมาเล่นไม่ควรเน้นการแข่งขัน สรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยมีสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก มุ่งให้เด็กได้มีโอกาส ฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา เน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงาน และอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

4.4 กิจกรรมกลางแจ้ง

ความหมายของกิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรมกลางแจ้ง หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกายและประกอบกิจกรรมการเล่นต่างๆ ในที่โล่งแจ้ง โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก เช่น การวิ่ง กระโดด ปีนป่าย ไล่จับหรือการเล่นโดยมีเครื่องเล่นประกอบ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนาน รู้จักเล่นเป็นกลุ่มจะนำไปสู่การพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และภาษา อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ การเล่นกลางแจ้งเป็นการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ช่วยให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง อารมณ์จิตใจเบิกบาน สดชื่น แจ่มใส มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กและผู้ใหญ่ ทำให้รู้บทบาทของการเล่นการ

อยู่ร่วมกัน กิจกรรมกลางแจ้งได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นของเล่นประเภทลาก เข็น เล่นทราย เล่นน้ำ ถีบจักรยานสามล้อ เคลื่อนไหวข้ามเครื่องกีดขวาง เล่นเกมและการละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ

ความจำเป็นของกิจกรรมกลางแจ้ง

1. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการพื้นฐานในการเคลื่อนไหวของเด็ก
2. ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อใหญ่ และส่งเสริม

สมรรถภาพ

3. ช่วยพัฒนาการด้านโครงสร้างและขนาดของร่างกายให้เป็นไปตาม

ธรรมชาติ

4.5 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะหมายถึง การเรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีอิสระให้ร่างกายตอบสนองต่อเครื่องบอกจังหวะและดนตรีทุกชนิด โดยมีกระบวนการควบคุมกลไก การเคลื่อนไหวของร่างกายและจิตใจ และการให้ร่างกายเป็นสื่อกลางในการแสดงออกของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แสดงออกทางอารมณ์และการสื่อความหมาย

พิชิต ภูติจันทร์ (2535 : 3) กล่าวถึงการเคลื่อนไหวและจังหวะว่า หมายถึงการที่ร่างกายและจิตใจ มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อดนตรีและจังหวะ ซึ่งจังหวะในการเคลื่อนไหวจะเร็ว เร็ว หรือช้า ซึ่งเกิดจากการตบมือ การเคาะไม้ เคาะเหล็ก ฉิ่ง ฉาบ กลอง เป็นต้น

สมบุรณ์ จิระสถิตย์ (2542 : 1) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อดนตรีและจังหวะ เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในความซาบซึ้งในการเคลื่อนไหวอิริยาบถในแบบต่าง ๆ ไปตามเสียงดนตรีและจังหวะเพลงได้อย่างสง่างาม

รังสฤษดิ์ บุญชะลอ (2539 : 13) ให้ความหมายไว้ว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรี เสียงเพลงหรือจังหวะต่าง ๆ ให้เข้ากับอัตราความช้าหรือความเร็วของตัวโน้ตในรูปแบบต่าง ๆ กัน

สรุปได้ว่า กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะร่างกาย จิตใจ โดยมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่น ดนตรี เพลง จังหวะ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ โดยการแสดงท่าทางหรือเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างอิสระ มีการแสดงอารมณ์ การจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ความสำคัญของกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะนั้นมีความจำเป็นและสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์มาก เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลได้ระบายออกทางความรู้สึก ได้ผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจได้ดี มีความสนุกสนานร่าเริงจากการเคลื่อนไหวแบบต่างๆ สามารถพัฒนาปรับตัวให้เข้ากับสังคม พร้อมทั้งจะดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีชีวิตสมบูรณ์ ถือเป็นหัวใจการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะทางกลไก ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกระบวนการของการสำรวจความสามารถของตนเอง โดยใช้การ

เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายให้เข้ากับจังหวะดนตรี เพื่อหาข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข ซึ่งเด็กควรได้รับการพัฒนาทักษะทางกลไกเพื่อเป็นพื้นฐานก่อนที่เด็กจะเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้ทักษะในขั้นสูงขึ้น

ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร (2534 : 39) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะในการช่วยผ่อนคลายอารมณ์ไว้ว่า มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์โดยเฉพาะในสภาพการเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยการต่อสู้ดิ้นรนควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เพราะจะช่วยให้บุคคลได้ระบายออกทางความรู้สึกผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจได้ดี

สรุปว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เคลื่อนไหวทุกส่วนของร่างกาย มีทั้งการเคลื่อนไหวอยู่กับที่และเคลื่อนที่ ซึ่งมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด สังคม สติปัญญาและจินตนาการ

4.6 เกมการศึกษา

ความหมายเกมการศึกษา

เกมการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมการเล่นทางทฤษฎีการเล่นเชิงรู้คิด (The Cognition Theory of Play) ตามหลักของ Piaget การเล่นเป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการทางสติปัญญา เพราะการเล่นเป็นการกระทำที่ถือว่า เป็นการแสดงของผลรวมในพฤติกรรมทั้งหมดที่ได้กระทำและแสดงออก ซึ่งตัวเด็กได้คิดแล้วและกระทำด้วยความพึงพอใจ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 51) ได้ให้ความหมายของเกมการศึกษา (Didactic Game) คือเกมที่พัฒนาความคิดของเด็ก ซึ่งจะต้องคิดและหาเหตุผลครูสามารถบอกได้ว่าเด็กมีความเข้าใจในความคิดรวบยอดเรื่องนั้น ๆ อย่างไร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 145) ได้ให้ความหมายของเกมการศึกษา (Didactic Game) ว่าเกมการศึกษาเป็นของเล่นที่ช่วยให้ผู้เล่นเป็นผู้มีความสังเกตดี ช่วยให้เห็น ได้ฟังหรือคิดอย่างรวดเร็ว ซึ่งเกมการศึกษาจะต่างจากของเล่นอย่างอื่น แต่ละชุดจะมีวิธีเล่นโดยเฉพาะ อาจเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่ม ผู้เล่นสามารถตรวจสอบการเล่นว่าถูกต้องหรือไม่ เกมการศึกษา เป็นอุปกรณ์เครื่องช่วยสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาสติปัญญาในด้านการคิด การสังเกต การคิดหาเหตุผล เนื่องจากเกมการศึกษาแต่ละชุดจะมีวิธีเล่นโดยเฉพาะอาจเล่นคนเดียวหรือเป็นกลุ่ม และผู้เล่นสามารถตรวจสอบว่า เล่นถูกต้องหรือไม่ด้วยตนเอง รวมทั้งเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสกับกล้ามเนื้อหลังจากเล่นเกมแล้ว เด็กก็จะเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ๆ ได้

ประเภทของเกมการศึกษา

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 51-56) ได้แบ่งเกมการศึกษาออกเป็น

1. เกมการแยกประเภท (Classification) เกมฝึกแยกประเภท หมายถึงการแยกกลุ่มจัดกลุ่ม จับคู่ ซึ่งสามารถฝึกทักษะเด็กได้หลายอย่าง โดยแยกเป็นของที่เหมือนกันและต่างกัน ของที่มีลักษณะกลม สีเหลี่ยมหรือแยกตามสี รูปทรง ขนาด ซึ่งแบ่งออกเป็น

1.1 เกมลอตโต (Lotto) เป็นเกมที่เล่นอย่างง่ายโดยเด็กจะมีรูปภาพเล็ก ๆ อยู่ชุดหนึ่ง ซึ่งจะนำมาจับคู่กับรูปในกระดาด โดยรูปที่เด็กเลือกออกมา เขาจะต้องหารูปที่เหมือนกันวางลงให้ได้ ถ้ารูปนั้นไม่มีคู่ เขาก็จะวางบัตรนั้นลงแล้วหาภาพใหม่

1.2 เกมโดมิโน (Domino) เป็นเกมที่ในแต่ละด้านจะมีภาพจำนวน ตัวเลข จุด ให้เด็กเลือกภาพที่มีสี รูป หรือขนาดต่อในแต่ละด้านไปเรื่อย ๆ

1.3 เกมตารางสัมพันธ์ (Matrix) เกมนี้จะประกอบด้วยตารางซึ่งแบ่งเป็นช่วงมีขนาดเท่ากัน 16 ช่อง และมีบัตรเล็กๆ ขนาดเท่ากับตารางแต่ละช่องโดยการเล่นอาจจะจับคู่ภาพที่อยู่ข้างบนกับภาพที่ใต้กวางลงให้ตรงกันหรืออาจจะจับคู่ภาพที่มีส่วนประกอบของภาพที่อยู่ข้างบนกับภาพที่อยู่ข้างล่างก็ได้ เช่น ครูอาจจะวางบัตรภาพวงกลมไว้ด้านข้าง วางบัตรสีแดงไว้ข้างบนแล้วให้เด็กหาบัตรภาพที่มีสีแดงและเป็นวงกลมมาวางให้ตรงกัน

2. เกมฝึกทำตามแบบ (Paltering) ในเกมชนิดนี้เด็กจะต้องสร้างหรือวาดหรือลากตามแบบตามลำดับ ซึ่งเด็กจะใช้ลูกปัดหรือบล็อกที่มีสีหรือขนาดต่าง ๆ กับบัตรหรือแม้แต่แปรงสีฟันก็ได้มาวางตามลำดับ ตัวอย่างเช่น ถ้าตัวอย่างมี 3 สี เช่นดำ ขาว แดง เด็กก็จะจัดสิ่งของตามลำดับเรื่อยไป ซึ่งเด็กจะต้องตัดสินใจว่าจะเลือกอะไรก่อนหลัง เพื่อทำตามแบบ

3. เกมฝึกลำดับหรืออนุกรม (Sequence, Serration) ในเกมนี้ จะฝึกความจำของเด็กโดยครูจะเล่าเหตุการณ์หรือลำดับเรื่องราวหรือนิทานแล้วให้เด็กวางสิ่งต่าง ๆ หรือภาพตามลำดับในเรื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 145-153) ได้จำแนกประเภทของเกมเป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1. เกมจับคู่ เกมชนิดนี้เป็นเกมการฝึกการสังเกต การเปรียบเทียบ การคิดหาเหตุผล เกมจับคู่ เป็นการจับของเป็นคู่ ๆ ชุดละตั้งแต่ 5 คู่ขึ้นไปอาจเป็นการจับคู่ภาพหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็ได้ เกมประเภทนี้สามารถจัดได้หลายชนิด ได้แก่

1.1 การจับคู่สิ่งที่เหมือนกัน

1.1.1 จับคู่ภาพหรือสิ่งของที่เหมือนกันทุกประการ

1.1.2 จับคู่ภาพกับเงาของสิ่งเดียวกัน

1.1.3 จับคู่ภาพกับโครงร่างของสิ่งเดียวกัน

1.1.4 จับคู่ภาพที่ซ่อนอยู่ในภาพหลัก

1.2 การจับคู่สิ่งที่เป็ประเภทเดียวกัน เช่น ไม้ขีด-ไฟแช็ค

1.3 การจับคู่สิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น สิ่งที่ใช้คู่กัน

แม่ ลูก

1.4 การจับคู่สิ่งที่มีความสำคัญแบบตรงกันข้าม เช่น

ดำ-ขาว

1.5 การจับคู่ภาพเต็มกับภาพส่วนย่อย

1.6 การจับคู่ภาพเต็มกับภาพชิ้นส่วนที่หายไป

1.7 การจับคู่ภาพที่ซ้อนกัน

- 1.8 การจับคู่ภาพที่เป็นส่วนตัดกับภาพใหญ่
- 1.9 การจับคู่สิ่งที่เหมือนกันแต่สีต่างกัน
- 1.10 การจับคู่ภาพที่มีเสียงสระเหมือนกันเช่น กา - นา
- 1.11 การจับคู่ภาพที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน
- 1.12 การจับคู่แบบอุปมาอุปไมย
- 1.13 การจับคู่แบบอนุกรม

2. เกมภาพตัดต่อ เป็นเกมฝึกการสังเกตรายละเอียดของภาพ รอยตัดต่อของภาพที่เหมือนกันหรือต่างกัน ในเรื่องของสี รูปร่าง ขนาด ลวดลายเกมประเภทนี้มีจำนวนชิ้นของภาพตัดต่อตั้งแต่ 5 ชิ้นขึ้นไปขึ้นอยู่กับความยาก ง่ายของภาพชุดนั้น เช่นหากสีของภาพไม่มีความแตกต่างกันจะทำให้ยากแก่เด็กยิ่งขึ้น

3. เกมวาดภาพต่อปลาย (โดมิโน) เพื่อฝึกการสังเกต การคิดคำนวณ การคิดเป็นเหตุเป็นผล เกมประเภทนี้มีหลายชนิด ประกอบด้วยชิ้นส่วนเป็นรูปสี่เหลี่ยมหรือรูปสามเหลี่ยมตั้งแต่ 9 ชิ้นขึ้นไปในแต่ละด้านจะมีภาพ ตัวเลข จุดให้เด็กเลือกต่อกันในรูปที่เหมือนกันในแต่ละด้านไปเรื่อย ๆ

4. เกมเรียงลำดับ เป็นเกมฝึกทักษะการจำแนก การคาดคะเน เกมประเภทนี้มีลักษณะเป็นภาพสิ่งของ เรื่องราว เหตุการณ์ ตั้งแต่ 3 ภาพขึ้นไป แบ่งเป็น

4.1 การเรียงลำดับภาพและเหตุการณ์ต่อเนื่อง

4.2 การเรียงลำดับ ขนาด ความยาว ปริมาณปริมาตร จำนวน เช่น ใหญ่-เล็ก, สั้น-ยาว, หนัก-เบา , มาก-น้อย

5. เกมจับหมวดหมู่ เพื่อฝึกทักษะการสังเกต การจัดแยกประเภท เกมประเภทนี้มีลักษณะเป็นแผ่นภาพหรือของจริง ประเภทสิ่งของต่าง ๆ เป็นเกมที่ทำให้เด็กนำมาจัดเป็นพวก ๆ ตามความคิดของเด็ก

6. เกมหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพกับสัญลักษณ์ เกมนี้จะช่วยเด็กก่อนที่จะเริ่มอ่านหนังสือ เด็กจะคุ้นเคยกับสัญลักษณ์เป็นภาพ ที่มีภาพกับคำ หรือตัวเลข แสดงจำนวน กำหนดให้ตั้งแต่ 3 คู่ขึ้นไป

7. เกมหาภาพที่มีความสัมพันธ์ลำดับที่กำหนด ฝึกการสังเกต ลำดับที่ถ้าเก็บต้นแบบจะฝึกเรื่องความจำ เกมประเภทนี้ ภาพต่าง ๆ 5 ภาพ เป็นแบบให้เด็กสังเกต ลำดับของภาพ ส่วนที่เป็นคำถามจะมีภาพกำหนดให้ 2 ภาพ ให้เด็กหาภาพที่สามที่เป็นคำตอบที่จะทำให้ภาพทั้งสามเรียงลำดับถูกต้องตามแบบ

8. เกมการสังเกตรายละเอียดของภาพ (ลวดโต) ฝึกการสังเกต รายละเอียดของภาพเกม จะประกอบด้วยภาพแผ่นหลัก 1 ภาพและชิ้นส่วนที่มีภาพส่วนย่อย สำหรับเทียบกับแผ่นหลักอีกจำนวนหนึ่งตั้งแต่ 4 ชิ้นขึ้นไป ให้เด็กเลือกภาพชิ้นส่วนเฉพาะที่มีอยู่ในภาพหลักหรือภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดให้เกี่ยวกับภาพหลัก

9. เกมหาความสัมพันธ์แบบอุปมาอุปไมยเกมนี้ประกอบด้วย ชิ้นส่วนแผ่นยาวจำนวน 2 ชิ้น ต่อกันด้วยผ้าหรือวัสดุอื่น ชิ้นส่วนตอนแรกมีภาพ 2 ภาพที่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันอย่างไรอย่างหนึ่ง ชิ้นส่วนที่ 2 มีภาพหนึ่งภาพ เป็นภาพที่สามที่มี

ขนาดของชิ้นส่วนให้เด็กหาภาพที่เหลือ ซึ่งเมื่อจับคู่กับภาพที่เหมาะสมแล้ว จะมีความสัมพันธ์ทำนองเดียวกับภาพแรกทีเลือกเป็นแผ่นภาพขนาดเท่ากับภาพที่สาม สารของเกมอาจเป็นในเรื่องของรูปร่าง

10. เกมพื้นฐานการบวก เป็นการฝึกให้มีความรวบยอดเกี่ยวกับการรวมกันหรือการบวก โดยเกมแต่ละเกมจะประกอบด้วยภาพหลัก 1 ภาพ ที่แสดงจำนวนต่าง ๆ และจะมีภาพชิ้นส่วนตั้งแต่ 2 ภาพขึ้นไป ภาพชิ้นส่วนมีขนาดครึ่งหนึ่งของภาพหลักให้เด็กหาภาพชิ้นส่วน 2 ภาพที่รวมกันแล้วมีจำนวนเท่ากับภาพหลักแล้วนำมาวางเทียบเคียงกับภาพหลัก

11. เกมจับคู่ตารางสัญลักษณ์ เป็นการฝึกคิดการสังเกตและฝึกการคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ประกอบด้วย ช่องขนาดเท่ากันและมีบัตรเล็ก ๆ ขนาดเท่ากับช่องตารางเพื่อเล่นเข้าชุดกัน โดยมีบัตรที่กำหนดไว้เป็นตัวนำไว้ข้างบนของแต่ละช่อง โดยการเล่นอาจจับคู่ภาพที่มีส่วนประกอบของภาพที่อยู่ข้างบนกับภาพที่อยู่ด้านข้างก็ได้

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ควรกำหนดระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และลักษณะของกลุ่มเด็ก ระดับอายุ ความต้องการ ภูมิหลัง ฯลฯ ของเด็กแต่ละคน ตารางกิจกรรมมีการยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและการเปิดปิดของโรงเรียน ให้เด็กมีอิสระเลือกเล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์และแก้ปัญหา โดยถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นผลงานตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า กิจกรรมเกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การคิดวิเคราะห์ของเด็ก โดยผ่านการเล่นในรูปแบบของเกมการศึกษา เช่น เกมจับคู่ เกมลอดโต๊ะ เกมเรียงลำดับ เป็นต้น ซึ่งอาจจะเล่นคนเดียวหรือเป็นกลุ่มก็ได้ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กจากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กทั้งหมดนั้นมี 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เตรียมความพร้อมให้กับเด็กผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีความสุข

4. การบูรณาการเรียนรู้

การบูรณาการ เป็นแนวคิดที่นำมาใช้มากขึ้นในโลกที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน เช่น ปัจจุบันแนวคิดการบูรณาการนำมาใช้เกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ อาทิ การวางแผนงานหรือกำหนดยุทธศาสตร์ เป็นการวางแผนหรือยุทธศาสตร์เชิงบูรณาการ นำไปใช้กับการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้เชิงบูรณาการซึ่งเข้ามามีอิทธิพลต่อความคิดของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างมาก แต่ปัญหาของครูอยู่ที่บูรณาการสอนระดับปฐมวัยกันอย่างไร

ความหมายของการบูรณาการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึงการนำหน่อที่แยก ๆ กันมารวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547 : 12) กล่าวว่า การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบของอีกส่วนหนึ่งเพื่อให้สิ่งนั้นเกิดความสมบูรณ์ขึ้น มักเป็นการรวมกันของส่วนประกอบย่อยที่มีความแตกต่างกันตั้งแต่ 2 องค์ประกอบขึ้นไปให้กลายเป็น

ส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนทั้งหมดที่ใหญ่กว่า การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบที่สมบูรณ์ซึ่งเกิดจากการประสานความคิดร่วมกันให้เกิดสิ่งที่ดีที่สุด

ความสำคัญของการบูรณาการ

การบูรณาการเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่มนุษย์ได้รับข้อมูลในรูปแบบต่างๆ และข้อมูลนั้นจะถูกนำมาสู่การตีความซึ่งต้องมีการค้นหาความจริงในการเทียบเคียงข้อมูลแล้วรวบรวมไว้เป็นความทรงจำ จากนั้นจะทำการยอมรับหรือปฏิเสธ และนำไปสู่การสรุปเป็นความรู้ใหม่ที่เพิ่มเข้ามา ดังนั้นการเรียนรู้เรื่องต่างๆ หลังจากที่คุณเรียนรู้อะไรที่สนใจจะสื่อสารแล้ว แต่ก็ไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้ เนื่องจากยังไม่ได้รวมเข้ากับทักษะในการมองโลกของผู้เรียน ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการเปิดโอกาสให้สามารถพัฒนาทักษะการคิดบูรณาการ มิฉะนั้นสิ่งที่ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ จะไม่เป็นความเข้าใจได้ ดังนั้นการเรียนการสอนแบบใหม่ จึงเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดเชิงบูรณาการ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน เป็นลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ได้มีโอกาสพูด แสดงทัศนคติ ความรู้เดิม ประสบการณ์ที่ตนมี ต้องการถ่ายทอดเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ จากการฟังผู้อื่น รับข้อมูลที่หลากหลายโดยผ่านกระบวนการสังเกต การวิเคราะห์ การทดลอง การแสดงความคิดเห็น มีการเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความทบทวนเข้าไปกับความรู้อยู่ที่ตนมีอยู่ จนเกิดเป็นความเข้าใจอย่างแท้จริงถึงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น กลายเป็นความรู้ใหม่ที่นำไปใช้ประยุกต์ ซึ่งผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การบูรณาการการเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะหลายประสบการณ์สำคัญ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เป็นการร่วมมือระหว่างครูกับเด็กและยังเป็นการส่งเสริมกระบวนการสังเกต การวิเคราะห์ การทดลอง การแสดงความคิดเห็นซึ่งเปิดโอกาสให้สมองของเด็กได้พัฒนาทักษะการคิดบูรณาการอีกด้วย

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินผลพัฒนาการของเด็ก หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อพัฒนาการเรียนรู้ ความสนใจ และความต้องการของเด็กแต่ละคน การประเมินผลถือเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นมากในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลพัฒนาการที่ดีควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ความสนใจและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน การประเมินผลพัฒนาการที่ดีนั้น มิได้มีแต่เฉพาะการทดสอบหรือการตัดเกรดให้คะแนนเด็กหรือผู้เรียนเท่านั้นแต่ควรรวมถึงเครื่องมือชนิดอื่นๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วย เช่น การสังเกตและแฟ้มผลงานเด็ก เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการประเมินผลพัฒนาการเด็ก

การประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาหรือทำความเข้าใจพฤติกรรมของเด็กคนใดคนหนึ่งหรือทั้งกลุ่มในวันใดวันหนึ่งหรือเพื่อที่จะศึกษาพัฒนาการของเด็กคนนั้นหรือทั้งกลุ่มในช่วงระยะเวลาที่กำหนด เป็นการประเมินอย่างหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องที่มีคุณค่าสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในหมู่ของผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน

Mcafee และ Leong (1994) ได้สรุปถึงวัตถุประสงค์ของประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการที่จะเข้าใจพัฒนาการ และความก้าวหน้าของเด็กเนื่องจากครูอนุบาลเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก บางครั้งอาจเป็นการยากสำหรับครูที่จะสังเกตเห็นพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พัฒนาการของเด็กเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป การเรียนรู้ของเด็กที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากกลุ่มเพื่อน หรือสิ่งแวดล้อมที่เด็กทำงานหรือเล่นด้วย เพราะฉะนั้นครูควรมีการประเมินผลพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ครูอาจมีการเปรียบเทียบผลงานของเด็กที่ทำในเดือนนี้กับผลงานที่เด็กทำในเดือนที่ผ่านมาเพื่อดูพัฒนาการของเด็ก และประเมินผลหรือดูพัฒนาการปฏิสัมพันธ์และบทบาทของเด็กในขณะที่อยู่ในกลุ่มเพื่อน ว่าเด็กมีปฏิสัมพันธ์ พัฒนาการ และบทบาทเป็นไปอย่างไร เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น

2. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย จะมีประโยชน์ในการวางแผนการเรียนการสอนและการตัดสินใจต่างๆ ที่มีผลต่อเด็กปฐมวัย โดยส่วนใหญ่ครูอนุบาลจะนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอมาใช้ในการทำความเข้าใจเด็กแต่ละคน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยครูในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของตน เช่น ครูอาจนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการเลือกสื่อการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กในชั้นของตนเอง นอกจากนั้นข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูได้ยังช่วยให้ครูวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม เช่น กิจกรรมที่จัดแต่ละอย่างควรใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใดการจัดศูนย์การเรียนรู้อย่างไรในรูปแบบไหน เพื่อสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก เป็นต้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการจดบันทึกไว้อย่างดี สามารถช่วยเปลี่ยนหรือยืนยันทัศนคติ ความคิดเห็นหรือความคาดหวังที่ครูหรือพ่อแม่ผู้ปกครองมีต่อเด็กของตนได้นอกจากนั้นยังช่วยให้ครูเรียนรู้และรับรู้ถึงพัฒนาการเข้าใจและยอมรับเด็กที่ตนสอนได้ดียิ่งขึ้น การประเมินผลที่ดีช่วยให้ครูเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของเด็กที่ตนสอนมากขึ้น

3. การประเมินผลเด็กปฐมวัย จะช่วยให้ทราบถึงเด็กซึ่งเด็กอาจต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เช่น เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการพูดหรือการได้ยินอาจต้องมีการแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้นำเด็กไปปรึกษาผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านนี้โดยเฉพาะ นอกจากนี้การประเมินผลพัฒนาการยังช่วยให้ครูสามารถค้นพบเด็กซึ่งมีพัฒนาการบางด้านล่าช้ามาก ซึ่งต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

4. การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีจุดประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็ก โดยมีการรายงานผลและการสื่อสารให้พ่อแม่ผู้ปกครองและบุคคลที่เกี่ยวข้องควรเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบมีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ภาพพจน์ที่ชัดเจนและถูกต้องที่สุดเกี่ยวกับตัวเด็ก ข้อมูลไม่ควรมาจากความคาดหวังของครูหรือข้อสรุปแบบกว้าง ๆ ขาดตัวอย่างที่ชัดเจน ข้อมูลต่างๆ ที่รายงานหรือสื่อสารกับผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรมีความสัมพันธ์และเหมาะสมกับบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับเด็กแต่ละกลุ่ม

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ไม่ควรมีการพูดคุยหรือเปิดเผยกับบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง ยกเว้นจะได้รับการอนุญาตหรือยินยอมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองเท่านั้น (นภเนตร ธรรมบวร. 2544) ถึงแม้ว่าเด็กอนุบาลหรือเด็กปฐมวัยในสายตาของผู้ใหญ่ อาจรู้สึกว่าย่เด็กยังเล็กยังไม่เข้าใจอะไรมากนัก แต่ถึงอย่างไรเด็กในวัยนี้มีความต้องการทราบถึงผลงาน พัฒนาการและความก้าวหน้าของตนเอง

ดังนั้นครูควรให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทราบถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของตนเองด้วย นอกจากนั้นครูควรมีการรายงานผลพัฒนาการ การเรียนรู้ของเด็กให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การประเมินผลสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น จะมีลักษณะแตกต่างไปจากการประเมินผลในระดับอื่นๆ ซึ่งจะไม่สามารถใช้ในการสอบข้อเขียนได้ แต่ควรอาศัยการสังเกต สัมภาษณ์ จดบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก เพื่อให้เห็นภาพพจน์ของพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (เยาวพา เดตะคุปต์. 2542) ในการวัดและการประเมินผลพัฒนาการของเด็กควรจะครอบคลุมในหัวข้อ

1. การวัดและการประเมินผลทางด้านร่างกาย ซึ่งวัดจากการเจริญเติบโต (Growth) ของเด็กการวัด และประเมินผลทางจิตใจ ซึ่งควรศึกษาถึงพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็กในด้านต่อไปนี้

- 1.1 พัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Cognitive Development)
- 1.2 พัฒนาการทางการเคลื่อนไหว (Motor Development)
- 1.3 พัฒนาการทางด้านภาษา (Language Development)
- 1.4 พัฒนาการทางด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวและด้านสังคม (Personal & Social Development)

หลักการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย

Hendrick (นภเนตร ธรรมบวร. 2549 ; อ้างอิงมาจาก Hendrick. 1990) ได้กล่าวถึงหลักการต่างๆ ในการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยต้องประเมินทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง
2. การประเมินผลถือเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจำเป็นต้องทำการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อทราบถึงพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็ก นอกจากนั้น ครูสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กได้ตลอดเวลา
3. ผลการประเมินเด็กแต่ละคนควรเก็บไว้เป็นความลับ ไม่ควรนำไปเปิดเผยแก่ผู้ไม่เกี่ยวข้อง

4. การเลือกวิธีการประเมินผล ต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน
 5. ในการเปรียบเทียบระดับพัฒนาการเด็กกับเกณฑ์ ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งใช้กับเด็กวัยเดียวกัน หรือใช้เครื่องมือที่มีความยาก-ง่าย ระดับเดียวกันกับเด็กวัยเดียวกัน
 6. ในการประเมินพฤติกรรม ครูควรประเมินหลาย ๆ ครั้ง ก่อนที่จะสรุปผล
 7. การเลือกพฤติกรรมที่จะประเมินควรพิจารณาวัตถุประสงค์ของการประเมินสอดคล้องกัน เช่น เมื่อสังเกตเห็นว่าเด็กที่มีปัญหาเกิดขึ้น คือติดผ้าห่ม ควรเฝ้าติดตามประเมินพฤติกรรมดังกล่าวไปสักระยะหนึ่ง โดยเน้นพฤติกรรมที่โดดเด่นพฤติกรรมเดียว
- เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล
- Logan และ Logan (1974) ได้เสนอเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการของเด็ก ทางด้านสติปัญญา ทักษะคิด การรับรู้การเคลื่อนไหวและพัฒนาการทางร่างกาย ฯลฯ ของเด็ก ดังนี้
1. แบบทดสอบมาตรฐานต่าง ๆ (Standardized Test) ทั้งที่ทำเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล
 2. แบบทดสอบพัฒนาการทางด้านร่างกาย
 3. แบบทดสอบความพร้อมทางด้านต่าง ๆ
 4. แบบวัดสติปัญญา
 5. แบบวัดความคิดสร้างสรรค์
 6. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะการสังเกตจากตัวครู พ่อแม่ ผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ
 7. การสัมภาษณ์และการถามคำถามจากบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียน
 8. การเขียนรายงานจากการสัมภาษณ์
 9. การพิจารณาจากผลงานในด้านต่าง ๆ ของเด็ก
6. การสื่อสารผลที่ได้จากการประเมิน
- ผลที่ได้จากการประเมิน ควรมีการนำไปสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ดังนี้
- 6.1 สื่อสารกับเด็ก ครูและเด็กควรมีการพูดคุยสื่อสารเกี่ยวกับพัฒนาการความก้าวหน้าของตัวเด็กเป็นประจำสม่ำเสมอ และถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน
- การรายงานพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็ก ครูอาจใช้รูปภาพหรือคำพูดง่าย ๆ เพื่อสื่อสารให้เด็กเกิดความเข้าใจได้ ในขณะเดียวกันเด็กสามารถช่วยครูเลือกผลงานที่ตนชอบเก็บรวบรวมในแฟ้มผลงาน

(Portfolios) และอธิบายเหตุผลที่ตนเลือกแก่ครูและผู้ปกครอง ในบางสถานการณ์ครูสามารถเปิดโอกาสให้เด็ก ได้มีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการความก้าวหน้าของตนบ้าง

6.2 สื่อสารกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองเด็กเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่บ้านมีส่วนอย่างมากในการสนับสนุนหรือสกัดกั้นพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กต้องอาศัยสถานการณ์ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนเป็นองค์ประกอบในการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอก่อนที่จะมีการรายงานพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็กให้ผู้ปกครองทราบ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลเด็ก จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง ครูได้มีโอกาสพูดคุยให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการประเมินผลที่แท้จริง

6.3 สื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ที่ครูจำเป็นต้องสื่อสารเกี่ยวกับผลการประเมินได้แก่ ครูใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้นคนใหม่ หรือครูในโรงเรียนใหม่ที่เด็กจะต้องเลื่อนชั้นไปอยู่ด้วย นักจิตวิทยาหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เป็นต้น รูปแบบของการสื่อสารอาจเป็นได้หลายรูปแบบ เช่น ผลงานจากแฟ้มของเด็ก สมุดรายงานความก้าวหน้าของเด็ก เป็นต้น หรือมิฉะนั้นครูอาจมีการรายงานโดยการพูดคุย สนทนาโดยตรงเลยก็ได้ เพื่อให้การประเมินผลเป็นไปอย่างถูกต้องที่สุด ครูควรใช้รูปแบบของการสื่อสารได้หลากหลาย (นภเนตร ธรรมบวร. 2549) การประเมินพัฒนาการเด็ก เป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นมากในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ความสนใจและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน โดยอาศัยการสังเกต สัมภาษณ์ จดบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กเพื่อให้เห็นภาพพจน์ของพัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งการประเมินผลเด็กต้องประเมินทุกด้าน ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง วิธีการประเมินผลต้องเหมาะสมต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน ใช้เกณฑ์มาตรฐาน หรือใช้เครื่องมือที่มีความยาก-ง่าย ระดับเดียวกันกับเด็กวัยเดียวกันนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการทำความเข้าใจเด็กแต่ละคน ในการเลือกสื่อการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก หลังจากประเมินหลาย ๆ ครั้งแล้ว แจ้งผลการประเมินและสรุปให้เด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กทราบ เพื่อมีส่วนร่วมในการรับรู้พัฒนาการของเด็ก

สรุปได้ว่าการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นการประเมินพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู การวิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์ การกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร การบันทึกและสรุปพฤติกรรม การรายงานผล การนำผลงาน การวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัย

Michigan Early Childhood Professionals ได้เสนอสมรรถนะหลักของครูปฐมวัย ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาเด็ก และการเรียนรู้
2. ด้านสุขอนามัยความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการ
3. ด้านความร่วมมือกันครอบครัวและชุมชน
4. ด้านการจัดการหลักสูตร
5. ด้านการจัดการเรียนการสอน
6. ด้านการสังเกต สารนิทัศน์ และการประเมินผล
7. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ และการแนะแนว
8. ด้านความเชี่ยวชาญ

Daft (2008) ได้ระบุเกี่ยวกับสมรรถนะสำหรับครูปฐมวัย ไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ด้านการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก ครูปฐมวัยจะต้องมีความรู้ทักษะเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย เข้าใจพัฒนาการ และการเจริญเติบโตของเด็กซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. ด้านการสังเกต และการประเมินผล การสังเกตและการประเมินผลเด็ก ครูปฐมวัยจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความแม่นยำในการสังเกตและประเมินผลเพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. ด้านหลักสูตรและการจัดสภาพแวดล้อมการศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้ครูปฐมวัยใช้ในการออกแบบการจัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
4. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและการแนะแนวเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างเด็กและผู้ปกครอง ครูปฐมวัยควรใช้การติดต่อสื่อสารที่มีความหลากหลาย
5. ด้านครอบครัวและการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวเด็กและชุมชนเพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและให้บริการชุมชน
6. ด้านสุขภาพ ปลอดภัย และโภชนาการ เพื่อสามารถจัดการเกี่ยวกับสุขภาพ ปลอดภัย และการจัดให้อาหารกลางวัน อาหารว่างสำหรับเด็กปฐมวัย
7. ด้านความเชี่ยวชาญการพัฒนาวิชาชีพและการเป็นผู้นำ มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานจริยธรรม และแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพ และผลกระทบจากการปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น
8. ด้านบริหารและการจัดการ การดำเนินเกี่ยวกับโครงการต่างๆ การจัดการเกี่ยวกับการเงิน และบุคลากรที่ร่วมงาน

Ohio Professional Development Network ได้ระบุสมรรถนะหลักของครูปฐมวัยไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ด้านการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก
2. ด้านสุขภาพ ปลอดภัย และโภชนาการ
3. ด้านครอบครัว และปฏิสัมพันธ์

4. ด้านการสังเกตเด็ก และการประเมินผล
5. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ
6. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และการจัดประสบการณ์

ธนศ ขำเกิด (2544) ได้กล่าวถึง สมรรถนะเฉพาะและตัวบ่งชี้ของครูปฐมวัย ซึ่งวิเคราะห์โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งมหาวิทยาลัยและโรงเรียน

สมรรถนะที่ 1 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน โดยองค์รวม ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ - จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ตามเป้าหมายของหลักสูตร สามารถวิเคราะห์ และประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงเป็นรายบุคคลและประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ในการพัฒนาเด็กตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

ตัวบ่งชี้

1. ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
2. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
3. ความสามารถในการจัดประสบการณ์บูรณาการผ่านการเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก

โดยองค์รวม

4. ความสามารถในการจัดมุมประสบการณ์เพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. ความสามารถในการเลือกใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
6. ความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมินพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน เป็น

รายบุคคล

7. ความสามารถในการให้ความรู้ผู้ปกครองและให้ผู้ปกครอง รวมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
8. ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

สมรรถนะที่ 2 จิตสำนึกของความเป็นครูปฐมวัย

จิตสำนึกของความเป็นครูปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการเอาใจใส่ ดูแลอบรม และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เป็นแบบอย่างที่ดี มีความรัก ความเข้าใจ ไวต่อความรู้สึก และความต้องการของเด็กรวมทั้งยอมรับและให้ความเอื้ออาทรอย่างสม่ำเสมอต่อเด็กทุกคน

ตัวบ่งชี้

1. พฤติกรรมการดูแลเด็ก
2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กและผู้เกี่ยวข้อง
3. การใช้คำพูดเชิงบวกกับเด็ก
4. การตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างเหมาะสม
5. ความเอาใจใส่และดูแลเด็กอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ
6. การวิเคราะห์พฤติกรรมเด็ก
7. การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและผู้ปกครอง

จากการประมวลข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า สมรรถนะหลักของครูปฐมวัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ และจิตสำนึกของการเป็นครูปฐมวัย

โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม

1. ความหมายของโปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม

Barr และ Keating (1990 : 38) ให้ความหมายไว้ว่าโปรแกรมมีความหมายได้หลายอย่างขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล โดยทั่วไปคำว่าโปรแกรมใช้ใน 3 ความหมาย คือ

1. โปรแกรม หมายถึง หน่วย (Units) ที่จัดขึ้นเพื่อทำกิจกรรมพิเศษหรือให้บริการตามความต้องการของสถาบันหรือบุคคล
2. โปรแกรม หมายถึง ลำดับการปฏิบัติตามที่ได้วางแผนไว้ (Series of Planned Intervention) เพื่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ
3. โปรแกรม หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้ (Planned Activity) เพื่อเป้าหมายโดยเฉพาะ

อุ้นดา นพคุณ (2546 : 8) ได้อธิบายถึงความแตกต่างกันของคำว่าโปรแกรมและโครงการไว้อย่างน่าสนใจว่าโปรแกรม (Program) คือ งานประจำที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องส่วนโครงการจะมีลักษณะที่เป็นงานเฉพาะกิจตามความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ แต่ถ้าหากโครงการมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ยาวนาน ในกรณีเช่นนี้โครงการก็จะกลายเป็นโปรแกรมได้ ดังนั้นระยะเวลาจึงจำเป็นในการปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนา ประเมินผล เพื่อการคงอยู่ของกิจกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญของ โปรแกรม

ยอดอนงค์ จอมหงส์พิทักษ์ (2553 : 79) ได้ให้ความหมายว่า โปรแกรม คือ แผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้ อย่างเป็นระบบระเบียบ และมีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้นโดยการประยุกต์จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละ องค์การ

ศิริลักษณ์ หนองเส (2545 : 6) ได้ให้ความหมายของโปรแกรม ว่าเป็นชุดกิจกรรมที่หมายถึงสื่อการเรียนการสอนที่ใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการแสวงหาความรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์โดยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

เพชรรัตดา เทพพิทักษ์ (2545 : 30) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่าเป็นชุดการเรียนหรือชุดการสอนนั่นเอง ซึ่งหมายถึง สื่อการสอนที่ครูเป็นผู้สร้างประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์หลายชนิดและองค์ประกอบอื่นเพื่อให้นักเรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ และมีการนำหลักการทางจิตวิทยามาใช้ในการประกอบการเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จ

สุจินันท์ ภักดิ์วุฒิ (2556 : 67) ได้สรุปว่า โปรแกรมพัฒนาเป็นแผนการจัดกิจกรรมที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีขั้นตอนกระบวนการ วิธีการพัฒนาอย่างชัดเจน เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ โดยให้

ความสำคัญกับผู้ที่จะพัฒนาได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ตั้งไว้

รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556 : 184) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า หมายถึง โครงการและกิจกรรมที่มีกระบวนการอย่างเป็นระบบในการดำเนินงานต่างๆ โดยมีกิจกรรมที่มีการกำหนดระยะเวลา หลักสูตรเนื้อหาที่แน่นอน

จากความหมายข้างต้น สรุปว่า โปรแกรมพัฒนา คือ การจัดกิจกรรมที่มีแผนขั้นตอน และมีกระบวนการการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีวิธีการพัฒนาอย่างชัดเจน สัมพันธ์กับหลักการแนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตอบสนองวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ตั้งไว้ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร

2. รูปแบบและกระบวนการพัฒนาโปรแกรม

Barr และ Keating (1990 : 67) กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาโปรแกรม (Program Development Model) มีรูปแบบ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การประเมิน (Assessment) เป็นความต้องการของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ประเมินสิ่งแวดล้อม ประเมินทรัพยากรทั้ง บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรทางกายภาพ ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การพัฒนาที่วางแผน การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และการประเมินผล การเลือกวิธีการปฏิบัติ การจัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดหางบประมาณที่จะใช้ การกำหนดเวลาที่ใช้นั้นสิ้นสุด โปรแกรม ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Implementation) ประกอบด้วย การกำหนดผู้รับผิดชอบให้เหมาะสมกับทักษะความสามารถและงานที่ต้องทำ ตามแผนที่วางไว้ การประเมินผลกระบวนการ และการประเมินผลผลิต ขั้นที่ 4 ประเมินหลังจบโปรแกรม (Post-assessment) ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกระบวนการและผลผลิตเพื่อการตัดสินใจอนาคตของโปรแกรม และขั้นที่ 5 การตัดสินใจเชิงบริหาร (Administrative Decision) เป็นการตัดสินใจว่าจะดำเนินโปรแกรมต่อไป หรือยุติโปรแกรม หรือจะดำเนินการแก้ไข

อุ้นดา นพคุณ (2546 : 77) ได้สรุปไว้ว่า กระบวนการพัฒนาโปรแกรม มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มผู้รับบริการ ว่า เป็นใคร มีภูมิหลังอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 ระบุเนื้อหาให้สอดคล้องกับประสบการณ์และภูมิหลังของกลุ่ม

ผู้รับบริการ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนการสอนไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโครงการ

รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556 : 185) กล่าวโดยสรุปว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพงาน เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ซึ่งการดำเนินกิจกรรม PDCA อย่างเป็นระบบให้ครบวงจรย่อมส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

จากการแนวคิดของนักวิชาการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า โปรแกรม หมายถึง กิจกรรมหรือชุดกิจกรรมที่มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการ ประเมิน การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การประเมิน การตัดสินใจ

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

สภาพทั่วไป

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เป็น 1 ใน จำนวน 4 เขตพื้นที่ การศึกษาของจังหวัดอุดรธานีตามประกาศการเตรียมความพร้อมเขตพื้นที่การศึกษาของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ (นายปองพล อดิเรกสาร) เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 โดยมี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นองค์กรทางด้านการกำกับดูแลสนับสนุนส่งเสริมประสานงานในเชิงนโยบาย ดำเนินการตามภารกิจงานที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตาม เป้าหมายการพัฒนาทางการศึกษาของเขตพื้นที่

สถานที่ตั้ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 ตั้งอยู่เลขที่ 25 หมู่ 8 ถนนชนบท-บารุง ตำบลบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ของจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านผือ อำเภอกุดจับ อำเภอน้ำโสม และอำเภอนายูง รวมมีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 156 โรงเรียน

สภาพการบริหารจัดการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยการยุบรวมหน่วยงานทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการภายในจังหวัดอุดรธานีดังนี้

1. สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ 4 อำเภอ คือ อำเภอบ้านผือ อำเภอกุดจับ อำเภอน้ำโสม และอำเภอนายูง
2. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอ 4 อำเภอ คือ อำเภอบ้านผือ อำเภอกุดจับ อำเภอน้ำโสม และอำเภอนายูง

สภาพการจัดการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 จัดระบบ การศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งดำเนินการ 2 รูปแบบคือการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ การศึกษาในระบบจัด 2 ระดับคือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็น 3 ระดับ คือระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย) ซึ่งดำเนินการโดยภาครัฐทั้งใน กระทรวงศึกษาธิการ ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินงานไปตามที่กำหนดไว้ใน กฎกระทรวงการศึกษา ระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็น 1 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา ซึ่งจัดการเรียน การสอนในวิทยาลัยการอาชีพ 1 แห่ง และโรงเรียนเอกชน 3 แห่ง

ภารกิจหลัก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การ กำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตาม กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 โดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ตามความใน

มาตรา 8 และมาตรา 34 วรรค 4 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 37 และมาตรา 38 โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. จัดทำนโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษาแผนการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษาและแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานรับทราบและกำกับตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสานส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับดูแลติดตามและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษาวิเคราะห์วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่างๆรวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งบุคคลองค์กรชุมชนองค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนาสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสานส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสานส่งเสริมการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการและคณะที่ทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหน่วยงานภาครัฐเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา
12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจกรรมภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย

ตาราง 14 ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายโรงเรียนและจำนวนโรงเรียนในสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ที่	กลุ่มเครือข่ายโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน
1	บ้านก้องนาแค	9
2	นาบุญโนนทอง	9
3	น้ำโสม	9
4	โสมสำราญ	9
5	หนองแขวงสามัคคี	10
6	บ้านผือ	7
7	โนนทองหายโศก	16
8	มหาธาตุเจดีย์	17
9	ลุ่มน้ำโมง	17
10	ภูพระบาท	15
11	กุดจับเมืองเพี้ย	11
12	เซียงเพ็งปะโค	14
13	กลุ่มภูพาน	13
รวม		156

ที่มา : ข้อมูล 10 มิถุนายน 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ตาราง 15 จำนวนสถานศึกษา จำแนกตามขนาด

ขนาด 1-120	ขนาด 121-600	ขนาด 601-1500	ขนาด 1500 ขึ้นไป	รวม
84	67	5	0	156

ที่มา : ข้อมูล 10 มิถุนายน 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ตาราง 16 จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามสายงาน/อันดับ

ที่	ชื่อตำแหน่ง	จำนวนอันดับที่ปฏิบัติงานจริง					รวม
		ครู ผู้ช่วย	อันดับ ค.ศ.1	อันดับ ค.ศ.2	อันดับ ค.ศ.3	อันดับ ค.ศ.4	
1	ผู้อำนวยการโรงเรียน	-	-	7	136	-	143
2	รองผู้อำนวยการโรงเรียน	-	-	2	11	-	13
3	ครู	-	253	131	923	2	1,309
4	ครูผู้ช่วย	86	-	-	-	-	86
รวม		86	253	140	1,070	2	1,551

ที่มา : ข้อมูล P-OBEC 2 ตุลาคม 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4

ทิศทางการพัฒนาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4

วิสัยทัศน์

“การศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง
และมีคุณภาพ

2. ยกระดับขีดความสามารถผู้เรียนเต็มตามศักยภาพสู่มาตรฐานสากล

3. ปลุกฝังนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมและมีจิตสำนึกความเป็นไทย

4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ

5. พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาโดยมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์เน้นการกระจายอำนาจและ
การมีส่วนร่วม

ค่านิยมองค์กร

“องค์กรมีชีวิตน้อมจิตบริการงานสัมฤทธิ์ผลคนดีก้าวหน้าพัฒนาอย่างยั่งยืน”

เป้าประสงค์

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้เรียนมีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีศักยภาพด้านภาษาวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และการอาชีพเพื่อการพึ่งตนเอง
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานตามมาตรฐานวิชาชีพ
4. การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 2 ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ดังนี้

ปริญญ์ มีสุข (2552 : 155) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีการใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ 8 รูปแบบ ดังนี้ 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาเป็นกลุ่ม 3) การให้มีส่วนร่วม 4) รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง 5) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 6) การวิจัยปฏิบัติการ 7) การสังเกต 8) การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา พบว่า ครูใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดและใช้รูปแบบการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา น้อยสุด วิธีออกแบบโปรแกรมในปัจจุบันใช้รูปแบบโรงเรียนเป็นฐาน และการออกแบบผสมผสานเป็นส่วนใหญ่และโรงเรียนทั้ง 3 สังกัดมีความสำเร็จของโปรแกรมอยู่ในระดับปานกลาง 2. การออกแบบโปรแกรมใช้การประเมินความต้องการจำเป็น 3 ผลการทดลองพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการออกแบบโปรแกรมมีความสำเร็จสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีส่วนร่วม

วาสนา จักรแก้ว และคณะ (2555) ได้ศึกษาการศึกษาความต้องการการพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพด้านการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่างการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่าง 2) เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่าง 3) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาศักยภาพของครูปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่างโดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน และการเข้ารับการอบรม/สัมมนา 4) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพของครูปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่างโดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน และการเข้ารับการอบรม/สัมมนาประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือครูปฐมวัยในโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตในเขตภาคเหนือตอนล่างประกอบด้วย 7 จังหวัด คือ พิษณุโลก พิจิตร เพชรบูรณ์ ตาก กำแพงเพชร อุตรดิตถ์ และสุโขทัย ประจำปี 2555 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Clustered Random sample) จากรายชื่อนักศึกษาโครงการร่วมมือพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตจังหวัดละ 50 คน จาก 7 จังหวัด รวมสุทธิจำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในงานวิจัยคือค่าร้อยละเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยมีดังนี้ ครูปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ 26-35 ปี มากที่สุดมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท ส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอน 1-5 ปี ส่วนการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมีประสบการณ์การฝึกอบรมจำนวน 1-5 ครั้ง ความต้องการพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมครูปฐมวัยมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพอยู่ในระดับมากที่สุดเรื่องที่ครูต้องการพัฒนามากเป็นอันดับแรก คือ การเลือกวิธีการสอน และเทคนิคการสอน รองลงมา คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการเลือกใช้สื่อ และจัดทำสื่อการสอน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553 : 175) ได้สร้างและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา และประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมที่มีต่อความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะการเป็นครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบล เขต 4 จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20-0.73 และได้ค่าอำนาจจำแนก 0.22-0.75 และมีค่า ความเชื่อมั่น 0.92 แบบวัดเจตคติที่ดี จำนวน 43 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40-0.92 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.97 แบบประเมินทักษะการเป็นครูผู้นำและแบบประเมินตนเอง ในการเป็นครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ รายด้าน จำนวน 10 ด้าน มีรายการประเมิน 73 ข้อ และ แบบประเมินโปรแกรม จำนวน 22 ข้อ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบความรู้ความเข้าใจ วัดเจตคติและประเมินระหว่างก่อนและหลังการพัฒนาตามกระบวนการโปรแกรม วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมพัฒนาครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ (1) วิสัยทัศน์ (2) หลักการ (3) วัตถุประสงค์ (4) เนื้อหา (5) กระบวนการ (6) โครงสร้าง และ (7) การวัดและประเมินผลกระบวนการของโปรแกรมแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือระยะที่ 1 โปรแกรมการพัฒนาครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ในสถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นการเข้าค่ายฝึกกิจกรรมการเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้แบบเข้ม โดยจำลองสถานการณ์ควบคู่กับการให้ความรู้เชิงทฤษฎีประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสำรวจ ประสพการณ์เดิม 2) ขั้นวางแผนร่วมกัน 3) ขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความคิด รวบยอด 4) ขั้นประยุกต์แนวคิด ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาทักษะครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ภาคนามเป็นการพัฒนาทักษะการเป็นครูผู้นำในการจัดการเรียนรู้ต่อเนื่องจากระยะที่ 1 ในสถานการณ์การสอนจริงใช้ระยะเวลา 20 สัปดาห์หรือ 1 ภาคเรียน โดยมีกิจกรรมขั้นตอน คือ 5) ขั้นการนำไปปฏิบัติ 6) ขั้นการนิเทศติดตามประเมินผล 7) ขั้นให้ข้อมูลย้อนกลับและการเสริมแรง และ 8) ขั้นการสัมมนาเสริมสร้างความเข้มแข็ง ผลการทดลองใช้โปรแกรม พบว่า โปรแกรมมีประสิทธิภาพโดยครูที่ได้รับ การพัฒนาตามโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตาม แนวทางปฏิรูปการศึกษามีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 84.52 ซึ่งสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินจัดอยู่ ในระดับดีที่สุด และสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านเจตคติต่อการเป็นครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษามีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 81.17 ซึ่งสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินจัดอยู่ในระดับมากที่สุดและสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านทักษะการเป็นครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.68 จากการประเมินโดยผู้วิจัยและมีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 81.02 จากการประเมินตนเองของครูสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินจัดอยู่ในระดับมากที่สุดและสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชัยยศ ขาวระนอง (2556 : 138-139) ได้ศึกษาการพัฒนามาตรวัดสมรรถนะสำหรับครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพระระดับ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อพัฒนามาตรวัดสมรรถนะครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตรวจสอบคุณภาพ

และสร้างปกติวิสัยของมาตรวัดสมรรถนะครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระดับประเทศ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นครูปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2,245 คน หาคุณภาพของเครื่องมือวัดจากการตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการประยุกต์เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ผลการวิจัยมีดังนี้

1. มาตรวัดสมรรถนะครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีข้อคำถาม 54 ข้อ ประกอบด้วย ด้านจิตเชี่ยวชาญ 13 ข้อ ด้านจิตสังเคราะห์ 7 ข้อ ด้านจิตสร้างสรรค์ 9 ข้อ ด้านจิตรู้เคารพ 10 ข้อ และด้านจิตรู้จริยธรรม 15 ข้อ
2. คุณภาพของมาตรวัดสมรรถนะครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พัฒนาขึ้น ด้านความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC ระหว่าง 0.7 - 1.00 พารามิเตอร์อำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง 0.60 ถึง 2.29 พบข้อคำถามที่ทำหน้าที่ต่างกันด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบได้หลัก 4 ตัวแปร สาเหตุหลาย (CFA MIMIC model) จำนวน 14 ข้อ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ปกติวิสัยของมาตรวัดสมรรถนะครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคะแนนเต็มเท่ากับ 270 คะแนน จำแนกเป็น 5 ระดับได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 269 มีสมรรถนะอยู่ในระดับดีมาก ระหว่าง 249 ถึง 268 มีสมรรถนะอยู่ในระดับดี ระหว่าง 228 ถึง 248 มีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลางระหว่าง 206 ถึง 227 มีสมรรถนะอยู่ในระดับต่ำ และคะแนนน้อยกว่า 206 มีสมรรถนะอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

สุรินทร์ ภักดีวุฒิ (2556 : 125-126) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู การวิจัยมีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) เพื่อสร้างโปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้หลักการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) มีขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งเป็น 3 ระยะ (Phases) ดังนี้ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัศึกษาระยะที่ 2 การสร้างโปรแกรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา และระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนวังหลวงพิทยาสรรพ์ จังหวัดหนองคาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 21 ที่สอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 37 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) เครื่องมือสำหรับการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สร้างขึ้น และ 2) เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ แบบวัดทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ แบบวัดเจตคติต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ และแบบวัดความพึงพอใจต่อโปรแกรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่า $\bar{X}$, S.D. และ t-test ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. ด้านศึกษาองค์ประกอบพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์จากการสอบถามครูที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมในการแข่งขันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนวัตกรรมครูในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูและผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน

2. ด้านการสร้างโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โปรแกรมพัฒนามีความเหมาะสมมากที่สุด ส่วนหัวข้ออื่นๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากส่วนผลการทดลองใช้โปรแกรมพัฒนากับกลุ่มเล็ก พบว่าโปรแกรมพัฒนานี้มีประสิทธิภาพ 83.28/80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

3. ด้านประสิทธิผลของโปรแกรมพบว่าครูมีคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านเจตคติเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังใช้โปรแกรมพัฒนาสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อประเมินความพึงพอใจ ของครู ต่อโปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

นันทกา วารินิน (2557 : 78-90) ได้ศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบและประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 จำนวน 322 คน ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มจำนวน 15 คน และครูโรงเรียนอนุบาลทรายทองจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม คู่มือการดำเนินการตามรูปแบบ และแบบสอบถามความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยรวมระดับปานกลาง มีปัญหาอยู่ในระดับมากและมีความต้องการในการพัฒนาระดับมาก 2) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในการเนื้อหาสาระที่สอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หลักการของรูปแบบมี 4 หลักการคือ (1) สนองความต้องการของผู้รับการพัฒนา (2) การยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการ (3) การมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา (4) ความแตกต่างระหว่างบุคคล กระบวนการพัฒนามี 5 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างความต้องการในการพัฒนา (2) การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา (3) การออกแบบและวางแผนการพัฒนา (4) การดำเนินการตามแผนพัฒนา (5) การประเมินผลการพัฒนา 3) หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อรูปแบบระดับมากที่สุด

พิมพ์ิกา จันทไทย (2558 : 158-159) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล พบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ในการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และรายด้านพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนปัญหาการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. โปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล ที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) ความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) โครงสร้างของโปรแกรม ระยะเวลาการพัฒนา 136 ชั่วโมง 4) วิธีดำเนินการพัฒนา มีกระบวนการพัฒนา 3 ขั้น คือขั้นที่ 1 เตรียมการ ขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรมประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ทีมงานที่มีประสิทธิผล หน่วยการเรียนรู้ 2 กระบวนการพัฒนาทีมงาน โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาคูณ การฝึกอบรมและการเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติงาน 6) การประเมินผล และคู่มือประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล ส่วนที่ 3 การประเมินผล ผลการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน พบว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ผลการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล จากการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ พบว่า

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลมีคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน

3.2 ผลการประเมินการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลก่อนพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก หลังพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่ได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผล โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Maneth (1988 : 413 – A) ได้ศึกษาการปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรที่วิทยาลัยต่างๆ ของรัฐแคนซัส ใน 19 แห่ง พบว่าการปฏิบัติที่ทำการมากในวิทยาลัยต่างๆ คือ การทัศนศึกษาด้านวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประชุมนอกสถานที่ทำงานอยู่ การแสดงผลงาน การประชุมเรื่องเทคนิคการสอน การเยี่ยมเยียนสถาบันการศึกษาอื่นๆ และการประชุมนิเทศ การปฏิบัติที่ได้รับการประเมินผลมาก คือ การทัศนศึกษาด้านวิชาชีพ การประชุมนอกสถานที่ การทำงานในวิทยาลัย การแสดงผลงาน การประชุมเทคนิคการสอนและการฝึกอบรม

Susan (2011 : unpagged) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการแบ่งปันความรู้และความร่วมมือในการสร้างกลุ่มที่มีสมรรถนะสูง วัตถุประสงค์ คือ การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อมูลที่ได้รับจากลูกจ้างขององค์กรลูกค้าสนับสนุนบริษัทที่ดำเนินการด้านสภาพอากาศบนชั้นอวกาศในการพัฒนาแผนงานหรือรูปแบบเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแบ่งปันความรู้ระหว่างกลุ่มลูกจ้างด้วยกันเพื่อสร้างทีมที่มีสมรรถนะสูง การศึกษานี้กำหนดระดับของพฤติกรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลต่อแผนงานหรือรูปแบบในการทำงาน ผลการสำรวจพบว่า พนักงานมีจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่มีรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย รวมถึงการมีส่วนร่วมของพนักงาน ทีมพันธะสัญญาทางธุรกิจที่เพิ่งเริ่มพัฒนา

กระบวนการทางาน ปัญหาที่พบอีกอย่างก็คือยังไม่มีรูปแบบที่เป็นทางการในการสนับสนุนให้เกิดการแบ่งปันหรือถ่ายทอดองค์ความรู้ขององค์กร กลุ่มตัวอย่าง พนักงานจำนวน 125 คน ขององค์กรลูกข่าย เครื่องมือประกอบไปด้วย 4 คำถาม ลูกจ้างจำนวนทั้งสิ้น 114 คน (แบ่งเป็น พนักงานระดับปฏิบัติการ 107 คน ระดับผู้จัดการอีก 7 คน) คำถาม ทั้ง 4 คำถาม วัดประสิทธิภาพของผู้นำในการสนับสนุนการแบ่งปันความรู้ อะไรที่มีอิทธิพลเฉพาะต่อแผนงานหรือรูปแบบเพื่อส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมและจริยธรรม ผู้ตอบคำถามได้รับอุปสรรคใดบ้างในการสร้างวัฒนธรรมในการแบ่งปันความรู้ผลการศึกษา พบว่าผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาครั้งนี้ได้รับแนวคิดจากผู้นำของพวกเขา ในฐานะผู้สนับสนุนในการแบ่งปันความรู้และการสร้างความคิดใหม่ ๆ ผลวิจัยยังแสดงให้เห็นอีกว่าแผนและรูปแบบจำเพาะยังส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ อุปสรรคที่พบมากได้แก่ แนวโน้มในการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ความกังวลต่อความมั่นคงของงานหรือการถูกเลิกจ้างและการขาดแคลนความรู้ในการแบ่งปันที่เป็นประโยชน์ผู้วิจัยได้แนะนำรูปแบบในการแบ่งปันความรู้ที่จะกระตุ้นการถ่ายโอนความรู้ในองค์กร

Perera, Ishaku และ Ishak (2000 : 167-178) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาและสมรรถนะของครู : รูปแบบสมรรถนะที่ครู ระดับประถมศึกษาในประเทศศรีลังกาควรรู้อย่างไร งานวิจัยนี้ประเมินสมรรถนะครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากประเทศที่กำลังพัฒนาและพัฒนาแล้วเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถครูได้อย่างเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ซึ่งใช้ในบริบทของประเทศศรีลังกาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิทยาลัยการศึกษานานาชาติ อันเป็นสถานที่ที่ครูระดับประถมศึกษาเข้ารับการอบรม และงานวิจัยนี้ศึกษาทั้งตัวอย่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยศึกษาจากการสำรวจครูระดับประถมศึกษาในประเทศศรีลังกา จากความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนระดับประถมศึกษาผลการสำรวจแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ลึกๆ แล้วเชื่อว่าครูควรจะสามารถแสดงออกได้ และอีกประเด็น คือ ความไม่สอดคล้องกัน หรือความไม่แน่นอนเกี่ยวกับความหมายของสมรรถนะ ดำเนินการวิจัยจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น 51 คน ประกอบด้วย ครู นักการศึกษาครูผู้ชำนาญการ ผู้กำหนดนโยบาย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญอื่น ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์จากการให้การตอบรับการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการใช้แบบสอบถาม การสังเกตในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการเก็บข้อมูลที่จะทำให้ทราบถึงความเข้าใจถึงสมรรถนะครูและความจำเป็นในการรับรู้การพัฒนาพฤติกรรม ทักษะและความรู้ครูมีอาชีพในอนาคตผลการวิจัยทำให้ทราบถึงการพัฒนากลุ่มสมรรถนะครูในบริบทการสอนระดับประถมศึกษาประเทศศรีลังกา ทราบถึงความเชื่อของครูเกี่ยวกับสมรรถนะและชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการฝึกฝนก่อนเป็นครู และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพื้นฐานสมรรถนะการฝึกฝนก่อนเป็นครู

Monique (2010 : 23) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทำอย่างไร เพื่อสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพของครูผู้สอนและผู้ที่มาใหม่ในการปฏิรูปเพื่อให้เกิดทีมที่มีประสิทธิภาพวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่จำเป็นในการปฏิรูปกลุ่มใน และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิรูปทีมที่มีประสิทธิภาพและถ้ามีความแตกต่างระหว่างทีมที่มีประสิทธิภาพและทีมที่ไม่มีประสิทธิภาพ กระบวนการวิจัย ใช้วิธีแบบ export facto ซึ่งออกแบบผสมมาเพื่อมุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์และตอบคำถามวิจัย จำนวนประชากรประกอบด้วยครูตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงประถมเกรด 5 ในโรงเรียน Orange County California เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะจากครูแต่ละคนในกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจึงถูกเลือกขึ้นโดยใช้วิธีของ Harvey and Drot's 2006 ในการสำรวจทีม ที่มีประสิทธิภาพและแบบสอบถาม ผลการวิจัย ไม่พบ

ความแตกต่างที่มีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มครูประถมที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงจากพฤติกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของทีมและความปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งของทีม เนื่องมาจาก การทำให้คะแนนของทีมสูงขึ้นของครูในระดับประถมศึกษา สรุปผลการวิจัย 1) การกำหนดทีม ทำให้สำเร็จได้โดยการบริหารโดยใช้ Harvey and Drolet's 2006 แบบสำรวจความมีประสิทธิภาพของทีม การตัดคะแนนที่สูงกว่า 3.49 เนื่องจากครูประถมมีคะแนนเฉลี่ยที่สูง 2) การไว้วางใจซึ่งกันและกันมาจากความเห็นส่วนใหญ่จากกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ 3) ความขัดแย้งและความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของทีม ซึ่งไม่เกิดขึ้นในทั้งสองทีม 4) การยืม และการทักทาย เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับครูเกือบทั้งหมด แต่การจับมือไม่สำคัญหรือแม้แต่คาดหวังให้เกิดขึ้นเลย คาแนะนา 1) ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจ คุณลักษณะของ รูปแบบ Harvey and Drolet's ทั้ง 17 ข้อ เพื่อหานาย ทีมเพื่อให้สามารถทำงานปฏิรูปทีมได้และตัดคะแนนที่สูงขึ้นเพื่อกำหนดทีมที่มีประสิทธิภาพ 2) การสร้างวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งในการไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นสิ่งจำเป็น 3) ทีมระดับเดียวกันต้องเข้าใจและเปิดเผยต่อข้อขัดแย้งและความเสี่ยงต่างๆและการสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นวิธีที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ 4) ความเป็นไปได้ทั้งหมดในการสื่อสารควรจะถูกใช้เพื่อต้อนรับบุคลากรใหม่ ๆ เนื่องจากนี้เป็นเรื่องจำเป็นขั้นแรกในการปฏิรูปทีมงานให้กลายเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ

สรุป การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ครูมีความสำคัญมากในสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยทักษะของสมรรถนะ แบ่งเป็น ความรู้ในรายวิชา ความมั่นใจในการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การทันต่อข้อมูลข่าวสาร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพในการสอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ซึ่งเป็นการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต 4

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ระยะที่ 3 การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1 นำตัวชี้วัดการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษาที่ได้จากองค์ประกอบการจัดการศึกษาปฐมวัยตามที่กระทรวงศึกษาธิการ 2546 ได้กำหนดไว้ มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ตัวชี้วัดการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของตัวชี้วัด การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert's Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1.2 สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง ตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการวัด การใช้ภาษาที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ แล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะอีกครั้ง

1.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องด้านภาษาที่ใช้ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objectives Congruent : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา

1.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และมีความคล้ายคลึงกับกลุ่ม จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของเครื่องมือ และหาคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

1.4.1 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correction โดยเลือกข้อที่ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 129)

1.4.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

1.5 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.6 นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของตัวชี้วัดการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

1.7 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

1.7.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) ดังนี้

1.7.2 วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

1.7.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 72 – 73)

4.51–5.00 หมายถึงมีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึงมีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึงมีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึงมีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึงมีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.7.4 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ตัวชี้วัดการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มาวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความ

ต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index) เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยแบบปรับปรุงเป็นสูตรที่ปรับปรุงจาก PNI ดั้งเดิม โดย สุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 279)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 156 โรงเรียน แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 156 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย 312 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 468 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนละ 1 คน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน 3 ขนาด ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 17 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 13 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน รวมทั้งหมด 32 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 32 คน ครูผู้สอน 32 คน รวมทั้งหมด 64 คน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ของ Yamane โดยใช้วิธีการแบ่งตามขนาดโรงเรียนและการกำหนดสัดส่วนร้อยละ ดังนี้

2.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 84 โรงเรียน ใช้สัดส่วนร้อยละ 20 ได้กลุ่มตัวอย่าง 17 โรงเรียน

2.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 67 โรงเรียน ใช้สัดส่วนร้อยละ 20 ได้กลุ่มตัวอย่าง 13 โรงเรียน

2.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 โรงเรียน ใช้สัดส่วนร้อยละ 30 ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 โรงเรียน

3. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์กรอบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1. การศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Documentaty Study) ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

1.2 ศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยได้รับการยืนยันองค์ประกอบจากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน

ขั้นตอนที่ 2 นำกรอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นกรอบ แล้วนำกรอบของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยมาวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาโดยให้ครูสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเข้าไปได้หลัง

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปความคิดเห็นของครูปฐมวัยนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยแล้วนำมาวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบของการพัฒนา โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์องค์ประกอบที่ได้แล้วนำไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่มีผลงานการจัดการเรียนรู้ต่อองค์ประกอบของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐานได้แก่

4.1.1 ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่หรือจำนวนข้อมูลที่ต้องการหาร้อยละ

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

4.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของกลุ่ม

n แทน จำนวนของคะแนนในกลุ่ม

4.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนน

n แทน จำนวนคน

$\sum$ แทน ผลรวม

4.1.4 ค่าจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ซึ่งสูตรในการคำนวณมีดังนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช. 2548 : 279)

$$\text{ค่า } PNI_{modified} = (I-D)/D$$

เมื่อ $PNI_{modified}$ แทน ดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
 I แทน ค่าเฉลี่ยที่ต้องการให้เกิด
 D แทน ค่าเฉลี่ยที่เป็นจริงในปัจจุบัน

4.2 สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

4.2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อแบบสอบถาม โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 130)

$$r_{xy} = \frac{n \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับ Y
 $\sum X$ แทน ผลรวมของค่าตัวแปร X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของค่าตัวแปร Y
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างค่าตัวแปร X และ Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของค่าตัวแปร X
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของค่าตัวแปร Y
 n แทน จำนวนคู่ของค่าตัวแปรหรือจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

4.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 117)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n หมายถึง จำนวนข้อ
 S_i^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
 S_t^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู ของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาด้านปฐมวัย
อยู่ในระดับดีมาก (Best Practices)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มี
ประสบการณ์ในด้านการพัฒนาการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
โดยการเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดกฎเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

2.1 เป็นสถานศึกษาด้านแบบที่ผ่านการประเมินมาตรฐานระดับปฐมวัยใน
มาตรฐานที่ 5 และมาตรฐานที่ 6 อยู่ในระดับดีมากและดีมาก

2.2 เป็นสถานศึกษาด้านแบบที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาครูในการจัดการ
เรียนรู้ของครูปฐมวัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
(Structured Interview) เป็นการประยุกต์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 76-80) ใช้เทคนิคการ
สัมภาษณ์แบบไม่ชี้แนะ และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบใช้ปฏิสัมพันธ์ที่ดี

4. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

4.2 กำหนดประเด็นคำถามที่มุ่งศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

4.3 นำบทสัมภาษณ์เสนอต่อกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและปรับปรุง
แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

5.2 สัมภาษณ์ด้วยตัวเองตามประเด็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนใน
การจัดทำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ จากการจดบันทึกเป็นรายบุคคลดำเนินการวิเคราะห์
เนื้อหา (Content Analysis) จัดลำดับความสำคัญ และนำเสนอเป็นความเรียงเพื่อจัดทำเป็นข้อมูล
ในการเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัย

**ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4**

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 ระยะที่ 2 มาร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 นำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
2. ร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
3. นำร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ที่ผ่านการเสนอแนะจากกรรมการเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและเสนอแนะอีกครั้ง
4. ประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมายข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
D	แทน ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I	แทน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
$PNI_{Modified}$	แทน ดัชนีความต้องการจำเป็นที่ปรับปรุง

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ระยะที่ 3 การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาศมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ตาราง 17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ที่	ข้อมูลทั่วไป	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน (64 คน)	ร้อยละ (100.00)
1	ตำแหน่ง		
	1) ผู้บริหารสถานศึกษา	32	50.00
	2) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย	32	50.00
2	ขนาดโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงาน		
	1) ขนาดเล็ก	17	76.56
	2) ขนาดกลาง	13	20.31
	3) ขนาดใหญ่	2	3.13

จากตาราง 17 ผู้ตอบแบบสอบถามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 50 และครูผู้สอนระดับปฐมวัย ร้อยละ 50 ส่วนมากมีปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก (ร้อยละ 76.56)

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

การจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ที่พึงประสงค์
1. ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	4.08	.46	มาก	4.30	.30	มาก
2. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.00	.52	มาก	4.12	.53	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	3.89	.46	มาก	4.25	.42	มาก
4. ด้านการบูรณาการเรียนรู้	3.88	.60	มาก	4.71	.34	มากที่สุด
5. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4.26	.43	มาก	4.87	.60	มากที่สุด
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	4.03	.46	มาก	4.55	.82	มากที่สุด
รวม	4.02	0.49	มาก	4.47	0.50	มาก

จากตาราง 18 พบว่าสภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.26$) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.08$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ($\bar{X}=4.02$) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.00$) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=3.89$) และด้านการบูรณาการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.88$) สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 รายด้านโดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.87$) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ($\bar{X}=4.55$) มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.30$) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.25$) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.12$) ด้านการบูรณาการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.03$)

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ที่พึงประสงค์
1. สามารถอธิบายเอกสารหลักสูตร คู่มือหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และนำข้อมูล ที่ได้มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย	4.02	.85	มาก	4.78	.44	มากที่สุด
2. สามารถปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	4.03	.62	มาก	4.28	.68	มาก
3. สามารถอธิบายแนวการจัด ประสบการณ์ระดับปฐมวัย	4.17	.55	มาก	4.67	.57	มากที่สุด
4. สามารถให้แนวการจัดตาราง กิจกรรมประจำวันระดับปฐมวัย	4.05	.65	มาก	4.59	.68	มากที่สุด
5. สามารถเขียนแผนการจัด ประสบการณ์ระดับปฐมวัย	3.95	.63	มาก	4.73	.45	มากที่สุด
6. สามารถนำแผนการจัด ประสบการณ์มาใช้ในการจัดการเรียน การสอน	4.17	.55	มาก	4.84	.37	มากที่สุด
7. สามารถวัดประเมินพัฒนาการ ระดับปฐมวัย	3.87	.75	มาก	4.58	.59	มากที่สุด
8. สามารถกำหนดการจัด ประสบการณ์ตารางกิจกรรมประจำวัน แผนการจัดประสบการณ์ แผนการวัดประเมินผล	4.34	.67	มาก	4.69	.50	มากที่สุด
รวม	4.08	.46	มาก	4.30	.31	มาก

จากตาราง 19 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
ปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
สภาพปัจจุบัน ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมพบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับ
มากส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายชื่อมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการสร้างสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ที่พึงประสงค์
1. สามารถจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ของเด็ก	4.16	.65	มาก	4.64	.55	มากที่สุด
2. สามารถจัดมุมประสบการณ์ใน ห้องเรียนเช่นมุมบ้าน มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ	3.89	.80	มาก	4.72	.55	มากที่สุด
3. สามารถรักษาความสะอาดใน ห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน	4.00	.69	มาก	4.34	.80	มาก
4. สามารถจัดน้ำดื่มที่สะอาดเพียงพอ กับจำนวนนักเรียนระดับปฐมวัย	3.91	.77	มาก	4.27	.80	มาก
5. สามารถจัดอุปกรณ์และสื่อให้ นักเรียนระดับปฐมวัยเลือกใช้อย่าง เพียงพอกับจำนวนนักเรียนเช่น ชั้นวางกระเปาะรองเท้า แก้วน้ำ ฯลฯ	4.17	.55	มาก	4.70	.49	มากที่สุด
6. สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้ นักเรียนระดับปฐมวัยเรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรงให้อิสระในการ แสดงออกในการคิดปฏิบัติและนำเสนอ ผลงาน	3.91	.68	มาก	4.56	.64	มากที่สุด
7. สามารถใช้คำถามที่หลากหลาย กระตุ้นและให้โอกาสนักเรียนปฐมวัย ตอบคำถาม	3.97	.64	มาก	4.62	.60	มากที่สุด
รวม	4.00	.52	มาก	4.12	.53	มาก

จากตาราง 20 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สภาพปัจจุบัน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายชื่อมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับที่พึงประสงค์
1. สามารถจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม	3.98	.65	มาก	4.56	.64	มากที่สุด
2. สามารถนำเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย	3.95	.81	มาก	4.42	.83	มาก
3. สามารถปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.13	.75	มาก	4.48	.71	มาก
4. สามารถจัดบรรยากาศห้องเรียน	4.20	.69	มาก	4.55	.62	มากที่สุด
5. สามารถจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	3.67	.67	มาก	4.47	.71	มาก
6. สามารถจัดกิจกรรมเสรีกิจกรรมเล่นตามมุม	3.78	.68	มาก	4.42	.71	มาก
7. สามารถจัดกิจกรรมสร้างสรรค์	3.83	.70	มาก	4.42	.69	มาก
8. สามารถจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมวงกลม	3.95	.63	มาก	4.28	.70	มาก
9. สามารถจัดกิจกรรมกลางแจ้ง	3.69	.61	มาก	4.30	.61	มาก
10. สามารถจัดกิจกรรมเกมการศึกษา	3.92	.60	มาก	4.28	.60	มาก
11. สามารถจัดให้นักเรียนปฐมวัยนอนพักผ่อนช่วงเวลากลางวัน	4.02	.65	มาก	4.28	.65	มาก
12. สามารถวัดกรรมเทคโนโลยีทางการสอนปฐมวัย	4.00	.71	มาก	4.20	.71	มาก
13. สามารถจัดทำโครงการที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของนักเรียนปฐมวัย	3.78	.68	มาก	3.88	.68	มาก
14. สามารถจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในวันสำคัญต่างๆ	3.56	.83	มาก	4.54	.80	มากที่สุด
รวม	3.89	.46	มาก	4.25	.42	มาก

จากตาราง 21 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สภาพปัจจุบัน ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกเป็นรายข้อรายข้อมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก จำนวน 12 ข้อ และข้อที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ

ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการบูรณาการเรียนรู้

ด้านการบูรณาการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับที่พึงประสงค์
1. สามารถจัดการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะหลากหลายประสบการณ์	3.98	.60	มาก	4.60	.63	มากที่สุด
2. สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัย	3.77	.79	มาก	4.78	.57	มากที่สุด
รวม	3.88	.60	มาก	4.71	.34	มากที่สุด

จากตาราง 22 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สภาพปัจจุบัน ด้านการบูรณาการเรียนรู้ พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์จำแนกเป็นรายข้อโดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 23 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับที่พึงประสงค์
1. สามารถวิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์	3.44	.71	มาก	4.52	.64	มากที่สุด
2. สามารถอธิบายพัฒนาการของเด็กนักเรียนปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน	4.47	.56	มาก	4.53	.53	มากที่สุด
3. สามารถประเมินทุกด้านอย่างเป็นระบบ	4.55	.50	มากที่สุด	4.61	.49	มากที่สุด
4. สามารถกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.50	.59	มาก	4.66	.54	มากที่สุด
5. สามารถประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับนักเรียนปฐมวัยที่ตนเองรับผิดชอบ	4.38	.63	มาก	4.55	.62	มากที่สุด
6. สามารถประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง	4.30	.66	มาก	4.61	.52	มากที่สุด
7. สามารถจัดทำเอกสารการบันทึกและรายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนปฐมวัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.42	.59	มาก	4.52	.56	มากที่สุด
8. สามารถนำผลงานการวัดประเมินผลและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน	4.02	.85	มาก	4.50	.69	มาก
รวม	4.26	.43	มาก	4.87	.60	มากที่สุด

จากตาราง 23 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สภาพปัจจุบัน ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์จำแนกเป็นรายข้อโดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า โดยรวมมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อจำแนกเป็นรายข้อมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 7 ข้อ และข้อที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากจำนวน 1 ข้อ

ตาราง 24 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับ ครอบครัวของเด็ก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับ ครอบครัวของเด็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ที่พึงประสงค์
1. สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนในการ แลกเปลี่ยนความคิด	4.03	.62	มาก	4.53	.62	มากที่สุด
2. สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ ช่วยเหลือเด็กมีพัฒนาการตามที่หลักสูตร กำหนด	4.17	.55	มาก	4.61	.49	มากที่สุด
3. สามารถสร้างเสริมช่วยผู้ปกครอง นักเรียนปฐมวัยเป็นผู้ช่วยครูหรือเข้าร่วม จัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.05	.65	มาก	4.64	.60	มากที่สุด
4. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็น วิทยากรและให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน	3.97	.62	มาก	4.50	.67	มาก
5. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมประเมินผล การเรียนรู้ของทุกและประเมินการจัด การศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน	3.77	.73	มาก	4.44	.69	มาก
6. การเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อป้องกันและ แก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่ พึงประสงค์	3.87	.75	มาก	4.36	.70	มาก
7. การส่งเสริมคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์โดยประสาน ความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครอง	4.34	.67	มาก	4.63	.58	มากที่สุด
รวม	4.03	.46	มาก	4.55	.82	มากที่สุด

จากตาราง 24 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สภาพปัจจุบัน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก พบว่า มีระดับการปฏิบัติ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนก เป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ และมีสภาพที่พึง ประสงค์อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญและเป็นข้อมูลเพื่อวางแผนพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ตามวิธี Modified Priority Needs Index (PNI Modified) ดังนี้

ตาราง 25 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

องค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน (D)	สภาพที่พึงประสงค์ (I)	PNI	ลำดับที่
1. ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	4.08	4.30	0.054	5
2. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.00	4.12	0.030	6
3. ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	3.89	4.25	0.093	4
4. ด้านการบูรณาการเรียนรู้	3.88	4.71	0.214	1
5. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4.26	4.87	0.143	2
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	4.03	4.55	0.129	3

จากตาราง 25 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เรียงลำดับความต้องการ เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบูรณาการเรียนรู้ (PNI = 0.214) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก (PNI = 0.143) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก (PNI = 0.129) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก (PNI = 0.093) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม (PNI = 0.045) และด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก (PNI = 0.030)

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	(D)	(I)	PNI	ลำดับที่
1. สามารถอธิบายเอกสารหลักสูตรคู่มือหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัยพุทธศักราช 2546 และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	4.02	4.78	0.189	2
2. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	4.03	4.28	0.062	8
3. สามารถอธิบายแนวการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย	4.17	4.67	0.120	6
4. สามารถให้แนวการจัดตารางกิจกรรมประจำวันระดับปฐมวัย	4.05	4.59	0.133	5
5. สามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย	3.95	4.73	0.197	1
6. สามารถนำแผนการจัดประสบการณ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.17	4.84	0.161	4
7. สามารถวัดประเมินพัฒนาการระดับปฐมวัย	3.87	4.58	0.183	3
8. สามารถกำหนดการจัดประสบการณ์ตารางกิจกรรมประจำวัน แผนการจัดประสบการณ์ แผนการวัดประเมินผล	4.34	4.69	0.081	7
รวม	4.08	4.30	0.054	

จากตาราง 26 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมเป็นรายชื่อ พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) สามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย 2) สามารถอธิบายเอกสารหลักสูตรคู่มือหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัยพุทธศักราช 2546 และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยและ 3) สามารถวัดประเมินพัฒนาการระดับปฐมวัยตามลำดับ

ตาราง 27 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก	(D)	(I)	PNI	ลำดับที่
1. สามารถจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก	4.16	4.64	0.115	5
2. สามารถจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนเช่นมุมบ้าน มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ	3.89	4.72	0.213	1
3. สามารถรักษาความสะอาดในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน	4.00	4.34	0.085	7
4. สามารถจัดน้ำดื่มที่สะอาดเพียงพอกับจำนวนนักเรียนระดับปฐมวัย	3.91	4.27	0.092	6
5. สามารถจัดอุปกรณ์และสื่อให้นักเรียนระดับปฐมวัยเลือกใช้อย่างเพียงพอกับจำนวนนักเรียนเช่นชั้นวางกระเป๋ารองเท้า แก้วน้ำ ฯลฯ	4.17	4.70	0.127	4
6. สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนระดับปฐมวัยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงให้อิสระในการแสดงออกในการคิดปฏิบัติและนำเสนอผลงาน	3.91	4.56	0.166	2
7. สามารถใช้คำถามที่หลากหลาย กระตุ้นและให้โอกาสนักเรียนปฐมวัยตอบคำถาม	3.97	4.62	0.164	3
รวม	4.00	4.12	0.303	

จากตาราง 27 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายชื่อ พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) สามารถจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนเช่นมุมบ้าน มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ 2) สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนระดับปฐมวัยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงให้อิสระในการแสดงออกในการคิดปฏิบัติและนำเสนอผลงานและ 3) สามารถใช้คำถามที่หลากหลาย กระตุ้นและให้โอกาสนักเรียนปฐมวัยตอบคำถามตามลำดับ

ตาราง 28 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	(D)	(I)	PNI	ลำดับที่
1. สามารถจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม	3.98	4.56	0.146	6
2. สามารถนำเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย	3.95	4.42	0.119	7
3. สามารถปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.13	4.48	0.085	9
4. สามารถจัดบรรยากาศห้องเรียน	4.20	4.55	0.083	11
5. สามารถจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	3.67	4.47	0.218	2
6. สามารถจัดกิจกรรมเสรีกิจกรรมเล่นตามมุม	3.78	4.42	0.169	3
7. สามารถจัดกิจกรรมสร้างสรรค์	3.83	4.42	0.154	5
8. สามารถจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมวงกลม	3.95	4.28	0.084	10
9. สามารถจัดกิจกรรมกลางแจ้ง	3.69	4.30	0.165	4
10. สามารถจัดกิจกรรมเกมการศึกษา	3.92	4.28	0.092	8
11. สามารถจัดให้นักเรียนปฐมวัยนอนพักผ่อนช่วงเวลากลางวัน	4.02	4.28	0.065	12
12. สามารถวัดกรรมเทคโนโลยีทางการสอนปฐมวัย	4.00	4.20	0.050	13
13. สามารถจัดทำโครงการที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของนักเรียนปฐมวัย	3.78	3.88	0.026	14
14. สามารถจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในวันสำคัญต่างๆ	3.56	4.54	0.275	1

จากตาราง 28 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายชื่อ พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) สามารถจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในวันสำคัญต่างๆ 2) สามารถจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะและ 3) สามารถจัดกิจกรรมเสรีกิจกรรมเล่นตามมุมตามลำดับ

ตาราง 29 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการบูรณาการเรียนรู้

ด้านการบูรณาการเรียนรู้	(D)	(I)	PNI	ลำดับที่
1. สามารถจัดการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะหลากหลายประสบการณ์	3.98	4.60	0.156	2
2. สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัย	3.77	4.78	0.268	1

จากตาราง 29 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการบูรณาการเรียนรู้เป็นรายชื่อ พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) สามารถจัดการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะหลากหลายประสบการณ์และ 2) สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัยตามลำดับ

ตาราง 30 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	(D)	(I)	PNI	ลำดับที่
1. สามารถวิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์	3.44	4.52	0.314	1
2. สามารถอธิบายพัฒนาการของเด็กนักเรียนปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน	4.47	4.53	0.013	7
3. สามารถประเมินทุกด้านอย่างเป็นระบบ	4.55	4.61	0.013	7
4. สามารถกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.50	4.66	0.036	5
5. สามารถประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับนักเรียนปฐมวัยที่ตนเองรับผิดชอบ	4.38	4.55	0.039	4
6. สามารถประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง	4.30	4.61	0.072	3
7. สามารถจัดทำเอกสารการบันทึกและรายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนปฐมวัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.42	4.52	0.023	6
8. สามารถนำผลงานการวัดประเมินผลและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน	4.02	4.50	0.119	2

จากตาราง 30 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
ปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายชื่อ พบว่า มีความต้องการในการพัฒนา
เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) สามารถวิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์
2) สามารถนำผลงานการวัดประเมินผลและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
และ 3) สามารถประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอเนื่องตามลำดับ

ตาราง 31 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) ค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนา (I) ค่าดัชนี
ความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นด้านความสัมพันธ์
ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	(D)	(I)	PNI	ลำดับที่
1. สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.03	4.53	0.124	4
2. สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ช่วยเหลือเด็กมีพัฒนาการตามที่หลักสูตรกำหนด	4.17	4.61	0.106	5
3. สามารถสร้างเสริมช่วยผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยเป็นผู้ช่วยครูหรือเข้าร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.05	4.64	0.146	1
4. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรและให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	3.97	4.50	0.134	2
5. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมประเมินผลการเรียนรู้ของทุกและประเมินการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน	3.77	4.44	0.039	7
6. การเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	3.87	4.36	0.127	3
7. การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครอง	4.34	4.63	0.067	6

จากตาราง 31 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็กเป็นรายชื่อ พบว่า มีความต้องการในการพัฒนา
เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) สามารถสร้างเสริมช่วยผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยเป็นผู้ช่วย
ครูหรือเข้าร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรและให้ความรู้
เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ 3) การเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่
พึงประสงค์ตามลำดับ

สรุปผลความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1. ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
 - 1.1 สามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย
 - 1.2 สามารถอธิบายเอกสารหลักสูตร คู่มือ หลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.3 สามารถวัดประเมินพัฒนาการระดับปฐมวัย ตามลำดับ
2. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก
 - 2.1 สามารถจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียน เช่น มุมบ้าน มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ
 - 2.2 สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนระดับปฐมวัยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ให้อิสระในการแสดงออกในการคิด ปฏิบัติและนำเสนอผลงาน
 - 2.3 สามารถใช้คำถามที่หลากหลาย กระตุ้นและให้โอกาสนักเรียนปฐมวัยตอบคำถาม
3. ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
 - 3.1 สามารถจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในวันสำคัญต่างๆ
 - 3.2 สามารถจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 3.3 สามารถจัดกิจกรรมเสรี กิจกรรมเล่นตามมุม
4. ด้านการบูรณาการเรียนรู้
 - 4.1 สามารถจัดการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะหลากหลายประสบการณ์
 - 4.2 สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัย
5. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
 - 5.1 สามารถวิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์
 - 5.2 สามารถนำผลงานการวัดประเมินผลและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
 - 5.3 สามารถประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก
 - 6.1 สามารถสร้างเสริมช่วยผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยเป็นผู้ช่วยครูหรือเข้าร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 6.2 การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรและให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
 - 6.3 การเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1. ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
ในโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
จากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)
โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้วิจัยดำเนินการติดต่อเพื่อสัมภาษณ์ วันที่ 10 มิถุนายน 2559
เวลา 09.30-12.00 น. รายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

“...โรงเรียนได้ส่งครูปฐมวัยเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่องการเสริมสร้างสมรรถนะครูอนุบาล
ส่วนใหญ่จะส่งเข้ารับการอบรม ทำให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร...”
(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตร คู่มือ หลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย ให้ครูได้
นำข้อมูลไปวิเคราะห์จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยได้ เป็นการศึกษาด้วยตนเองของครู...”
(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ครูศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัยจนสามารถประเมินพัฒนาการได้ระดับปฐมวัย
ได้อย่างดีได้ตรงตามพัฒนาการของนักเรียน...”
(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...สามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยตามหลักสูตรสถานศึกษาและมี
แนวทางในการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย...”
(ครูโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...มีการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะวิธีการจัดกิจกรรมได้รับการอบรม
และนำมาใช้พัฒนา...”
(ครูโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้ปรับแผนการจัดกิจกรรมระดับอนุบาลทุกปีการศึกษาเนื่องจากการเสริมสร้างสมรรถนะ
ครูอนุบาลส่วนใหญ่จะได้รับการอบรมและปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัย...”
(ครูโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

สรุปได้ว่าโรงเรียนมีการวิเคราะห์สารหลักสูตรหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย มีคู่มือ การใช้หลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาระดับปฐมวัยอย่างต่อเนื่องครูมีแนวการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย วิธีการเสริมสร้าง สมรรถนะครูปฐมวัยด้านการสร้างหลักสูตรโรงเรียนจะให้วิธีการฝึกอบรม การศึกษาดูงานของครู ปฐมวัยเอง

1.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก

“...โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ครูผู้สอนนำไปใช้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลทุกปีการศึกษา ...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนมีการสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลภาคเรียน ละครั้ง...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนได้ขอความอนุเคราะห์ผู้ปกครองนักเรียนให้ช่วยโรงเรียนในการสร้างสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้มีส่วนร่วมกับผู้ปกครองสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน วัยอนุบาล...”

(ครูโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้ร่วมกับคณะครู ผู้ปกครองนักเรียนช่วยกันออกแบบสภาพแวดล้อมของเด็กอนุบาลจัด มุมประสบการณ์ในห้องเรียน เช่น มุมบ้าน มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์...”

(ครูโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโรงเรียนเพื่อนำไปใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับ พัฒนากิจกรรมของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลทุกปีการศึกษาและจัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนระดับปฐมวัย เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ให้อิสระในการแสดงออกในการคิด ปฏิบัติและนำเสนอผลงาน...”

(ครูโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

สรุปได้ว่าครูสามารถจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกส่งเสริมพัฒนาการ เรียนรู้ของเด็กและมีจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียน เช่น มุมบ้าน มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ โรงเรียนมีงบประมาณสนับสนุนอุปกรณ์และสื่อให้นักเรียนระดับปฐมวัยเลือกใช้อย่างเพียงพอ กับ จำนวนนักเรียน เช่น ชั้นวางกระบะเป่า รองเท้า แก้วน้ำ ฯลฯ โรงเรียนมีการสนับสนุนงบประมาณให้ เพียงพอสำหรับเด็กปฐมวัย

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

“...โรงเรียนส่งเสริมให้ครูสามารถจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะให้นักเรียนชั้นอนุบาลได้เรียนรู้...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนได้เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กโดยให้ครูได้รับการพัฒนาโดยการอบรม สัมมนา ได้รับความรู้เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนและให้นักเรียนระดับชั้นอนุบาลได้แสดงออกตามโอกาสที่เหมาะสม...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กกล้าที่จะแสดงออก...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้ร่วมกับผู้ปกครองนักเรียนจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนอนุบาล...”

(ครูโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้ร่วมกิจกรรมกับครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้...”

(ครูโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน และแจ้งพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ...”

(ครูโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

สรุปได้ว่าครูจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม และสามารถนำเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยการเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัยด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มครูผู้สอนปฐมวัย ตลอดจนมีการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้ส่งเสริมตลอดจนร่วมกับผู้ปกครองจัดบรรยากาศการเรียนการจัดกิจกรรมนักเรียน นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในวันสำคัญต่างๆ ในชุมชน

1.4 ด้านการบูรณาการเรียนรู้

“...ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เด็กนักเรียนอนุบาลสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะหลากหลายประสบการณ์ เนื่องจากครูผู้สอนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัย...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัย...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัย...”

(ครูโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการนักเรียน ...”

(ครูโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมของนักเรียนอนุบาลเพื่อให้เกิดความหลากหลายและเกิดการเรียนรู้...”

(ครูโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

สรุปได้ว่าครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะหลากหลายประสบการณ์และจัดกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัย เนื่องจากครูผู้สอนมีการรวมกลุ่มเป็นชมรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนปฐมวัย

1.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

“...โรงเรียนส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลอย่างต่อเนื่อง...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ครูมีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อประเมินปรับพฤติกรรมเด็กอนุบาลให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...มีประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นระยะ และแจ้งผู้ปกครองได้รับทราบพัฒนาการของเด็ก...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...แจ้งผู้ปกครองทุกครั้งที่มีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก...”

(ครูโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลอย่างต่อเนื่อง...”

(ครูโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้วิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์สำหรับนักเรียน และสามารถนำผลงานการวัดประเมินผลและมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน...”

(ครูโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

สรุปได้ว่าครูได้วิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์สามารถอธิบายพัฒนาการของเด็กนักเรียนปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุทุกด้านได้ และสามารถประเมินทุกด้านอย่างเป็นระบบมีวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่หลากหลาย

1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

“...โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ครูผู้สอนได้นำผลงานการวัดประเมินผลและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยเป็นผู้ช่วยครูหรือเข้าร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับครู...”

(ผู้บริหารโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนมาเป็นผู้ช่วยครูหรือเข้าร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน...”

(ครูโรงเรียนที่ 1. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรและให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนร่วมกับนักเรียนอนุบาล...”

(ครูโรงเรียนที่ 2. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

“...ได้เยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กอนุบาลทุกภาคเรียน ...”

(ครูโรงเรียนที่ 3. 10 มิถุนายน 2559 : การสัมภาษณ์)

สรุปได้ว่าโรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนในการแลกเปลี่ยนความคิดและผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรและให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โรงเรียนมีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ร่วมกับผู้ปกครอง การเสริมสร้างสมรรถนะครู สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า มีการเสริมสร้างสมรรถนะ ดังนี้

1. การพัฒนาตนเอง เช่น การฝึกอบรมการปฏิบัติงาน การประชุมทางวิชาการ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การช่วยเหลือเพื่อนครูปฐมวัยในการทำงาน การนำเสนอรายงานพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมอื่นๆซึ่งเป็นการฝึกฝนที่ครูเลือกปฏิบัติด้วยตนเองตามศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยและโอกาสของตน

2. การพัฒนาโดยสถานศึกษา เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลอย่างเป็นกระบวนการและเป็นระบบ มีการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้กับครูปฐมวัยเช่น การส่งเสริมให้ครูปฐมวัยได้รับการศึกษาอบรม การศึกษาดูงานสาขาวิชาปฐมวัย สนับสนุนให้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ให้ทุนการวิจัยให้ครูปฐมวัยไปเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานอื่น การแลกเปลี่ยนบุคลากร และอนุญาตให้ไปปฏิบัติงานด้านวิชาการโดยไม่ถือว่าเป็นการลาเหล่านี้ เป็นต้น

3. การพัฒนาครูโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เป็นหน่วยงานต้นสังกัดการบริหารบุคคล มีการพัฒนาทุกด้านอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานแห่งวิชาชีพครูและการถือครองใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพครูนอกจากนี้ก็มีพัฒนาโดยสมาคมหรือกลุ่มวิชาชีพที่ผู้ประกอบวิชาชีพรวมตัวกันเพื่อดำเนินการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อผลประโยชน์แห่งวิชาชีพครูของกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ระยะที่ 3 การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการศึกษาระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 รายละเอียด ดังนี้

1.1 ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางการศึกษาของไทยในการพัฒนาคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนคือการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเพื่อเป็น

ข้อกำหนดคุณสมบัติด้านวิชาชีพ (Professional Qualification) โดยกำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพมาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนรวมทั้งจากการปฏิรูประบบราชการซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้นำแนวคิดของสมรรถนะมาใช้ในการบริหารบุคคลภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับทั้งสองเรื่องดังกล่าวส่วนการกำหนดสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนนั้นคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดให้มีการประเมินสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Specific Competency) ในขณะที่คุรุสภาได้กำหนดสมรรถนะที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนไว้ในมาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพแต่จากสภาพที่เป็นจริงการดำเนินการเกี่ยวกับวิชาชีพผู้บริหารโรงเรียนยังปฏิบัติไม่เต็มที่ในการผลิตการพัฒนาและนอกจากนั้นการดำเนินการตามมาตรฐานวิชาชีพยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรไม่สามารถทำให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้บริหารมืออาชีพได้ตามที่มุ่งหวัง (ธีระ รุญเจริญ. 2550 : 89)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2548 : 35 - 36) ได้กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีสมรรถนะหลักได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีมสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553 : 11) สรุปว่าสมรรถนะของข้าราชการพลเรือนได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในอาชีพ 4) จริยธรรมและ 5) ความร่วมแรงร่วมใจ จำปา จันทะสอน (2554 : 231) สรุปว่าสมรรถนะที่จำเป็นของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสังเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน มี11ด้านคือสมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้และการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำเป็นต้องอาศัยวิธีการสอนและวิธีการเรียนรู้ที่หลายวิธีผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงสภาพผู้เรียน ความถนัด ความสนใจ สิ่งแวดล้อมและความต้องการเป็นหลัก ซึ่งเป็นกระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ทักษะการจัดการของผู้สอนและผู้เรียนที่เกื้อกูลกันผู้สอนต้องวิเคราะห์ สาระสำคัญของการเรียนรู้เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม และให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดผลการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ชีวิตจริงได้ พระราชบัญญัติแห่งชาติจึงกำหนดไว้ว่า การเรียนรู้จะต้องเน้นให้เกิดความสมดุลทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านกระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการบูรณาการ

โรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำนวน 156 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนนั้นมีเป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ

ตามแนวนโยบายการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. 2556 : 15) ให้มีคุณภาพนั้นบุคลากรในองค์กรถือเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาโดยสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 และจัดทำคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในสถานศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

1.3 เป้าหมายของโปรแกรม

เพื่อให้ครูปฐมวัยมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพครบทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4) การบูรณาการเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

1.4 รูปแบบและวิธีการพัฒนา

รูปแบบและวิธีการพัฒนา จะใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามาสามารถนำไปใช้เป็นหลักการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การศึกษาดูงาน 2) การฝึกอบรม และ 3) การพัฒนาตนเอง

1.5 โครงสร้างของโปรแกรม

โครงสร้างของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา รวมระยะเวลา 19 ชั่วโมง ได้แก่ โมดูล (Module) 1 การวิเคราะห์หลักสูตรโมดูล (Module) 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และโมดูล (Module) 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ส่วนที่ 1
การประเมินก่อนพัฒนา

ลงทะเบียน/ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา/การปฐมนิเทศ
การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
ทดสอบความรู้ก่อนการพัฒนา (ไม่นับชั่วโมงการพัฒนา)

ส่วนที่ 2
การพัฒนา

Module 1: การวิเคราะห์
หลักสูตร (7 ชม.)
1. จุดมุ่งหมายของ
หลักสูตร
2. การจัดเนื้อหาวิชา
3. กระบวนการเรียน
การสอน

Module 2: การจัดกิจกรรม
ส่งเสริมพัฒนาการ (5 ชม.)
1. พัฒนาการด้านร่างกาย
2. พัฒนาการด้านอารมณ์
และจิตใจ
3. พัฒนาการด้านสังคม
4. พัฒนาการด้านสติป
ัญญา

Module 3: การประเมิน
พัฒนาการและการเรียนรู้
(7 ชม.)
1. ประเมินพัฒนาการ
2. ประเมินเป็นรายบุคคล
3. การประเมินกิจกรรม
ประจำวัน
4. การเลือกใช้เครื่องมือ
5. ประเมินตามสภาพจริง

ส่วนที่ 3
การประเมินหลังการเสริมสร้างฯ

- สรุปผลเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
- ทดสอบความรู้หลังการพัฒนา (ไม่นับรวม)

ภาพประกอบ 2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1.6 เนื้อหา ประกอบด้วย 3 โมดูล (Module) ดังนี้

1.6.1 Module 1 การวิเคราะห์หลักสูตรเนื้อหาในโมดูลนี้เป็นการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลเนื้อหาโดยรวมมีดังนี้

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2) การจัดเนื้อหาวิชา
- 3) กระบวนการเรียนการสอน
- 4) กิจกรรมและใบ
- 5) สรุปผล คำถาม และคำตอบ

1.6.2 Module 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ เนื้อหาในโมดูลนี้ เป็นการวิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัย หรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี ตามพัฒนาการ ดังนี้

- 1) พัฒนาการด้านร่างกาย
- 2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ
- 3) พัฒนาการด้านสังคม
- 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา
- 5) กิจกรรมและใบงาน
- 6) สรุปผล คำถาม และคำตอบ

1.6.3 Module 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เนื้อหาโดยรวมมีดังนี้

- 1) ประเมินพัฒนาการ
- 2) ประเมินเป็นรายบุคคล
- 3) การประเมินกิจกรรมประจำวัน
- 4) การเลือกใช้เครื่องมือ
- 5) ประเมินตามสภาพจริง
- 6) กิจกรรมและใบงาน
- 7) สรุปผล คำถาม และคำตอบ

1.7 แนวการจัดกิจกรรม

- 1.7.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.7.2 การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต
- 1.7.3 การระดมสมอง
- 1.7.4 การศึกษาดูงาน

1.8 เทคนิคและเครื่องมือ

ได้แก่ การบรรยายประกอบสื่อ การปฏิบัติงาน ใบความรู้ วิดีทัศน์ สื่อประสม (Multimedia) และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์/สื่อที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนา อาทิ คอมพิวเตอร์พร้อมเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต โปรเจคเตอร์ เอกสาร และวัสดุสำนักงานอื่นๆ ที่จำเป็น ตามที่วิทยากรร้องขอ โดยจัดเตรียมให้พร้อมก่อนการพัฒนา

1.9 การประเมินผล

1.9.1 การประเมินตนเอง 3 ระยะ คือ ประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา

1.9.2 การประเมินการทำกิจกรรมตามที่กำหนด

1.9.3 การประเมินความสนใจและตั้งใจในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1.9.4 การประเมินจากการซักถามและการแสดงความคิดเห็น

1.9.5 การประเมินจากรายงานการอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ดังตาราง 39

ตาราง 32 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการและแนวคิด						
1.1 องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ประกอบด้วย						
1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การจัดกิจกรรมและ						
3) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้						
1.2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยดำเนินการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้	4.43	0.53	มาก	4.71	0.49	มากที่สุด
1) ขั้นประเมินก่อนการพัฒนา						
2) ขั้นการพัฒนา						
3) ขั้นประเมินหลังพัฒนา						
2. รูปแบบและวิธีการพัฒนา						
2.1 การเตรียมความพร้อม						
ซึ่งประกอบด้วย การปฐมนิเทศ การศึกษาดูงานก่อนการ						
เข้ารับการฝึกอบรม 1 วัน						
2.2 การเข้าศึกษาดูงานในโรงเรียน	4.42	0.53	มาก	4.29	0.49	มาก
ที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ 1 โรงเรียน						
2.3 การอบรมเชิงปฏิบัติการ						
ตามเนื้อหา						
2.4 การพัฒนาตนเอง						

ตาราง 32 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3. โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย						
3.1 Module1 การวิเคราะห์หลักสูตรประกอบด้วย						
1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร						
2) การจัดเนื้อหาวิชา						
3) กระบวนการเรียนการสอน						
3.2 Module2การจัดกิจกรรม						
ส่งเสริมพัฒนาการ ประกอบด้วย						
1) พัฒนาการด้านร่างกาย						
2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ	4.29	0.49	มาก	4.42	0.53	มาก
3) พัฒนาการด้านสังคม						
4) พัฒนาการด้านสติปัญญา						
3.3 Module3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้						
ประกอบด้วย						
1) ประเมินพัฒนาการ						
2) ประเมินเป็นรายบุคคล						
3) การประเมินกิจกรรมประจำวัน						
4) การเลือกใช้เครื่องมือ						
5) ประเมินตามสภาพจริง						
4. รายละเอียดเนื้อหา						
4.1 บทนำเข้าสู่บทเรียน						
4.2 การสร้างความรู้ความเข้าใจ เตรียมความพร้อม	4.57	0.53	มากที่สุด	4.28	0.49	มาก
4.3 การลงมือปฏิบัติจริง						
4.5 การสรุปบทเรียน						
5. สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย						
5.1 เอกสารประกอบ/ใบความรู้ Module 1, Module 2, Module 3	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
5.2 ใบงาน						
5.3 แบบทดสอบ						
5.4 แบบประเมินผล						

ตาราง 32 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
6. การประเมินผล						
6.1 การประเมินตนเอง 3 ระยะ คือ ประเมินก่อนระหว่าง และหลังการพัฒนา						
6.2 การประเมินการทำกิจกรรมตามที่กำหนด						
6.3 การประเมินความสนใจและตั้งใจในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4.42	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
6.4 การประเมินจากการซักถามและการแสดงความคิดเห็น						
6.5 การประเมินจากรายงานการอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน						
รวม	4.43	0.52	มาก	4.48	0.51	มาก

จากตาราง 32 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่าโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) และความเป็นไปได้โดยรวมระดับมาก ($\bar{X}=4.48$) สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
2. เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

สรุปผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต 4 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
 - 1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า รายด้านโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือด้านการ ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.26$) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.08$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ($\bar{X}=4.02$) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.00$) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็ก ($\bar{X}=3.89$) และด้านการบูรณาการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.88$)

1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า รายด้านโดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.87$) ด้านการบูรณาการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.71$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ($\bar{X}=4.55$) มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.30$) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.25$) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.12$)

2. ผลการศึกษาวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า มีการเสริมสร้างสมรรถนะ ดังนี้

2.1 การพัฒนาตนเอง เช่น การฝึกอบรมการปฏิบัติงาน การประชุมทางวิชาการ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การช่วยเหลือเพื่อนครูปฐมวัยในการทำงาน การนำเสนอรายงานพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมอื่นๆซึ่งเป็นการฝึกฝนที่ครูเลือกปฏิบัติด้วยตนเองตามศักยภาพ จุดเด่นจุดด้อยและโอกาสของตน

2.2 การพัฒนาโดยสถานศึกษา เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลอย่างเป็นกระบวนการและเป็นระบบ มีการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้กับครูปฐมวัย เช่น การส่งเสริมให้ครูปฐมวัยได้รับการศึกษาอบรม การศึกษาดูงานสาขาวิชาปฐมวัย สนับสนุนให้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ให้ทุนการวิจัยให้ครูปฐมวัยไปเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานอื่น การแลกเปลี่ยนบุคลากร และอนุญาตให้ไปปฏิบัติงานด้านวิชาการโดยไม่ถือว่าเป็นการลาเหล่านี้ เป็นต้น

2.3 การพัฒนาครูโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เป็นหน่วยงานต้นสังกัดการบริหารบุคคล มีการพัฒนาทุกด้านอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานแห่งวิชาชีพครูและการถือครองใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพครูนอกจากนี้ก็มีพัฒนา โดย สมาคมหรือกลุ่มวิชาชีพที่ผู้ประกอบวิชาชีพรวมตัวกันเพื่อดำเนินการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อผลประโยชน์แห่งวิชาชีพครูของกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย

3.1 โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย 3 Module ดังนี้ Module 1 การวิเคราะห์หลักสูตร ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การจัดเนื้อหาวิชา และ 3) กระบวนการเรียนการสอน Module 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ ประกอบด้วย 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ 3) พัฒนาการด้านสังคม และ 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา Module 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ประเมินพัฒนาการ 2) ประเมินเป็นรายบุคคล 3) การประเมินกิจกรรมประจำวัน 4) การเลือกใช้เครื่องมือ และ 5) ประเมินตามสภาพจริง

3.2 แนวการจัดกิจกรรมมีดังนี้ 1) การศึกษาดูงาน 2) การฝึกอบรม และ 3) การพัฒนาตนเอง

3.3 การประเมินตนเอง 3 ระยะ คือ ประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา

4. ผลตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) และมีความเป็นไปได้โดยรวมระดับมาก ($\bar{X}=4.48$) สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สามารถนำมาอภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จากข้อค้นพบการวิเคราะห์ความสำคัญของความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เมื่อพิจารณาลำดับความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย คือ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.87$) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ($\bar{X}=4.55$) มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.30$) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.25$) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=4.12$) ด้านการบูรณาการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.03$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของวาสนา จักรแก้ว และคณะ (2555) ได้ศึกษาการศึกษาความต้องการการพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่างพบว่า โดยรวมครูปฐมวัยมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เรื่องที่ครูต้องการพัฒนามากเป็นอันดับแรกคือการเลือกวิธีการสอนและเทคนิคการสอน รองลงมาคือด้านการเตรียมการสอน ด้านการเลือกใช้สื่อและจัดหาสื่อการสอน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยยศ ขาวระนอง (2556 : 138-139) ได้ศึกษาการพัฒนามาตรวัดสมรรถนะสำหรับครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบระดับพบว่า ปกติวิสัยของมาตรวัดสมรรถนะครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคะแนนเต็มเท่ากับ 270 คะแนน จำแนกเป็น 5 ระดับได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 269 มีสมรรถนะอยู่ในระดับดีมาก ระหว่าง 249 ถึง 268 มีสมรรถนะอยู่ในระดับดี ระหว่าง 228 ถึง 248 มีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 206 ถึง 227 มีสมรรถนะอยู่ในระดับต่ำ และคะแนนน้อยกว่า 206 มีสมรรถนะอยู่ในระดับต้องปรับปรุง จึงเกิดการพัฒนาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทกา วารินัน (2557 : 78-90) ได้ศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า สภาพปัจจุบันครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยรวมระดับปานกลาง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการในการพัฒนาระดับมาก และยังสอดคล้องผลการวิจัยของ พิมพ์กา จันทไทย (2558 : 158-159) ได้การพัฒนาโปรแกรมการ

พัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล พบว่าสภาพปัจจุบัน ในการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาลโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และรายด้านพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนปัญหาการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการศึกษาวិธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่ามีการเสริมสร้างสมรรถนะ ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเอง เช่น การฝึกอบรมการปฏิบัติงาน การประชุมทางวิชาการ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การช่วยเหลือเพื่อนครูปฐมวัยในการทำงาน การนำเสนอรายงานพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมอื่นๆซึ่งเป็นการฝึกฝนที่ครูเลือกปฏิบัติด้วยตนเองตามศักยภาพ จุดเด่นจุดด้อยและโอกาสของตน 2) การพัฒนาโดยสถานศึกษา เช่น การศึกษาดูงานและ 3) การพัฒนาครูโดยหน่วยงานต้นสังกัดสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Maneth (1988 : 413 – A) ได้ศึกษาการปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรที่วิทยาลัยต่างๆ ของรัฐแคนซัส ใน 19 แห่ง พบว่าการปฏิบัติที่ทำการมากในวิทยาลัยต่าง ๆ คือ การทัศนศึกษาด้านวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประชุมนอกสถานที่ทำงานอยู่การแสดงผลงาน การประชุมเรื่องเทคนิคการสอน การเยี่ยมเยียนสถาบันการศึกษาอื่นๆ และการปฐมนิเทศ การปฏิบัติที่ได้รับการประเมินผลมาก คือ การทัศนศึกษาด้านวิชาชีพ การประชุมนอกสถานที่ การทำงานในวิทยาลัย การแสดงผลงาน การประชุมเทคนิคการสอนและการฝึกอบรม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพิภา จันทไทย (2558 : 158-159) ได้การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล พบว่า มีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมและการเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติงาน

3. การสร้างโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา ส่วนที่ 2 การพัฒนา มี 3 Module คือ Module 1 การวิเคราะห์หลักสูตร Module 2 การสอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และModule 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาไว้ 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนา และขั้นที่ 3 การประเมินหลังการพัฒนาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทนา วารินัน (2557 : 78-90) ได้ศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่ารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านคือการสร้างและพัฒนาหลักสูตรความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลักการของรูปแบบมี 4 หลักการ คือ 1) สนองความต้องการของผู้รับการพัฒนา 2) การยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการ 3) การมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา 4) ความแตกต่างระหว่างบุคคลกระบวนการพัฒนา มี 5 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างความต้องการในการพัฒนา 2) การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา 3) การออกแบบและวางแผนการพัฒนา 4) การดำเนินการตามแผนพัฒนา 5) การประเมินผลการพัฒนา 3) หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อรูปแบบระดับมากที่สุดสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

สุธินันท์ ภักดิ์วุฒิ (2556 : 125-126) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู พบว่าด้านการสร้างโปรแกรม โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โปรแกรมพัฒนามีความเหมาะสมมากที่สุด ส่วนหัวข้ออื่นๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องของผลการวิจัยของพิมพิภา จันทไทย (2558 : 158-159) ได้การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล พบว่าโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล ที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) ความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) โครงสร้างของโปรแกรม ระยะเวลาการพัฒนา 136 ชั่วโมง 4) วิธีดำเนินการพัฒนามีกระบวนการพัฒนา 3 ขั้น คือขั้นที่ 1 เตรียมการ ขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ทีมงานที่มี ประสิทธิภาพหน่วยการเรียนรู้ 2 กระบวนการพัฒนาทีมงาน โดยมีวิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมและการเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติงาน 6) การประเมินผล และคู่มือประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล ส่วนที่ 3 การประเมินผล ผลการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน พบว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากทุกด้าน

4. การประเมินโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ข้อค้นพบ การตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) และความเป็นไปได้โดยรวมระดับมาก ($\bar{X}=4.48$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุธินันท์ ภักดิ์วุฒิ (2556 : 125-126) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูพบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและพิมพิภา จันทไทย (2558 : 158-159) ได้การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่ได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผล โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหาร และคณะครูสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ตระหนักและให้ความสำคัญถึงการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย รวมถึงให้ความร่วมมือในการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในสถานศึกษา

1.2 การนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ไปใช้ ควรศึกษาตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในคู่มือการใช้ เพื่อให้การพัฒนาเกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และควรนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ที่เหมาะสมกับการบริหารโรงเรียนสังกัดอื่นๆ เช่น สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพราะสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- . Lab Schools Project สร้างโอกาสให้เด็กไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ฝ่ายโครงการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2547.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2547.
- จำปา จันทะสอน. การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- ฉลาด จันทรสมบัติ. การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2550.
- ชัชรินทร์ ขวอนัน. คู่มือการจัดทำสมรรถนะองค์กรและสมรรถนะบุคคล. นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2547.
- ชัยยศ ขวาระนอง. การพัฒนามาตรวัดสมรรถนะสำหรับครูปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์, 2546.
- ชูชัย สมितिไกร. การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- . การสรรหาการคัดเลือกและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- ณรงค์วิทย์ แสันทอง. มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ. กรุงเทพฯ : เอชอาร์เซ็นเตอร์, 2547.
- ทศนา แคมณี. 14 วิธีสอนสำหรับมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ทศนา แคมณี และคณะ. การนำเสนอรูปแบบเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูงของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับหลักสูตรครุศึกษา. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ธีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : แอล. ที. เพรส, 2550.
- ธเนศ ขำเกิด. “การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : มโนทัศน์ที่จำเป็นต้องทบทวน,” วารสารเทคโนโลยี. 27 : 171-175 ; ธันวาคม 2543 – มกราคม 2544, 2544.
- นภเนตร ธรรมบวร. หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 3. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2549.

- นันทกา วารินัน. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาแพงเพชร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2557.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- ปริญญญา มีสุข. การวิจัยและพัฒนาวิธีการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครู โดยใช้การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- พัฒนา ชัชพงศ์. “เทคนิควางแผนการสอนแบบ Child-centered,” วารสารการศึกษาปฐมวัย. 1(4) : 19-21, 2543.
- พิชิต ภูติจันทร์. สรีรวิทยาการออกกำลังกาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร, 2535.
- พิมพ์ิกา จันทไทย. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนเทศบาล. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558.
- เพชรรัตดา เทพพิทักษ์. การพัฒนาชุดกิจกรรมเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการทำโครงการวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิทักษ์. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.
- เยาวพา เดชะคุปต์. การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยา ระบบการพิมพ์, 2542.
- รังสรรค์ สุทาร์มย์. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างผู้นำครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้โรงเรียนประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2556.
- รังสฤษดิ์ บุญชะลอ. กิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทย, 2539.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2525.
- วศิณี อิศรเสนา ณ อยุธยา. การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์วางแผน ปฏิบัติ ทบทวนตามแนวการสอนแบบไฮส-โคปของนักเรียนชั้นเด็กเล็กโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม). กรุงเทพฯ : ฝ่ายประถมโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- วิชัย แหวนเพชร. ครูยุคใหม่กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : สภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2554.
- วิทยา จันทรศิริ. การพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

- วาสนา จักรแก้ว และคณะ. การศึกษาความต้องการการพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพด้านการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่าง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2555.
- ศิริลักษณ์ หนองเส. การศึกษาความสามารถทางการพึ่งพาตนเองพาตนเอง ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปริญญาโท ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.
- สมบุรณ์ จิระสถิตย์. รายงานการวิจัยเรื่องผลของการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสังคมและทฤษฎีในการสร้างความรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. รายงานผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. อุดรธานี : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2556.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือการประเมินสมรรถนะครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553.
- . แนวทางการประเมินตามสภาพจริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2553.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2548.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สรุปผลการประชุมวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 จุด. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2546.
- สุนันท์ ภักดีวุฒิ. การพัฒนาโปรแกรมความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556.
- สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- อารี รังสินันท์. ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2532.
- อารี พันธุ์มณี. ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คอมแพคท์ปริ้น, 2546.

- อันทา นพคุณ. กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2546.
- Barr, L.A. and F. Keating. Developing Effective Student Services Program.
San Francisco : Jossey-Bass, 1990.
- Boyatzis, R.E. Competence at Work, In a Stewart (Ed.), Motivation and Society.
San Francisco : Jossey-Bass, 1982.
- Daft, R. The Leadership Experience. 4th ed. Mason, OH : Thomson South-
Western, 2008.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 2nd ed. New York : McGraw - Hill
Book Company, 1959.
- . Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Book, 1973.
- Guilford, J.P. The Nature of Human Intelligence. New York : McGraw-Hill Book
Company, 1967.
- Hurlok, E.B. Child Development. New York : McGraw-Hill, 1972.
- Jersild, Arthur T. Child Psychology. 6th ed. Englewood Cliffs, New Jersey :
Prentice-Hall, 1972.
- Logan, M. and V.G. Logan. Educational for Young Children. Toronto : McGraw –
Hill, Ryerson, 1974.
- Maneth, P. E. “Faculty Development at Kansas Community College and Analysis
of Their Perceived Effectiveness,” Dissertation Abstracts International.
40(49) : 413 – A ; Summer, 1988.
- McAfee, O. and D. Leong. Assessing and Guiding Young Children’s Development
and Learning. 2nd ed. Boston : Allyn & Bacon, 1994.
- Mitrani, A., M. Dalziel and D. Fitt. Competency Based Human Resource
Management : Value Driven Strategies for Recruitment, Development,
and Reward. London : McGraw-Hill, 1992.
- Monique, Van Zeebroeck. “Established Teams of Teachers and the Newcomer
Re-forming into An Effective Team: What Does it Take?,” Doctoral
Dissertation of Education. 2(2) : 23, 2010.
- Osborn, A.F. Applied Imagination : Principles and Procedures of Creative
Problem Solving (Thailand Revised Edition). New York : Charles
Scribner’s Sons, 1963.
- Perera, M.C.S., U.S. Ishiaku and Z.A.M. Ishak. “Thermal Degradation of PVC/NBR
and PVC/ENR50 Binary Blends and PVC/ENR50/NBR Ternary Blends
Studied By DMA and Solid State NMR,” European Polymer Journal.
37 : 167-178, 2000.

- Spencer, M. and M.S. Spencer. Competence at Work : Models for Superiors Performance. New York : John Wiley & Sons, 1993.
- Susan, Van Gelde. “The Effectiveness of Knowledge Sharing and Collaboration in Creating High Performance Work Teams,” Dissertation Abstracts International. 73(01) : unpagged ; Spring, 2011.
- Taylor R.H. and K.A. Kimble. “Two Unrelated Viruses which Cause Woodiness of Passion Fruit (*Passiflora edulis* Sims),” Australian Journal of Agricultural Science. 15(4), 560–70, 1964.
- Torrance, E.P. Rewarding Creative Behavior : Experiments in Classroom Creativity. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall Inc, 1965.
- Wallach, M.A. and N. Kogan. Model of Thinking in Young Children. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc, 1965.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

เขต 4

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสภาพ ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 : สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 46 ข้อ

ตอนที่ 3 : ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อทุกตอนตามความคิดเห็นของท่านจาก สภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยภาพรวม การตอบแบบสอบถามไม่ทำให้เกิดผลเสียหายใดๆต่อตัวท่านและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา แต่จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการ เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ต่อไป

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

นางปิยะมาศ ทองเปลว

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () ที่ตรงกับข้อความที่เป็นข้อมูลของผู้ตอบ

1. ตำแหน่ง

- () 1. ผู้บริหารสถานศึกษา
() 2. ครูผู้สอนระดับปฐมวัย

2. ขนาดโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงาน

- () 1. ขนาดเล็ก
() 2. ขนาดกลาง
() 3. ขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 : ข้อคำถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าตัวท่านมีพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา ในข้อนั้น ๆ อยู่ในระดับใดจาก 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เมื่อท่านตัดสินใจและเลือกระดับใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการตัดสินใจของ

ท่าน

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 00 สถานศึกษามีจำนวนครูและบุคลากรเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน		✓				✓				

คำอธิบาย

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการทำเครื่องหมาย ✓ ที่ช่องสภาพปัจจุบันในระดับ มาก หมายความว่าสถานศึกษามีจำนวนครูและบุคลากรเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน อยู่ในระดับ มาก และเครื่องหมาย ✓ ที่ช่องระดับสภาพที่พึงประสงค์ มากที่สุด หมายความว่าสถานศึกษามีจำนวนครูและบุคลากรเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด

**สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4**

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม										
1. สามารถอธิบายเอกสารหลักสูตร คู่มือ หลักสูตร การศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย										
2. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย										
3. สามารถอธิบายแนวการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย										
4. สามารถให้แนวการจัดตารางกิจกรรมประจำวันระดับปฐมวัย										
5. สามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย										
6. สามารถนำแผนการจัดประสบการณ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน										
7. สามารถวัดประเมินพัฒนาการระดับปฐมวัย										
8. สามารถกำหนดการจัดประสบการณ์ ตารางกิจกรรมประจำวัน แผนการจัดประสบการณ์ แผนการวัดประเมินผล										
2. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก										
9. สามารถจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก										
10. สามารถจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียน เช่น มุมบ้าน มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ										
11. สามารถรักษาความสะอาด ในห้องเรียนและภายนอก ห้องเรียน										
12. สามารถจัดน้ำดื่มที่สะอาดเพียงพอกับจำนวนนักเรียนระดับปฐมวัย										

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
13. สามารถจัดอุปกรณ์และสื่อให้นักเรียนระดับปฐมวัยเลือกใช้อย่างเพียงพอกับจำนวนนักเรียน เช่น ชั้นวาง กระเป๋า รองเท้า แก้วน้ำ ฯลฯ										
14. สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนระดับปฐมวัยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ให้อิสระในการแสดงออกในการคิด ปฏิบัติและนำเสนอผลงาน										
15. สามารถใช้คำถามที่หลากหลาย กระตุ้นและให้โอกาสนักเรียนปฐมวัยตอบคำถาม										
3. ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก										
16. สามารถจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม										
17. สามารถนำเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย										
18. สามารถปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก										
19. สามารถจัดบรรยากาศห้องเรียน										
20. สามารถจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ										
21. สามารถจัดกิจกรรมเสรี กิจกรรมเล่นตามมุม										
22. สามารถจัดกิจกรรมสร้างสรรค์										
23. สามารถจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมวงกลม										
24. สามารถจัดกิจกรรมกลางแจ้ง										
25. สามารถจัดกิจกรรมเกมการศึกษา										
26. สามารถจัดให้นักเรียนปฐมวัยนอนพักผ่อนช่วงเวลากลางวัน										
27. สามารถวัดกรรม เทคโนโลยีทางการสอนปฐมวัย										
28. สามารถจัดทำโครงการที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของนักเรียนปฐมวัย										
29. สามารถจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในวันสำคัญต่างๆ										

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4. ด้านการบูรณาการเรียนรู้										
30. สามารถจัดการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะหลากหลายประสบการณ์										
31. สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัย										
5. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก										
32. สามารถวิเคราะห์จุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์										
33. สามารถอธิบายพัฒนาการของเด็กนักเรียนปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน										
34. สามารถประเมินทุกด้านอย่างเป็นระบบ										
35. สามารถกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร										
36. สามารถประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับนักเรียนปฐมวัยที่ตนเองรับผิดชอบ										
37. สามารถประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง										
38. สามารถจัดทำเอกสารการบันทึกและรายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนปฐมวัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง										
39. สามารถนำผลงานการวัดประเมินผลและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน										
6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก										
40. สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนในการแลกเปลี่ยนความคิด										
41. สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ช่วยเหลือเด็กมีพัฒนาการตามที่หลักสูตรกำหนด										
42. สามารถสร้างเสริมช่วยผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยเป็นผู้ช่วยครูหรือเข้าร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้										
43. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรและให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน										

**แบบสัมภาษณ์วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับการวิจัย**

**เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4**

ชื่อ - นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
วัน เดือน ปีที่ให้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 : เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

ประเด็นในการตั้งคำถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามจากแนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยของนักทฤษฎีและนำมาสังเคราะห์เป็นแบบสัมภาษณ์ของผู้วิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ซึ่งมีประเด็นคำถาม ดังนี้

1. โรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่ได้มีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านเคยได้รับทราบ/ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 : ท่านคิดว่าโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่มีจุดเด่นในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
ด้านใดบ้าง มีวิธีการดำเนินการอย่างไร

[illegible]

ตอนที่ 3 : ในสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยในหน่วยงานของท่านมีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้าง / และควรมีการส่งเสริมพัฒนาในด้านใดบ้าง เพื่อให้บุคลากรสามารถพัฒนาไปสู่การจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ

[illegible]

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือเป็นอย่างสูง

แบบประเมิน

ความเหมาะสม และความเป็นไปของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
ตามเนื้อหาสาระ วิธีดำเนินการวิจัยที่ระบุไว้ต่อไปนี้

1. เนื้อหาสาระ ของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
ปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาเพียงใด
2. เนื้อหาสาระ ของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
ปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาเพียงใด
โดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้
- 5 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายละเอียดเนื้อหา	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. หลักการและแนวคิด 1.1 องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การจัดกิจกรรมและ 3) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ 1.2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยดำเนินการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นประเมินก่อนการพัฒนา 2) ขั้นการพัฒนา 3) ขั้นบูรณาการแทรกกับการปฏิบัติงาน 4) ขั้นประเมินหลังพัฒนา										
2. รูปแบบและวิธีการพัฒนา 2.1 การเตรียมความพร้อม ซึ่งประกอบด้วย การปฐมนิเทศ การศึกษาด้วยตนเองก่อนการเข้ารับการศึกษาอบรม 1 วัน 2.2 การเข้าศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ 1 โรงเรียน 2.3 การอบรมเชิงปฏิบัติการตามเนื้อหา 2.4 การปฏิบัติจริง										
3. โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย 3.1 Module 1 การวิเคราะห์หลักสูตร ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การจัดเนื้อหาวิชา 3) กระบวนการเรียนการสอน 3.2 Module 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการประกอบด้วย 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ 3) พัฒนาการด้านสังคม 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา										

รายละเอียดเนื้อหา	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.3 Module 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ประเมินพัฒนาการ 2) ประเมินเป็นรายบุคคล 3) การประเมินกิจกรรมประจำวัน 4) การเลือกใช้เครื่องมือ 5) ประเมินตามสภาพจริง										
4. รายละเอียดเนื้อหา 4.1 บทนำเข้าสู่บทเรียน 4.2 การสร้างความรู้ความเข้าใจ เตรียมความพร้อม 4.3 การลงมือปฏิบัติจริง 4.5 การสรุปบทเรียน										
5. สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 5.1 เอกสารประกอบ/ใบความรู้ Module 1, Module 2, Module 3 5.2 ใบงาน 5.3 แบบทดสอบ 5.4 แบบประเมินผล										
6. การประเมินผล 6.1 การประเมินตนเอง 3 ระยะ คือ ประเมินก่อนระหว่าง และหลังการพัฒนา 6.2 การประเมินการทำกิจกรรมตามที่กำหนด 6.3 การประเมินความสนใจและตั้งใจในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 6.4 การประเมินจากการซักถามและการแสดงความคิดเห็น 6.5 การประเมินจากรายงานการอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน										

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

**ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบตัวชี้วัดการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
ปฐมวัย ประกอบด้วย**

- 1) นางสาวพิกุล ทองทิพย์ วุฒิ กศ.ม. (สาขาหลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ศึกษานิเทศก์ ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
- 2) นายบุญโรม ปัญญากุล วุฒิ ศษ.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัย
ราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
- 3) นายสุพจน์ แข็งแรง วุฒิ ศษ.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชธานี
วิทยาเขตอุดรธานี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำซึ่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
เขต 4
- 4) นางประภาพร ไตรนิรันดร์ วุฒิ กศ.ม. (สาขาการวิจัยการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนน้ำโสมประชาสรรค์ (เถลิงโมอุปถัมภ์) สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
- 5) นางฐิณดา คำภูแก้ว วุฒิ กศ.ม (สาขาการวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองนกเขียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
- 6) นางสาวยุพิน เอียะบุตร วุฒิ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสว่างปากกราง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
- 7) นางเยาวดี วงษ์สันต์ วุฒิ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านน้ำซึ่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ภาคผนวก ค

คู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

คำนำ

คู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยเพื่อให้ผู้สนใจได้นำโปรแกรมไปใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคู่มือดำเนินการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในคู่มือฉบับนี้มีรายละเอียดเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในสถานศึกษา ประกอบด้วย

โมดูล (Module) 1 การวิเคราะห์หลักสูตร 6 ชั่วโมง

โมดูล (Module) 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ 10 ชั่วโมง

โมดูล (Module) 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ 5 ชั่วโมง

เอกสารคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 นี้ สำเร็จสมบูรณ์ไปด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน (รายนามในภาคผนวก) อาจารย์ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุง จนได้คู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างสมรรถนะให้กับครูปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นางปิยะมาศ ทองเปลว

ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
คำชี้แจง	
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา	1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4	
ความเป็นมาและความสำคัญของโปรแกรม	1
วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	2
เป้าหมายของโปรแกรม	2
รูปแบบและวิธีการพัฒนา	2
โครงสร้างของโปรแกรม	4
เนื้อหาของโปรแกรม	5
Module 1.....	7
Module 2.....	7
Module 3.....	60
บรรณานุกรม	237

คู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

จัดทำโดย
ปิยะมาศ ทองเปลว

คู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1. ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางการศึกษาของไทยในการพัฒนาคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนคือการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเพื่อเป็นข้อกำหนดคุณสมบัติด้านวิชาชีพ (Professional Qualification) โดยกำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพมาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนรวมทั้งจากการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้นำแนวคิดของสมรรถนะมาใช้ในการบริหารบุคคลภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับทั้งสองเรื่องดังกล่าวส่วนการกำหนดสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนนั้นคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดให้มีการประเมินสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Specific Competency) ในขณะที่คุรุสภาได้กำหนดสมรรถนะที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนไว้ในมาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพแต่จากสภาพที่เป็นจริงการดำเนินการเกี่ยวกับวิชาชีพผู้บริหารโรงเรียนยังปฏิบัติไม่เต็มที่ในการผลิตการพัฒนาและนอกจากนั้นการดำเนินการตามมาตรฐานวิชาชีพยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรไม่สามารถทำให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้บริหารมืออาชีพได้ตามที่มุ่งหวัง (ธีระ รุญเจริญ. 2550: 89)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2548: 35 - 36) ได้กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีสมรรถนะหลักได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีมสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548:11) สรุปว่าสมรรถนะของข้าราชการพลเรือนได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในอาชีพ 4) จริยธรรมและ 5) ความร่วมแรงร่วมใจ

การจัดการเรียนรู้และการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจำเป็นต้องอาศัยวิธีการสอนและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธีผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงสภาพผู้เรียน ความสนใจ ความสนใจ สิ่งแวดล้อมและความต้องการเป็นหลัก ซึ่งเป็นกระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ทักษะการจัดการของผู้สอนและผู้เรียนที่เกื้อกูลกันผู้สอนต้องวิเคราะห์สาระสำคัญของการเรียนรู้เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม และให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดผล การเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ชีวิตจริงได้ พระราชบัญญัติแห่งชาติจึงกำหนดไว้ว่าการเรียนรู้จะต้องเน้นให้เกิดความสมดุลทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านกระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการบูรณาการ

โรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำนวน 156 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนนั้นมีเป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพตามแผนนโยบายการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4.2557: 15) ให้มีคุณภาพนั้นบุคลากรในองค์กรถือเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาโดยสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 และจัดทำคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

3. เป้าหมายของโปรแกรม

เพื่อให้ครูปฐมวัยมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพครบทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4) การบูรณาการเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

4. รูปแบบและวิธีการพัฒนา

รูปแบบและวิธีการพัฒนา จะใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพนำไปใช้เป็นหลักการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การศึกษาดูงาน 2) การฝึกอบรม และ 3) การพัฒนาตนเอง

5. โครงสร้างของโปรแกรม

โครงสร้างของโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา รวมระยะเวลา 19 ชั่วโมง ได้แก่ โมดูล (Module) 1 การวิเคราะห์หลักสูตร โมดูล (Module) 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และโมดูล (Module) 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปทุมวัย
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

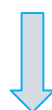
ส่วนที่ 1

การประเมินก่อนพัฒนา

ลงทะเบียน/ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา/การปฐมนิเทศ
การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
ทดสอบความรู้ก่อนการพัฒนา (ไม่นับชั่วโมงการพัฒนา)

ส่วนที่ 2

การพัฒนา

Module 1:การวิเคราะห์
หลักสูตร(6 ชม.)

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การจัดเนื้อหาวิชา
3. กระบวนการเรียน
การสอน

Module 2:การจัดกิจกรรม
ส่งเสริมพัฒนาการ (10ชม.)

- 1.พัฒนาการด้านร่างกาย
- 2.พัฒนาการด้านอารมณ์
และจิตใจ
- 3.พัฒนาการด้านสังคม
4. พัฒนาการด้านสติปัญญา

Module 3:การประเมิน
พัฒนาการและการเรียนรู้
(5 ชม.)

1. ประเมินพัฒนาการ
2. ประเมินเป็นรายบุคคล
3. การประเมินกิจกรรม
ประจำวัน
4. การเลือกใช้เครื่องมือ
5. ประเมินตามสภาพจริง

ส่วนที่ 3

การประเมินหลังการเสริมสร้างฯ

- สรุปผลเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปทุมวัย
- ทดสอบความรู้หลังการพัฒนา (ไม่นับรวม)

ภาพประกอบ 1 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปทุมวัย สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

6. เนื้อหา ประกอบด้วย 3 โมดูล (Module) ดังนี้

6.1 Module 1 การวิเคราะห์หลักสูตรเนื้อหาในโมดูลนี้เป็นการวิเคราะห์หลักสูตร การศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้ได้มีการพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลเนื้อหาโดยรวมมีดังนี้

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2) การจัดเนื้อหาวิชา
- 3) กระบวนการเรียนการสอน
- 4) กิจกรรมและใบงาน
- 5) สรุปผลคำถามและคำตอบ

6.2 Module 2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ เนื้อหาในโมดูลนี้ เป็นการวิเคราะห์ แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือ พัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี ตามพัฒนาการ ดังนี้

- 1) พัฒนาการด้านร่างกาย
- 2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ
- 3) พัฒนาการด้านสังคม
- 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา
- 5) กิจกรรมและใบงาน
- 6) สรุปผล คำถาม และคำตอบ

6.3 Module 3 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เนื้อหาโดยรวมมีดังนี้

- 1) ประเมินพัฒนาการ
- 2) ประเมินเป็นรายบุคคล
- 3) การประเมินกิจกรรมประจำวัน
- 4) การเลือกใช้เครื่องมือ
- 5) ประเมินตามสภาพจริง
- 6) กิจกรรมและใบงาน
- 7) สรุปผล คำถาม และคำตอบ

7. แนวการจัดกิจกรรม

- 7.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 7.2 การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต
- 7.3 การระดมสมอง
- 7.4 การศึกษาดูงาน

8. เทคนิคและเครื่องมือ

ได้แก่ การบรรยายประกอบสื่อ การปฏิบัติงาน ใบความรู้ วิดีทัศน์ สื่อประสม (Multimedia) และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์/สื่อที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนา เช่น คอมพิวเตอร์พร้อม เชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต โปรเจคเตอร์ เอกสาร และวัสดุสำนักงานอื่น ๆ ที่จำเป็นตามที่วิทยากร ร้องขอ โดยจัดเตรียมให้พร้อมก่อนการพัฒนา

9. การประเมินผล

- 1) การประเมินตนเอง 3 ระยะ คือ ประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา
- 2) การประเมินการทำกิจกรรมตามที่กำหนด
- 3) การประเมินความสนใจและตั้งใจในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4) การประเมินจากการซักถามและการแสดงความคิดเห็น
- 5) การประเมินจากรายงานการอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

Module 1

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

เนื้อหาใน Module 1 เป็นการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญาที่เหมาะสมกับวัยความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลเนื้อหาโดยรวม มีดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

การศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยได้มีการจัดการศึกษามาเป็นเวลายาวนาน นับแต่ในอดีต เป็นการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยโดยการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ต่อมาเมื่อประเทศไทยมีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการเปิดโรงเรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนพลเมืองได้รับการศึกษาตามระบบการศึกษาจากต่างประเทศ การศึกษาปฐมวัยในระบบโรงเรียนจึงเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ในปี พ.ศ. 2483 ซึ่งใช้หลักการจัดการศึกษาตามแนวคิดของเฟรเดอริค ต่อมาโรงเรียนอนุบาล ซึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง มีหน่วยงานและเอกชนเข้ามาจัดการศึกษาสำหรับเด็กอย่างหลากหลาย และเนื่องจากการศึกษาปฐมวัยมิใช่การศึกษาภาคบังคับ ดังนั้นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สังกัดหน่วยงานและเอกชนต่าง ๆ ต่างก็มีแนวทางและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กแตกต่างกันไป รวมทั้งการใช้หลักสูตรที่เป็นแนวทางของการ จัดการศึกษานั้น ในระยะแรกยังไม่มีหลักสูตรที่ใช้เป็นแนวทาง ทั้งนี้แนวการจัดประสบการณ์หมายถึงหลักสูตรการศึกษา ต่อมากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ขึ้นมา เป็นหลักสูตรสำหรับสถานศึกษาปฐมวัยใช้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับแรกของประเทศ และเมื่อมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ระบุให้สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยด้วย จึงมีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้นเป็นหลักสูตรกลาง ที่ใช้เป็นหลักสำหรับให้สถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบททาง สังคม วัฒนธรรม และความต้องการพัฒนาเด็กในทิศทางที่ชุมชนต้องการ

2. ความหมายและความสำคัญของการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร

การศึกษาหลักสูตร หมายถึงการทำความเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อให้เกิดเป็นพื้นฐานความคิดในเรื่องนั้น ๆ ที่ชัดเจน ถูกต้อง สามารถนำไปใช้สู่การปฏิบัติเพื่อให้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ทั้งนี้ได้แก่การศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและ หลักสูตรที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้น การวิเคราะห์หลักสูตร หมายถึงการจำแนกแยกแยะรายละเอียดของ องค์ประกอบของหลักสูตรกลางเพื่อนำมาสู่การกำหนดเป็นรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับการนำไปสู่การนำหลักสูตรไปใช้ในระดับชั้นเรียน โดยมีความตรงตามหลักสูตรกลาง และสอดคล้องกับ บริบททางสังคม วัฒนธรรม โดยมีความเป็นมาตรฐานตามหลักสูตรกลางที่กำหนดไว้ ความสำคัญของการ ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางเป็นหลักสูตรระดับชาติที่จัดทำ ขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด ได้นำไปใช้เป็นแนวทาง ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตามที่ประเทศกำหนด และให้เป็น

มาตรฐานเดียวกัน ความสำคัญของการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางจึงมีความสำคัญสำหรับสถานศึกษาดังนี้

1. ทำให้เข้าใจถึงหลักการสำคัญ ๆ ตลอดจนนโยบายและจุดหมายของการศึกษาปฐมวัยของประเทศ เพื่อนำมาเป็นหลักการของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. นำมาเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละองค์ประกอบที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้มีความเป็นมาตรฐานและเป็นไปตามนโยบายชาติ
3. สามารถนำแนวคิด ทฤษฎี หลักการของหลักสูตรมาอธิบายถึงการปฏิบัติในการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้
4. สามารถนำมาสู่การกำหนดจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นไปตามกรอบของการพัฒนาเด็กในหลักสูตรแกนกลางได้

จากความหมายและความสำคัญของการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรดังกล่าว สามารถนำมาสู่การศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตร

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตาม ศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิต ให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

1.1 การศึกษาทำความเข้าใจปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

1.1.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย ใช้วิธีการให้การศึกษาดูแลโดยการอบรมเลี้ยงดูไปพร้อม ๆ กับการจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก

1.1.2 การจัดการศึกษาเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างบ้าน สถานศึกษาและชุมชน ทั้งนี้ผู้ใหญ่จะต้องปฏิบัติกับเด็กโดยยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความรัก ความเมตตา

1.1.3 จุดหมายของการศึกษาปฐมวัย คือการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กให้เป็น รากฐานชีวิตและพัฒนาสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สร้างประโยชน์ตนและสังคม

1.2 การวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

1.2.1 ลักษณะของการจัดการศึกษาโดยให้ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทุกด้าน และเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1.2.2 ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ทำงานร่วมกันการพัฒนาเด็ก ด้วยการปฏิบัติที่เอื้ออาทรรัก เข้าใจ มีเมตตาต่อเด็ก และพัฒนาเด็กโดยมีทิศทางและจุดหมายที่สอดคล้องกัน

1.2.3 การเรียนรู้ของเด็กจะต้องสอดคล้องกับบริบทของสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ และนำความรู้ไปสู่การพัฒนาตนเองให้มีคุณค่า

2. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตร

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรคือ เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยมีหลักการดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุก

ประเภท

2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบท ของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

2.1 การศึกษาทำความเข้าใจหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยทุกประเภทที่มีความประสงค์เข้ารับการ ศึกษาในสถานศึกษาได้ และได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม
2. จัดการศึกษาโดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ตามความสนใจของเด็ก และสอดคล้องกับสภาพบริบทสังคม วัฒนธรรม
3. การเรียนรู้ของเด็กเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม การเล่น ที่ทำให้เด็กเกิดการ เรียนรู้อย่างมีความสุข ภายใต้การดูแลของครู ผู้ปกครอง และชุมชน สามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

2.2 การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

2.2.1 สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยหลักสูตรนั้นจะต้องตอบสนองความต้องการความสนใจของเด็ก โดยคำนึงถึง ธรรมชาติ พัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2.2 ในการจัดประสบการณ์ของเด็กต้องเป็นไปเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก และเพื่อให้เด็กได้มีอิสระในการเลือกตัดสินใจทำกิจกรรมในวิธีการที่เหมาะสม และเกิดผลการเรียนรู้ที่มีความหมาย นำไปใช้ในชีวิตประจำวันในบริบทสังคม วัฒนธรรมของตนได้

2.2.3 ให้ครอบครัว ชุมชน มีส่วนร่วมในการทำงานกับสถานศึกษาในการพัฒนา เด็ก เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่น ความศรัทธาเลื่อมใสในศาสนา และให้เติบโตอย่างมีคุณภาพตามจุดหมายของสังคม และประเทศชาติ

2.2.4 การจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่นเน้นการเรียนรู้ในบรรยากาศแห่งความสุข ไม่เครียด ภายใต้การอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาจากผู้ใหญ่ด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และความปรารถนาดี

3. จุดหมายการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตร (สำหรับเด็กอายุ 3–5 ปี)

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสาน สัมพันธ์กัน
- 3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 4) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 5) ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

10) มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3.1 การศึกษาทำความเข้าใจจุดหมายตามหลักสูตร

จุดหมายของหลักสูตรแสดงถึง การพัฒนาเด็กตามหลักสูตรเพื่อให้เกิดคุณลักษณะตามมาตรฐานที่พึงประสงค์ตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ที่เป็นไปตามหลักปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่มีแนวคิดพื้นฐานจากนักจิตวิทยาพัฒนาการ นักการศึกษา และนักทฤษฎีทางการศึกษาปฐมวัยดังนี้

3.1.1 พัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาทางกาย สุขนิสัย การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การทำงานของอวัยวะต่าง ๆ การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี เป็นผู้มีความสุข รักความสะอาด และการดำเนินชีวิตที่ปราศจากโรคภัย การดูแลตนเองให้มีสุขภาพที่ดี รักการออกกำลังกาย

3.1.2 พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ เป็นการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมทางด้านอารมณ์-จิตใจที่เป็นผู้มีความสุข มองโลกในแง่ดี มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรมพื้นฐาน มี จริยธรรมที่เป็นรากฐานของจริยธรรมที่ดีงาม มีจิตใจดี มีการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม รักและชื่นชมในความดี ความงามทางศิลปะ วัฒนธรรม

3.1.3 พัฒนาการทางด้านสังคม เป็นการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม ให้สามารถปฏิบัติตนตามแนวทางที่สังคมนิยมยอมรับยกย่อง สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เคารพและปฏิบัติตามข้อตกลง เข้าใจและปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย

3.1.4 พัฒนาการทางสติปัญญา เป็นการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางการคิด การสื่อสาร จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3.2 การวิเคราะห์จุดหมาย

การจัดการศึกษาจะต้องมีจุดหมายที่สนับสนุนพัฒนาการทุกด้านของเด็กดังนี้

3.2.1 การกำหนดจุดหมายที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายในการสร้างเสริมการเจริญเติบโต การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของกล้ามเนื้อและอวัยวะ สถานศึกษาจึงควรจัดกิจกรรมผ่านการทำกิจกรรมประจำวันและกิจวัตรประจำวันให้เด็กได้เคลื่อนไหว ออกกำลังกาย เล่น พักผ่อน ทั้งกลางแจ้งและในร่ม ได้รับอาหารที่มีคุณค่า พัฒนาสุขนิสัยในชีวิตประจำวัน รู้จักการดูแลความปลอดภัยของตนเอง

3.2.2 การกำหนดจุดหมายที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ และกำหนดกิจกรรมประจำวันให้เด็กได้รับประสบการณ์ผ่านการเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อเรียนรู้และรับรู้ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น รับรู้ผลการกระทำที่มีต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และการฝึกฝนการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม

3.2.3 การกำหนดจุดหมายที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม และจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับการพัฒนาตนไปสู่ทิศทางที่สังคม ชุมชนต้องการ ด้วยมีจุดเน้นด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย เน้นการเรียนรู้จากแหล่งความรู้ในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาด้านความมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ตามแบบอย่างที่ชุมชนต้องการโดยใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน

3.2.4 การกำหนดจุดหมายที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดและสติปัญญา โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับรู้ปัญหาที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบตัว ฝึกให้ใช้วิธีการที่หลากหลายในการสืบค้นหาวิธีการแก้ปัญหาได้ทดลอง ปฏิบัติเพื่อหาข้อมูลมาสู่การแก้ปัญหา ให้ได้คิด ได้ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ได้ฝึกฝนการใช้ภาษาและการสื่อสารให้ผู้อื่นได้เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิด

4. คุณลักษณะตามวัยตามหลักสูตร

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ หรือช่วยเหลือเด็กได้ ทันทีทั้งนี้ ในกรณีที่พัฒนาการของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่องและรีบแก้ไขโดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ

4.1 การศึกษาทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัย

ในเอกสารคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) ได้สรุปให้เห็นคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3 - 5 ปี โดยแสดงให้เห็นถึงความสามารถของแต่ละอายุในพัฒนาการด้านต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548: 11-15)

4.2 การวิเคราะห์คุณลักษณะตามวัย

จากคุณลักษณะตามวัยดังกล่าวสถานศึกษาจะนำไปจัดทำรายละเอียดเพื่อการปฏิบัติในแนวทางดังนี้

4.2.1 การนำคุณลักษณะตามวัยของเด็กวัยต่าง ๆ ไปสู่การกำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียน และตัวบ่งชี้ของมาตรฐานในแต่ละอายุ

4.2.2 การกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถ ธรรมชาติ และพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละระดับอายุ เพื่อให้เกิดผลในทางส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเพื่อไม่ให้จัดกิจกรรมที่ยากหรือง่ายเกินกว่าความสามารถในช่วงวัย

4.2.3 การกำหนดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและเอื้ออำนวยตามคุณลักษณะตามวัย

4.2.4 เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลพัฒนาการที่สอดคล้องกับคุณลักษณะตามวัยของเด็ก

5. โครงสร้างของหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีดังนี้

5.1 การศึกษาทำความเข้าใจโครงสร้างหลักสูตร

การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. 2546: 16 – 27)

5.1.1 ช่วงอายุ เป็นการนำมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดจัดชั้นเรียนเด็ก
โดยยึดอายุเป็นหลัก เช่น อนุบาล 1 หมายถึง เด็กอายุ 3 ปี อนุบาล 2 หมายถึงชั้นเรียนของเด็กอายุ 4 ปี
และ อนุบาล 3 หมายถึง ชั้นเรียนเด็กอายุ 5 ปี เป็นต้น

5.1.2 ระยะเวลาเรียน เป็นการกำหนดระยะเวลาที่จัดประสบการณ์ใน
โรงเรียนให้กับเด็กในชั้นเรียนละ 1 ปีการศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เข้าสู่สถานศึกษา อาจใช้
เวลา 2-3 ปี การศึกษา

5.1.3 สารการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสองส่วน
ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ
สังคม และ สติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา
อาจจัดในรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยรวมทั้ง
ต้องสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

5.2 การวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษานำโครงสร้างหลักสูตรมาสู่การ
ปฏิบัติดังนี้

5.2.1 กำหนดการจัดชั้นเรียนโดยพิจารณาถึงความจำเป็น ความต้องการ
และความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยอาจจัดชั้นเรียนตามระดับอายุ หรือคละอายุ ทั้งนี้
รวมทั้งการพิจารณาการจัดชั้นเรียนกรณีมีเด็กพิเศษ ซึ่งอาจจัดในลักษณะของการเรียนรวมชั้น

5.2.2 การกำหนดหลักสูตรที่สอดคล้องกับชั้นเรียน โดยคำนึงถึงพัฒนาการ
ตามวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กในชั้นเรียนแต่ละระดับชั้น

5.2.3 กำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ โดยจำแนกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) กำหนดประสบการณ์สำคัญเป็นจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ที่
ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะสำหรับการสร้างองค์ความรู้ และ
พัฒนาเจตคติ ปฏักฝังคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กันไป ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับคุณลักษณะตามวัยของ
ผู้เรียนในแต่ละวัย

2) สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นการนำสาระที่ควรเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
เด็กและความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับสิ่งแวดล้อม ในเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล
และสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งนี้สาระที่ควรเรียนรู้ควรเป็นเรื่องที่เด็ก
ได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น และวิถีชีวิต รวมทั้งสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ
สังคม ชุมชน สารดังกล่าวใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ลงมือกระทำและเกิดประสบการณ์
สำคัญที่สอดคล้องกับวัย ความต้องการ ความสนใจ ในรูปของหน่วยบูรณาการ หรือวิธีการจัดกิจกรรมที่
เป็นไปตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

3) กำหนดการจัดประสบการณ์ โดยเลือกวิธีการจัดประสบการณ์ที่ให้
ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการปฏิบัติด้วยตนเอง ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการรับรู้ และการทำกิจกรรมเป็น
กลุ่ม เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พึงประสงค์

4) กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนด โดยเน้นการใช้สื่อวัสดุที่เป็นของจริง สื่อท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น รวมทั้งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งความรู้

5) กำหนดการวัดและประเมินผลที่เป็นการประเมินผลการจัดการเรียนรู้และประเมินพัฒนาการโดยจัดให้เป็นการประเมินที่ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ทำการประเมินอย่างต่อเนื่อง และเป็นการประเมินในกิจกรรมปกติที่จัดให้ในแต่ละวัน และนำผลมาสรุปเพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของเด็ก เพื่อนำผลไปสู่การพัฒนาสนับสนุนเด็กต่อไป การศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กสามารถนำไปเป็นพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรระดับชั้นเรียนได้อย่างถูกต้อง เข้าใจและมีหลักในการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็กที่สถานศึกษารับผิดชอบ

ใบงานที่ 1

การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (อายุ 3-5 ปี) 200 วัน

โรงเรียน.....

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

อายุ	มาตรฐาน คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	สภาพที่ พึง ประสงค์	การปรับ พื้นฐาน	ความรู้พื้นฐาน			
					ตัวเรา	บุคคล	ธรรมชาติ ๆ	สิ่งต่างๆ
3 ปี								
4 ปี								
5 ปี								

หมายเหตุ : สภาพที่พึงประสงค์ คือ พฤติกรรมเด็กที่ได้รับประสบการณ์จากการจัดกิจกรรม 6 กิจกรรม
โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งเป็นการเรียนรู้

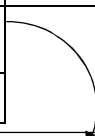

ใบงานที่ 2

โครงสร้างหลักสูตรปฐมวัยรายอายุ 3-5 ปี

โรงเรียน.....

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

การจัดประสบการณ์						เวลาเรียน 200 วัน/40สัปดาห์
ความรู้พื้นฐาน	จำนวน วัน	จำนวน หน่วย ย่อย	จำนวน เรื่อง	ทักษะ พื้นฐาน	มฐ.	มาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์
1. ตัวเรา				1.	1-2	1
2. บุคคลๆ				2.	3-6	2
3. ธรรมชาติๆ				3.	7-8	3
4. สิ่งต่างๆ				4.	9-12	4
การเตรียมความพร้อม						5
รวมเวลา						6
คุณลักษณะตามวัยของเด็กแต่ละ ะวัยอายุ มีความแตกต่างกัน โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน 1)ร่างกาย 2)อารมณ์และจิตใจ 3)สังคม 4)สติปัญญา				การเตรียมความพร้อมให้ จัดกิจกรรมตามคุณลักษณะ ตามวัย (4ด้าน) เพื่อเตรียม ความพร้อมเด็กรายบุคคล/ มีบันทึกทุกคน		7
						8
						9
						10
						11
						12

Module 2

การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ

เนื้อหาใน Module 2 เป็นการวิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี ตามพัฒนาการ ดังนี้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ในปัจจุบันการพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เริ่มมาจากการแสวงหาปฏิรูปการศึกษาที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ภายใต้คำจำกัดความว่าเก่ง ดี มีสุข ทำให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการเรียนรู้ แสงเดือน นนทเปารยะ (2547 : 1) กล่าวว่าสมองของมนุษย์นั้นเริ่มต้นพัฒนามาตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ และจะพัฒนาอยู่ตลอดเวลา แต่ช่วงที่มีความสำคัญและมีการพัฒนาได้อย่างรวดเร็วที่สุดคือช่วง 4 ปีแรกของชีวิต สมองจะพัฒนาได้ถึง 50% ในช่วง 4-8 ปีจะพัฒนาได้อีก 30% และจะพัฒนาอีก 20% ในช่วงต่อมา แสดงให้เห็นว่าในช่วงปฐมวัยนั้นเป็นช่วงแห่งการพัฒนาอย่างแท้จริง เด็กปฐมวัย เป็นเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ การอบรมและเลี้ยงดูแก่เด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน จากบิดา มารดา คนรอบข้างและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่เป็นรากฐานของ บุคลิกภาพ อุปนิสัย และการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย และจิตใจ สมอง สติปัญญา ความสามารถ เพราะเด็กในช่วงตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์แม่จนถึง 4 ปี ระบบประสาทและสมองจะเจริญเติบโตในอัตราสูงสุด (ประมาณ 80 % ของผู้ใหญ่) การอบรมปลูกฝังสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แก่เด็กปฐมวัยได้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพในช่วงอายุนี้นี้ จะเป็นรากฐานที่ดีจะให้เขาเติบโตเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดี เติบโตฉลาด คิดเป็น ทำเป็น และมีความสุข เด็กปฐมวัยจะมีชีวิตรอดและเติบโตได้ก็ด้วยการพึ่งพาพ่อแม่ และผู้ใหญ่ที่ช่วยเลี้ยงดู ปกป้องจากอันตราย หากผู้ใหญ่ให้ความรักเอาใจใส่ใกล้ชิด อบรมเลี้ยงดูโดยเข้าใจเด็กพร้อมจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนไปตามวัยได้อย่างเหมาะสมให้สมดุลกันทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคมแล้ว เด็กจะเติบโตแข็งแรงแจ่มใส มีความมั่นคงทางใจ รู้ภาษา ใฝ่รู้ และใฝ่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองในขั้นต่อไป ให้เป็นคนเก่งและคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีประโยชน์

ความหมายของพัฒนาการ

เด็กปฐมวัย เป็นเด็กที่มีช่วงอายุระหว่าง 3-5 ปี พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันเวลาที่ เยาวชนขอเอาเรื่องพัฒนาการในทุกด้านอันประกอบด้วยด้านร่างกาย, ด้านอารมณ์และจิตใจ, ด้านสังคม, และด้านสติปัญญา เป็นอันว่าครบทุกด้าน

เด็กปฐมวัยจัดอยู่ในระยะวัยทองของชีวิต โดยเฉพาะ 3 ปีแรก เป็นจังหวะทองของการสร้างเสริมพัฒนาการเด็ก เป็นการวางรากฐานของการพัฒนาความเจริญเติบโตทุกด้านโดยเฉพาะทางด้านสมอง เพราะสมองเติบโตและพัฒนาเร็วที่สุด ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูในช่วงระยะนี้มีผลต่อคุณภาพของบุคคลตลอดชีวิต

องค์ความรู้ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการพัฒนาสมอง จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย นับตั้งแต่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแล ผู้เลี้ยงดูเด็ก และบุคลากรที่ทำงานด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีแนวทาง หลักการที่ชัดเจนที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และร่วมมือกันพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้แข็งแกร่ง เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาไปสู่วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ที่มีความสมบูรณ์พร้อมเป็นคนดี คนเก่ง ที่มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และประสบการณ์การเรียนรู้ ในช่วงเด็กปฐมวัย ยังเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในวัยต่อไป และการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากความสำคัญของพัฒนาการข้างต้น ได้มีผู้ให้ความหมายของพัฒนาการไว้หลายรูปแบบดังนี้ ทิศนา ขัมมณี (2545 : 125) กล่าวว่า พัฒนาการ (Development) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่ (Function) และวุฒิภาวะ (Maturation) ของอวัยวะระบบต่างๆ รวมทั้งตัวบุคคล ให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำสิ่งที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ๆ และความสามารถในการปรับตัวต่อสภาวะแวดล้อมหรือภาวะใหม่ในบริบทของครอบครัวและสังคม พัฒนาการของมนุษย์จำแนกเป็น 5 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย, อารมณ์, จิตใจ, สังคม, จิตวิญญาณ

สรุปได้ว่า พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของร่างกาย และวุฒิภาวะ (Maturation) นับแต่เริ่มปฏิสนธิจนกระทั่งเสียชีวิต ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ (Quality) ให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พัฒนาการของเด็ก แบ่งได้หลายแบบ โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 4 ด้านใหญ่ๆ คือ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2547 : 24)

1. พัฒนาการด้านร่างกาย (Physical Development) ซึ่งประกอบด้วย พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อใหญ่ (Gross Motor Development) และ พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor Development)
2. พัฒนาการด้านสติปัญญา (Cognitive Development) ซึ่งประกอบด้วย พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor Development) และ พัฒนาการด้านภาษา (Language Development)
3. พัฒนาการด้านอารมณ์ (Emotional Development)
4. พัฒนาการด้านสังคม (Social Development) ซึ่งประกอบด้วย พัฒนาการด้านสังคม (Social Development) และ พัฒนาการด้านคุณธรรม (Moral Development)

เด็กปกติทั่วไปจะมีลำดับขั้นของพัฒนาการใกล้เคียงกัน ถ้าเด็กมีพัฒนาการล่าช้าเกิน 6 เดือนขึ้นไป ถือว่ามีความผิดปกติบางอย่างที่ต้องรีบช่วยเหลือ และกระตุ้นพัฒนาการอย่างเร็วที่สุด

ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529: 6-7) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้เด็กก่อนประถมศึกษาเพื่อพัฒนาให้ครบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีชั่วโมงเน้นอ่านออกเขียนได้ ในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐานความพร้อมให้เด็กโดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นหลัก และเนื่องจากเด็กระดับก่อนประถมศึกษาต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ดังนั้นการจัดประสบการณ์ควรให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากประสาทสัมผัสทั้ง 5

สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2531: 6) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่าเป็นขอบข่ายที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กพัฒนามาตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีชั่วโมงให้อ่านเขียนได้ตั้งในระดับประถมศึกษาแต่เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่นทักษะในการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่มีลักษณะและคุณสมบัติที่เหมาะสมอันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์และเกิดประสบการณ์ตามจุดหมายของผู้จัดเตรียม ราชี ทองสวัสดิ์ (2543 : 2) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้ได้รับประสบการณ์จากการเล่นลงมือปฏิบัติซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ และเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

พัฒนา ชัชพงศ์ (2530 : 24) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษาเพื่อพัฒนาให้ครบทุกด้านมีชั่วโมงให้อ่านเขียนได้เหมือนเด็กประถมศึกษา แต่จะเป็นการปูพื้นฐานความพร้อมให้โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็ก

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่ครูผู้ทำหน้าที่เป็นผู้สอนและเป็นกัลยาณมิตรของเด็กต้องจัดสภาพของการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยทั้งภายนอกและภายในเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสสัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์การเรียนรู้ อุปกรณ์การทำงานต่างๆ ด้วยการเล่น การลงมือปฏิบัติจริง

หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วงปฐมวัยนั้นเป็นวัยที่เด็กเริ่มต้นพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นวัยที่รับรู้และซึมซับประสบการณ์ ที่จะก่อให้เกิดความรู้ และยังเป็นความจำที่แปรเป็นจิตใต้สำนึกของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นอีกด้วย

เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้น เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในภาวะสมดุล ฝึกทำกิจกรรมตามลำพังและการรวมกลุ่ม เด็กจึงได้เรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครู เด็กได้มีประสบการณ์ตรง มีอิสระทางความคิด การแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากในการฝึกให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาาร่วมด้วย เนื่องจากเด็กปฐมวัยกำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้ง

ทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่จัดให้เด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กลงมือปฏิบัติเอง การจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงสำคัญมาก

อีริกสัน (Erikson) เชื่อว่าวัยเด็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และการได้รับประสบการณ์ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ดีและรู้จักไว้วางใจผู้อื่น ในช่วงวัยก่อนเรียน หรือวัยเล่น (อายุ 4-7 ปี) ซึ่งเป็นขั้นของความคิดริเริ่มและการตัดสินใจ หรือความรู้สึกผิด เชื่อว่าเด็กวัยนี้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีและมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ โดยผู้ใหญ่มีหน้าที่สนับสนุนให้เด็กได้พยายามแสดงความสามารถใหม่ๆ ในด้านสังคมเด็กเรียนรู้ในการเข้าสังคมจากการเล่นกับเพื่อน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเลียนแบบผู้อื่นเช่นพ่อแม่ หรือบุคคลใกล้ชิด ซึ่งพ่อแม่และผู้ใหญ่ต้องเป็นต้นแบบที่ดีกับเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคม มีลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งรู้สิ่งที่ถูกและผิด การปลูกฝังจริยธรรมโดยมีพ่อแม่ผู้ใหญ่เป็นต้นแบบที่ดี จะทำให้เด็กมีอุปนิสัยที่ดี ในด้านสติปัญญาเด็กวัยนี้อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ และชอบถามในสิ่งที่ตนเองสงสัยใคร่รู้ ผู้ใหญ่ต้องให้ออกาสในการพูดกระทำสิ่งต่างๆ จะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ เด็กจะสนุกในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กล้าแสดงออก (วคิน อิศรเสนา ณ อยุธยา. 2547 : 13-14)

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3-5 ปีนี้จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จะจัดในรูปของการบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกต่างกันไป แต่ทั้งนี้ประสบการณ์สำคัญที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยได้กำหนดเป็นหลักการไว้ 5 ข้อ คือ

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กเป็นองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบททางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะการที่เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จะทำให้เด็กได้ความรู้และความเข้าใจขึ้นภายในตัวของเด็ก ด้วยการให้ออกาสลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ได้คิด แก้ปัญหา เกิดประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กได้เข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้และวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การปฏิบัติหรือปัญหาที่เกิดขึ้นภายในนี้ไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นได้ในสถานการณ์ที่ต่างออกไปนอกชั้นเรียน

จากแนวคิดพื้นฐานและหลักการของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ให้การศึกษานี้เน้นเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการศึกษาปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของการบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิด

ความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม อันส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้นจึงเหมือนเป็นพื้นฐานในการศึกษาเด็กให้รับรู้ เข้าใจว่า การดำเนินชีวิตของตัวเองให้เป็นอยู่อย่างดี มีความสุข และเป็นปัจจัยที่ดีต่อสังคมนั้นควรจะดำเนินไปอย่างไร เพื่อให้เด็กได้สร้างจิตสำนึก และจิตใต้สำนึกของการเป็นปัจจัยที่ดีของสังคมให้เกิดขึ้นและในขณะเดียวกันเด็กก็จะได้เรียนรู้ที่จะรับปัจจัยสังคมมาเพื่อพัฒนาตัวเองไปในทางที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน

สาระการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์

เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็น เนื่องจากเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเนื้อหาสาระที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายนั้นควรครอบคลุมข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอดการคิด การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะต่างๆ รวมทั้งเจตคติและค่านิยม ในการนำเอาเนื้อหาสาระมาบรรจุไว้ในหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงธรรมชาติของวิชาความรู้กับหลักการเรียนรู้ของเด็กประกอบกัน ซึ่งอาจทำได้โดยอาศัยแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ (พัฒนา ชัชพงศ์, 2530 : 138-139)

1. แนวทางการจัดเนื้อหาสาระในแต่ละวิชาหรือแต่ละกิจกรรม การจัดในลักษณะนี้จำเป็นต้องจัดตามลำดับขั้นตอน ความยากง่าย และความต่อเนื่อง ซึ่งควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1.1 จัดเรียงลำดับจากเนื้อหาสาระที่ง่ายไปหายากหรือจากสิ่งที่ไม่ซับซ้อนไปสู่สิ่งที่มีความสลับ ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

1.2 จัดให้เรียนส่วนรวมก่อนส่วนย่อย

1.3 จัดให้เรียนในสิ่งที่ป็นรูปธรรมก่อนนามธรรม

1.4 จัดให้เรียนในสิ่งที่ป็นความรู้พื้นฐานก่อนสิ่งที่เป็นความรู้ขั้นสูง

1.5 จัดให้เรียนตามลำดับเวลาให้เห็นความต่อเนื่องกัน

2. แนวทางการจัดเนื้อหาสาระระหว่างวิชาหรือระหว่างกิจกรรม การจัดในลักษณะนี้เนื้อหาสาระของวิชาต่างๆ ที่นำมาบรรจุไว้จะต้องมีความสัมพันธ์กัน โดยการจัดในลักษณะการบูรณาการ คือในแต่ละกิจกรรมเด็กจะได้ฝึกฝนทักษะพื้นฐานของวิชา อีกทั้งยังนิยมจัดหลักสูตรในลักษณะของใยแมงมุม คือค่อยๆ ขยายเนื้อหาออกไปกว้างขึ้นเรื่อยๆ กิจกรรมมีรายละเอียดยิ่งขึ้น

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีหลากหลาย รูปแบบที่นิยมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยคือ หน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์โดยกำหนดหัวเรื่องเป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ที่สามารถทำได้ 3วิธีคือ (พัฒนา ชัชพงศ์, 2530 : 24)

1. เด็กเป็นผู้กำหนด

2. ผู้สอนและเด็กกำหนดร่วมกัน

3. ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไม่เน้นเพียงเรื่องความรู้หรือเนื้อหาวิชา แต่เน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ได้แก่พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงเน้นการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง และเกิดพัฒนาการ 4 ด้าน จึงเรียกว่า “การจัดประสบการณ์” ที่มีลักษณะเป็นการบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบ เพราะไม่มีข้อจำกัดเรื่องความลุ่มลึกในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาต่าง ๆ

ให้แก่เด็ก เหมือนการสอนรายวิชาโดยมีขั้นตอนดังนี้การบูรณาการเพื่อสร้างหลักสูตร

ขั้นที่ 1 เลือกหัวข้อที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 ระดมความคิดจากเด็กเพื่อสร้างหลักสูตร บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมหลัก

6 กิจกรรม และพัฒนาการ 4 ด้าน

ขั้นที่ 3 วางแผนการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ ระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมหลัก

6 กิจกรรม และพัฒนาการ 4 ด้าน

ขั้นที่ 4 บูรณาการกิจกรรมและเนื้อหาตามพัฒนาการแต่ละด้าน

ขั้นที่ 5 จัดกิจกรรม เนื้อหา และพัฒนาการ 4 ด้าน ที่บูรณาการแล้ว เพื่อใช้ทำการสอน

โดยมีกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นประสบการณ์ (ทำกิจกรรม) ให้นักเรียนทำกิจกรรม (ซึ่งอาจจะลองผิดลองถูก) เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องที่จะเรียน ด้วยความเชื่อที่ว่าวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการให้ผู้เรียนลงมือทำในสิ่งนั้น (Learning by Doing)

2) ขั้นสะท้อนความคิด (สร้างความรู้) ให้นักเรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ โดยคิดทบทวนว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้างจากสิ่งที่ทำ

3) ขั้นทฤษฎี (สรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอด) ให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ค้นพบจากการทำกิจกรรม เป็นความคิดรวบยอด (Concept) เปรียบเทียบกับทฤษฎีในบทเรียน ให้นักเรียนสรุปทฤษฎีเองจากประสบการณ์

4) ขั้นนำไปใช้ ให้นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลองหรือในชีวิตจริง

ความเชื่อสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีหลักความเชื่อที่ว่า การจัดประสบการณ์เรียนรู้ทุกครั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กได้รับเป็นหลัก และมีวิธีการที่เด็กเป็นผู้กระทำ มีส่วนร่วม โดยยึดหลักการ ดังนี้

1) จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3) จัดให้มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มครีเอทีฟ กิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและต้องสงบกิจกรรมรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

4) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต

5) จัดการประเมินพัฒนาเด็กอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

6) ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

ความหมายของการจัดกิจกรรมที่ให้เด็กมีส่วนร่วมนั้น ทิศนา ขัมมณี ได้กล่าวไว้ใน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ (ทิศนา ขัมมณี, 2536 : 102-103)

การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวในการเรียนรู้ (Active Participation) ไม่ได้หมายความว่าถึงลักษณะที่แสดงออกทางกายเท่านั้น แต่รวมถึงความกระตือรือร้นทางด้านสติปัญญา ความคิด ความจดจ่อ ทางด้านสังคม คือปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และทางด้านอารมณ์ คือเกิดอารมณ์ร่วมใน

กิจกรรมนั้นๆ มีความสนุก เต็มใจ ไม่มีความเครียดการเลือกรูปแบบการสอนซึ่งมีหลากหลายวิธีมาใช้
ควรมีเกณฑ์พิจารณาความเหมาะสมดังนี้

- 1) เหมาะกับความสามารถ ความรู้ในเนื้อหา และความสนใจของครูผู้สอน
- 2) เหมาะกับความสามารถ วัย และความสนใจของผู้เรียน
- 3) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน ละความคิดรวบยอด (Concept) ที่ครูผู้สอนต้องการให้เกิดกับนักเรียน

- 4) เหมาะกับเวลา สถานที่ และจำนวนนักเรียน

จากข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญที่กล่าวมานั้น เห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญนั้นคำนึงถึงความสนใจ ความเข้าใจในเนื้อหา และกระบวนการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน ที่ต้องดำเนินการผ่านกระบวนการที่ให้เด็กเป็นสำคัญคือ เหมาะสมกับเด็กทั้งด้านเนื้อหา วัยพัฒนาการ ความสนใจ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

แนวทางการจัดประสบการณ์ควรกำหนดให้มีจัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ คำว่า “บูรณาการ” จึงเป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับครู แต่อาจเกิดความเข้าใจที่สับสนว่าการบูรณาการเป็นการนำองค์ความรู้ต่างๆ มากองรวมกัน โดยที่ทักษะเหมาะสมมาไว้ด้วยกันอย่างไม่สามารถแยกแยะอะไรได้ และอ้างว่าให้เด็กทำกิจกรรม ทั้งๆ ที่ครูก็ไม่ชัดเจนว่าผสมผสานอะไรไว้ด้วยกัน

การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย จึงควรศึกษาก่อนว่าทักษะ สาระการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญใดที่จะจัดให้กับเด็ก แล้วจึงวางแผนการจัดกิจกรรมต่อไป

การที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลายช่วยให้เกิดการตกผลึกทางความคิด และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้ไม่ลบเลือนไปโดยง่าย การนำสาระการเรียนรู้และทักษะต่างๆ ที่ต้องการให้เด็กฝึกฝนมาเชื่อมโยงไว้ในการสอน การใช้แหล่งเรียนรู้รอบตัว สื่อมีความหลากหลายมีความเพียงพอกับความต้องการของเด็ก และการจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับกลุ่มเด็กและสภาพแวดล้อม โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด (พัฒนา ชัชพงศ์, 2530 : 140 - 142)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

สมองของเด็กเล็กได้รับความสนใจในช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา เราได้เรียนรู้ว่าสมองถูกออกแบบมาเพื่อการเรียนรู้ คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องของสมองของเด็กเล็กชี้ชัดว่าการเชื่อมต่อของเซลล์สมองของเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว เครือข่ายเซลล์สมองที่เชื่อมต่อกันนี้มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับจะถูกป้อนเข้าสู่สมองของเด็ก และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมต่อของเส้นใยประสาท เส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อที่ทำงานอยู่เสมอจะมีการสร้างไขมันล้อมรอบ (Myelinization) ทำให้การเคลื่อนไหวของกระแสไฟฟ้าในเส้นใยประสาทเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และเป็นการป้องกันไม่ให้เครือข่ายเส้นใยประสาทถูกกำจัดไป ดังนั้น การที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จึงต้องให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยการจัดการเรียนรู้บนฐานของหลักการเรียนรู้ของสมอง ดังนี้

1. สมองสามารถทำงานได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน (A parallel processor) และการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับสรีระทั้งหมดของร่างกาย สมองทำงานเป็นระบบซึ่งเป็นองค์รวม (A whole system) จะไม่แยกเรียนรู้เฉพาะที่ละส่วน การจัดการศึกษาจึงต้องไม่จัดโดยแยกเป็นส่วนๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์

2. ในช่วงแรกของชีวิตสมองเติบโตอย่างรวดเร็วมาก การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสมองเกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ดังนั้น ความสัมพันธ์ทางสังคมจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้

3. มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติในการค้นหาความหมายของสิ่งต่างๆ ดังนั้น จึงต้องตอบสนองต่อความต้องการค้นหาความหมายด้วยการได้สำรวจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ

4. สมองจะทั้งรับรู้และทำความเข้าใจรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่สมองจะสร้างและแสดงออกด้วยรูปแบบของตัวเอง ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดรูปแบบในการเรียนรู้และทำความเข้าใจของตนเอง

5. อารมณ์มีผลต่อรูปแบบการเรียนรู้ อารมณ์และการเรียนรู้เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ดังนั้น บรรยากาศที่เหมาะสมจึงเอื้อให้เกิดการเรียนรู้

6. สมองทั้งสองซีกจะทำงานอย่างสัมพันธ์กันในทุกๆ กิจกรรม ซึ่งทำให้เราได้ว่าสมองจะทำการแบ่งข้อมูลออกเป็นส่วนๆ และทำความเข้าใจโดยภาพรวม ดังนั้น การจัดการศึกษาที่ดีต้องตระหนักถึงข้อนี้ โดยการให้เรียนรู้เป็นภาพรวมและส่วนย่อย

7. การเรียนรู้ประกอบด้วยจุดสนใจหลักและรับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวไปพร้อมๆ กัน ดังนั้น ใน การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ในทุกแง่มุม

8. การเรียนรู้เป็นไปโดยที่เกิดความตระหนักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้และไม่ได้ตระหนักว่าเกิด การเรียนรู้ การเรียนรู้อาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างทันทีแต่ต้องใช้เวลาที่ค่อยๆ เกิดขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษา จึงต้องออกแบบให้เอื้อให้ผู้เรียนได้ค่อยๆ ต่อเติมแนวคิด ทักษะ และประสบการณ์ จนกระทั่งเกิดความ เข้าใจและเรียนรู้

9. มนุษย์มีวิธีจัดระบบความจำ 2 แบบที่สำคัญ คือ ระบบการจำเป็นมิติ และการท่องจำ การเรียนรู้ที่อย่างมีความหมายต่อผู้เรียนจะเกิดจากระบบความจำทั้งสองแบบนี้ ดังนั้น การเรียนรู้จะเกิด จากสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน

10. ในช่วงต้นของชีวิต สมองจะมีการเติบโตอย่างรวดเร็วมากซึ่งมีลักษณะของ Hard wiring มีการสร้างเส้นใยประสาท และจุดเชื่อมต่อมากมาย ซึ่งมีช่วงของการเรียนรู้ที่เหมาะสมในเรื่อง ต่างๆ (Windows of opportunity) แต่อย่างไรก็ตาม สมองก็ไม่ได้จำกัดหรือหยุดการเจริญเติบโต มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ดังนั้น จึงควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ Windows of opportunity และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

11. ความท้าทายจะช่วยกระตุ้นให้ต้องการเรียนรู้ ส่วนความกลัวจะยับยั้งการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นในบรรยากาศที่ปราศจากความกลัว และมีความท้าทายให้ต้องการเรียนรู้

12. มนุษย์ทุกคนมีสมอง แต่สมองของแต่ละคนล้วนแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากพันธุกรรมและ สิ่งแวดล้อม ดังนั้น แต่ละคนจึงมีแบบแผนของการเรียนรู้ (Learning Style) ความสามารถ และเขาว่า ปัญหาที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้พื้นฐานขององค์ความรู้ดังกล่าวจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะดังนี้

1. จัดการเรียนรู้โดยไม่แยกเป็นส่วนๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของสมองมนุษย์ ซึ่งสามารถทำงานได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน และการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับสรีระทั้งหมดของร่างกาย
2. จัดการเรียนรู้โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพราะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสมองเกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคม
3. จัดการเรียนรู้โดยตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติในการค้นหาความหมายด้วยการให้เด็กได้สำรวจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ
4. จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดรูปแบบในการเรียนรู้และทำความเข้าใจของตนเอง เนื่องจากสมองจะทั้งรับรู้และทำความเข้าใจรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่สมองจะสร้างและแสดงออกด้วยรูปแบบของตัวเอง
5. จัดบรรยากาศที่เหมาะสมซึ่งเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ เนื่องจากอารมณ์และการเรียนรู้เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้และอารมณ์มีผลต่อรูปแบบการเรียนรู้
6. จัดการเรียนรู้ทั้งการเรียนรู้ที่เป็นภาพรวมและที่เป็นส่วนย่อย เพื่อตอบสนองต่อข้อความรู้ที่ว่าสมองจะทำการแบ่งข้อมูลออกเป็นส่วนๆ และทำความเข้าใจโดยภาพรวม สมองทั้งสองซีกจะทำงานอย่างสัมพันธ์กันในทุกๆ กิจกรรม
7. จัดการเรียนรู้โดยใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ในทุกแง่มุม เพราะการเรียนรู้ของสมองจะประกอบด้วยจุดสนใจหลักและรับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวไปพร้อมๆ กัน
8. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งเอื้อให้ผู้เรียนได้ค่อยๆ ต่อเติมแนวคิด ทักษะ และประสบการณ์ จนกระทั่งเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้อาจเกิดขึ้นโดยที่ตระหนักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ และไม่ได้ตระหนักว่าเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้อาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างทันทีแต่ต้องใช้เวลาทีละค่อยๆ เกิดขึ้น
9. จัดการเรียนรู้จากสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน เนื่องจากการเรียนรู้ที่อย่างมีความหมายต่อผู้เรียนเป็นผลมาจากทั้งระบบการจำเป็นมิติและการท่องจำ
10. จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับหน้าต่างโอกาสของการเรียนรู้ (Windows of opportunity) และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
11. จัดบรรยากาศที่ปราศจากความกลัว และมีความท้าทายให้ต้องการเรียนรู้ เนื่องจากความท้าทายจะช่วยกระตุ้นให้ต้องการเรียนรู้ส่วนความกลัวจะยับยั้งการเรียนรู้
12. จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล เนื่องจากสมองของแต่ละคนล้วนแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

แนวคิดดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการทำงานของสมองเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กมีอิสระในการ เลือกเรียนตามความสนใจ และความสามารถ ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้จากบุคคลอื่น ได้ทำกิจกรรมที่ท้าทายและเกิดความสำเร็จ ได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อบอุ่น และยอมรับ และมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนไปใช้อย่างมีความหมาย

กิจกรรมหลักในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการในระดับปฐมวัย

แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดให้จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ คำว่า “บูรณาการ” จึงเป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับครู แต่อาจเกิดความเข้าใจที่สับสนว่าการบูรณาการเป็นการนำองค์ความรู้ต่างๆ มากองรวมกัน โดยที่ทุกทักษะมารวมเอาไว้ด้วยกันอย่างไม่สามารถแยกแยะอะไรได้ และอ้างว่าให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ที่ครูก็ไม่ชัดเจนว่าผสมผสานอะไรไว้ด้วยกัน การบูรณาการถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งของการสอน รวมทั้งเป็นปรัชญาในการสอนที่นำเนื้อหาความรู้จากหลายวิชามาสัมพันธ์ที่จุดเดียวกัน (Focus) หรือหัวเรื่อง (Theme) เดียวกัน เมื่อพิจารณาความหมายของการบูรณาการจะเห็นได้ว่าความรู้ ความคิด และประสบการณ์สำคัญต่างๆ นั้นต่างมีความสัมพันธ์กัน และหน่วยย่อยที่สัมพันธ์กันเหล่านี้เกิดการผสมผสานหลอมรวมจนเกิดเอกลักษณ์ใหม่ที่มีความเป็นหนึ่งเดียว

แนวทางในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระตามมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ลักษณะของการเล่นของเด็กมีหลายลักษณะ เช่น การเล่นบทบาทสมมติและเล่นเลียนแบบ ในมุมบ้าน มุมหมอ มุมร้านค้า มุมวัด มุมเสริมสวย ฯลฯ การอ่านหรือดูภาพในมุมหนังสือ การเล่นสร้างในมุมบล็อก การสังเกตและทดลองในมุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ การเล่นฝึกทักษะต่างๆ ในมุมเครื่องเล่นสัมผัสหรือมุมของเล่นหรือมุมเกมการศึกษา เป็นต้น

การจัดกิจกรรมเสรี หากครูจัดมุมเล่นโดยจัดวางวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับวัย ไม่ทำลาย หรือไม่เคยเปลี่ยนแปลงอะไรเลยย่อมทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ เพราะสมองจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสิ่งจูงใจที่ชักนำให้สมองสนใจผลิตความรู้ สมองจะมีกระบวนการเลือกคัดกรองเฉพาะสิ่งที่น่าสนใจเท่านั้นเข้าสู่การรับรู้ของสมอง ทั้งนี้ การจัดมุมเล่นที่ดีที่สามารถส่งเสริมจึงควรจัดสื่อที่ตรงกับความสนใจของเด็ก เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ จัดอุปกรณ์ให้เพียงพอกับเด็ก และจัดวางให้เด็กหยิบใช้และเก็บเองได้ จัดให้น่าสนใจ และดึงดูดให้เด็กเข้าไปเล่น โดยมีการเปลี่ยนแปลงสื่อที่จัดไว้อย่างสม่ำเสมอตามหัวข้อที่เด็กสนใจและกำลังเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อกระตุ้นให้เด็กต้องการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่นด้วยก็ได้ สิ่งสำคัญคือต้องจัดเวลาให้เด็กมีโอกาสได้เล่นหรือจัดกระทำกับสื่อต่างๆ อย่างเพียงพอ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์ ได้รับรู้เกี่ยวกับความงาม และได้แสดงออกทางความรู้สึก และความสามารถของตนเอง การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจ

การจะพัฒนาด้านศิลปะและการสร้างสรรค์ให้เด็กต้องเข้าใจว่า ศิลปะคือกระบวนการที่สมองถอดความคิดออกมาเป็นภาพและชิ้นงานต่างๆ กระบวนการพัฒนาศิลปะและการสร้างสรรค์ของเด็กจึงเน้นให้เด็กคิดและลงมือทำออกมาเมื่อเด็กทำงานศิลปะเด็กจะเกิดการเชื่อมโยงในสมอง คิด จินตนาการ และผลโดยตรงที่เด็กได้รับ คือ ความรู้สึกพอใจ มีความสุข และได้สัมผัสสุนทรีย์ของโลก

ตั้งแต่วัยเยาว์ การแสดงออกทางศิลปะจึงเปรียบเสมือนการสร้างจินตนาการเป็นรูปร่างภายนอกแล้ว บ้อนกลับเข้าสู่สมอง เป็นการทำให้สมองได้จัดการกับจินตนาการต่างๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ยิ่งทำ ยิ่งจัดระบบความคิดได้ดีขึ้น ในการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสมอง ครูจึงควรให้เด็กมีเวลาเต็มที่ในการทำงานศิลปะ ให้เด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส มีโอกาสทดลองใช้วัสดุ และเครื่องมือที่หลากหลาย ได้พูดคุยเกี่ยวกับงานของตนเองหรือให้เด็กได้จัดแสดงและนำเสนอผลงาน ศิลปะของเด็กไม่ควรเน้นการลอกเลียนแบบ หรือการทำให้เหมือนของจริง เนื่องจากสายตาและจินตนาการของเด็กวัยนี้ ยังไม่ได้มุ่งไปสู่ความถูกต้องของสัดส่วน แสง หรือเงา

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ หรืออุปกรณ์อื่นๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนา การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะช่วยให้เด็กเรียนรู้จังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ สมองส่วนที่รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการจัดสมดุลของร่างกาย คือ สมองเล็กหรือซีรีเบลลัม (Cerebellum) การกระตุ้นสมรรถนะของสมองส่วนนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในด้านการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมไปด้วยพร้อมๆ กัน ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาระบบความสัมพันธ์ของประสาทสัมผัส เด็กต้องพัฒนาความสามารถในการใช้ตา มือ เท้า และประสาทรับความรู้สึกต่างๆ ให้สัมพันธ์กัน การเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กเป็นการเตรียมสมรรถนะของร่างกายทุกส่วนเพื่อใช้ประโยชน์ในการมีชีวิตอยู่ และพร้อมกันนั้นการเคลื่อนไหวร่างกายก็พัฒนาความสามารถของสมองอันเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ไปด้วย

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย เล่านิทาน สาธิต ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง ประกอบอาหาร เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ฯลฯ กระบวนการให้สมองเรียนรู้ที่จะให้ความหมายสิ่งที่เห็น สิ่งที่เผชิญ ตีความ และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่างๆ ที่รับรู้มา เป็นการพัฒนาระบบการคิดของเด็ก ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากการรับรู้ของสมองจำนวนมาก ถ้าไม่มีข้อมูลในความทรงจำ ก็ไม่สามารถคิดอะไรออกมาได้ ดังนั้นกระบวนการพัฒนาการคิดของของเด็กจึงต้องมุ่งเน้นให้เด็กได้มีประสบการณ์ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า สิ่งที่เกี่ยวข้องในการคิดของเด็กเริ่มต้นจากการจับต้อง สัมผัส และมีประสบการณ์โดยตรง สมองรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วก่อรูปเป็นวงจรแห่งการคิดขึ้นมาในสมอง ประสบการณ์ของเด็กผ่านการสัมผัส การชิม การดมกลิ่น การได้ยิน และการเห็น จึงเป็นพื้นฐานของการสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่างๆ ครูจึงควรออกแบบกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำซึ่งจะทำให้เด็กมีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมทั้งจัดให้เด็กมีประสบการณ์ในสถานการณ์จำลองทุกอย่างที่เป็นไปได้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดสิ่งที่ซับซ้อนขึ้นตามลำดับ เด็กจะได้เคยชินกับการใช้ความคิดและคิดเป็นในที่สุด

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนามที่เด็กได้ปีนป่าย โยก

หรือไกว หมุน โยน เดินทรงตัว หรือ เล่นเครื่องเล่นล้อเลื่อน การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา การเล่นเกมการละเล่น ฯลฯ

การพัฒนาด้านการเคลื่อนไหวของร่างกาย เป็นการพัฒนาโครงสร้างทั้งระบบของร่างกายที่ใช้ในการควบคุมสั่งการตัวเอง และการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม กระบวนการพัฒนาร่างกายและการเคลื่อนไหวของเด็กจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นอย่างเต็มที่ เพื่อให้ร่างกายทุกส่วนทั้งกล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็กให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการเหล่านี้ต้องเน้นให้เด็กได้ใช้งานร่างกายให้ครบถ้วน และพัฒนาจนมีสมรรถนะดีเต็มตามศักยภาพของเด็ก นอกจากนี้การที่เด็กได้เล่น ไม่ว่าจะเป็นการเล่นการหมุนตัว กระโดด คลาน กลิ้ง วิ่ง ไต่ ฯลฯ จะช่วยพัฒนาความสามารถในการรับรู้ระยะ มิติ มีการพัฒนาสมองให้สมดุลเป็นปกติ สิ่งที่เด็กเล่น เช่น การควบคุมท่าทางการเดิน การวิ่งแข่ง การเล่นเกม ทราย การเดินบนกระดานแผ่นเดียว ล้วนเป็นการทำซ้ำๆ ดัดแปลงท่าทางที่ไม่สมบูรณ์เพื่อสร้างสมองให้พร้อมสำหรับการใช้งานในวัยถัดไป

6. กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียว หรือเล่นเป็นกลุ่มก็ได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่/ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น เกมจับคู่ เกมแยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโนลอตโตภาพ ตัดต่อ ฯลฯ

การให้เด็กเล่นเกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสมองด้านการคิด เมื่อเซลล์สมองถูกกระตุ้นด้วยสัญญาณต่างๆ เกิดเป็นข้อมูลจำนวนมาก การคิดจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเหล่านั้นซึ่งจะกลายเป็นข้อมูลใหม่อีกขึ้นหนึ่งซึ่งซับซ้อนขึ้น การที่เด็กเล่นเกมการศึกษาจึงเป็นการกระตุ้นให้สมองได้จัดความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของข้อมูลแบบใหม่ เมื่อเกิดซ้ำๆ กัน ก็จะเกิดความคงตัวในวงจรร่างแหของเซลล์สมองนั่นเอง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม พัฒนาสังคมนิสัย พัฒนาการคิด พัฒนาภาษา และส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และหลักการทำงานของสมองอย่างชัดเจน แม้ว่าจะเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ที่มีมานานมาแล้วก็ตาม หากครูจัดได้ถูกต้อง และครบถ้วนอย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่การทำให้เด็กกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเกิดแรงจูงใจในการเรียน เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครบทุกด้าน ช่วยเกิดการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งสาระการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์สำคัญ ช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการจำ การคิด และการแก้ปัญหา และช่วยให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไป เด็กจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยความรู้นี้เป็นความรู้ที่คงทนไม่ลบเลือนไปโดยง่าย

ใบงานที่ 1

แนวปฏิบัติในการปรับพฤติกรรมตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
ระดับการศึกษาปฐมวัย

ค่านิยมที่.....

กิจกรรมที่ส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ		
กิจกรรม	วิธีการส่งเสริมกิจกรรม	ประเมินผล

ตัวอย่าง ค่านิยมที่ 2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน

“การประพฤติตนปฏิบัติตนที่แสดงว่ายึดถือ ความถูกต้อง ประพฤติตรงไปตรงมาโดยสุจริตต่อตนเองและผู้อื่น ละความเห็นแก่ตัว รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือสังคมและบุคคลที่ควรช่วย รู้จักควบคุมตนเอง เมื่อประสบความยากลำบาก”

กิจกรรมที่ส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ		
กิจกรรม	วิธีการส่งเสริมกิจกรรม	ประเมินผล
1. ร้องเพลง เล่นนิทาน	- ร้องเพลง เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง - ฟังนิทานแล้วแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด	- สังเกตพฤติกรรม - การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด - การแสดงความรู้สึกจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
2. บอกลักษณะของคนซื่อสัตย์ เสียสละ และอดทน	- ฟังนิทานหรือเรื่องเล่าแล้วแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด	- สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
3. บันทึกความดีที่ตนเองทำทุกวัน	- สร้างสมุดบันทึกความดีเมื่อทำสิ่งที่ดีก็จดบันทึก	
4. บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมโดยมีจิตอาสา	- ช่วยทำงานที่ไม่มีสิ่งตอบแทนด้วยความเต็มใจ	

ใบงานที่ 2
แนวปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน การศึกษาปฐมวัย

กิจกรรมประจำวัน		
กิจกรรม	วิธีการส่งเสริมกิจกรรม	ประเมินผล

ใบงานที่ 3
การกำหนดกิจกรรมได้ปฐมวัย

ชื่อกิจกรรม.....

จุดประสงค์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สื่อ

.....

.....

.....

.....

การประเมิน

.....

.....

.....

.....

ครูฝึกกิจกรรมการเคลื่อนไหว

คำชี้แจง: ครูที่เข้ารับการอบรมใส่ชุดกีฬาเพื่อฝึกกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 จังหวะ

จุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้จังหวะในการพูด

อุปกรณ์เครื่องเล่นCD

วิธีการดำเนินการ

1. เปิดเพลงและปรบมือเป็นจังหวะตามเสียงเพลง
2. บอกกับเด็กๆว่าชื่อของเด็กก็เป็นจังหวะได้ ให้คอยสังเกตชื่อเพื่อนที่ครูเรียก
3. ให้ตบมือหนึ่งครั้งเมื่อครูเรียกชื่อที่มีพยางค์เดียวและตบมือสองครั้งเมื่อเรียกชื่อสอง

พยางค์

4. เมื่อครูเรียกชื่อที่มีสามพยางค์ให้รักเรียนตบมือเป็นสามจังหวะ
5. จับเด็กนั่งเป็นกลุ่มหรือแถวตามจำนวนพยางค์ของชื่อ แล้วให้ตบมือตามจำนวนพยางค์
6. ให้เล่นตบมือเป็นจังหวะโดยครูจะชี้สั่ง เด็กกลุ่มที่ถูกชี้จะตบมือสลับกันแล้วแต่ครูจะชี้

กลุ่มใด แล้วให้นักเรียนสังเกตว่าตบมือสลับกลุ่มกันทำให้เกิดจังหวะที่แตกต่าง

: หาบหรือयरองอ่านให้เด็กๆฟังแล้วตบมือเป็นจังหวะสอดคล้อง

กิจกรรมที่ 2 ระดับเสียง

จุดมุ่งหมาย ฝึกทักษะการได้ยินเสียงดัง เสียงค่อย

อุปกรณ์ โทรโข่งกระดาษ

วิธีดำเนินการ

1. ให้พูดในโทรโข่งกระดาษ เสียงดังหรือ เสียงค่อยสลับกัน
2. ร้องเพลงตอบโต้กันกลุ่มละท่อน โดยกลุ่มแรกดัง กลุ่มหลังค่อยสลับกัน
3. ให้ทำเสียงดัง เสียงค่อย เป็นจังหวะ เช่นดัง 3 ครั้ง ค่อย 1 ครั้งเปลี่ยนจังหวะไปเรื่อยๆ

ให้นักเรียนบอกความรู้สึกขณะที่ทำเสียง

กิจกรรมที่ 3 ทำนองเพลง

จุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้จักทำนองเพลง

อุปกรณ์ กีตาร์ เปียโนหรือเครื่องดนตรีอื่นๆ

วิธีดำเนินการ

1. ครูเลือกเล่นเพลงง่ายๆ เป็นที่รู้จักกันดี และเด็กๆร้องได้
2. ให้เด็กร้องตามเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับเสียงเพลง
3. เล่นดนตรี เป็นทำนองเพลงที่เด็กรู้จักกันดีและขออาสาสามารถร้องเพลงประกอบ
4. ให้เด็กขอเพลง ครูก็เล่นดนตรีให้และให้เด็กร้องประกอบ

กิจกรรมที่ 4 เนื้อหาของเพลง

จุดมุ่งหมายให้รู้จักเพลงและเรื่องราว

อุปกรณ์ เปียโน กีตาร์ แอบบันทีกเสียงหรือเครื่องดนตรีอื่นๆ

วิธีดำเนินการ

1. เปิดเพลงหรือร้องเพลงประกอบดนตรีให้เด็กฟังอาจเป็นเพลงที่เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์หรือการกระทำต่างๆให้เด็กติดตามเนื้อร้องของเพลงและทำท่าทางตามเรื่องราวในเพลง
2. เล่นเพลงที่แตกต่างกันอย่างน้อย 3 เพลง เพื่อบอกให้เด็กบอกความหมายเรื่องราวในเพลงได้

กิจกรรมที่ 5 การแสดงอารมณ์

จุดมุ่งหมาย ให้สามารถแสดงอารมณ์ตอบสนองต่อเพลงที่ได้ฟัง

อุปกรณ์ เปียโน กีตาร์ เครื่องเล่นเทปหรือเครื่องดนตรีอื่นๆ

วิธีดำเนินการ

1. เล่นเพลงและอนุญาตให้เด็กๆทำท่าทางเคลื่อนไหวไปตามเพลง
2. เล่นเพลงที่มีหลายอารมณ์ให้เด็กฟังเช่น เพลงสนุกสนาน เพลงปลุกใจ เศร้า ตกใจ สงบ
3. หลังจากจบแต่ละเพลงแล้วให้ถามเด็กๆว่าเพลงนั้นๆให้ความรู้สึกอย่างไร เมื่อฟังแล้วคิดถึงอะไร นักเรียนรู้จักเพลงอื่นที่ให้ความรู้สึกคล้ายกับเพลงนี้หรือไม่

กิจกรรมที่ 6 ลักษณะของเพลง

จุดมุ่งหมายให้รู้ว่าดนตรีและเพลงมีตอนต้น ตอนกลาง ตอนปลาย

อุปกรณ์ เปียโน กีตาร์ หรือเครื่องดนตรีอื่นๆ

วิธีดำเนินการ

1. ให้เด็กยืนห่างกันพอที่จะเคลื่อนไหวได้สะดวก
 2. เล่นเพลงและให้เด็กๆเคลื่อนไหวไปตามท่วงทำนองโดยไม่ให้ร่างกายชนกัน
- เมื่อเพลงหยุดก็ให้หยุดการเคลื่อนไหวด้วย
3. เล่นเพลงที่สนุกสนานทีละตอน หลายๆตอนแล้วนำแต่ละตอนมาเล่นรวมกันทั้งหมด
 4. เล่นเพลงที่มีจังหวะช้าๆให้เด็กๆนอนและเคลื่อนไหวไปกับพื้นตามเสียงเพลง
- ให้นักเรียนเปรียบเทียบความรู้สึกของการเคลื่อนไหวประกอบเพลงสองแบบ

กิจกรรมที่ 7 การผ่อนคลาย

จุดมุ่งหมายเรียนรู้การผ่อนคลายของร่างกาย

อุปกรณ์ ตุ๊กตาที่มีผิวสัมผัสนุ่ม, แผ่นเสียงหรือเทปเพลงที่มีท่วงทำนองเบาและช้า

วิธีดำเนินการ

1. จัดให้นักเรียนนั่งกับพื้นข้างๆครู
2. ให้นักเรียนมองดูและสัมผัสตุ๊กตาที่ครูอุ้มอยู่ ให้บอกความรู้สึกเมื่อสัมผัสตุ๊กตา
3. ให้ครูจับส่วนต่างๆของตุ๊กตาให้เคลื่อนไหวและปล่อยลง เช่นยกแขนขึ้นลง ดึงขาขึ้นลง

- 4.ให้นักเรียนลองจับส่วนต่างๆของตุ๊กตาให้เคลื่อนไหวและปล่อยลง เช่นยกแขนขึ้นลง ดึงขาขึ้นลง
- 5.ให้นักเรียนสังเกตการเคลื่อนไหวของตุ๊กตา
- 6.เปิดเพลง จับตุ๊กตาให้เคลื่อนไหวแล้วให้นักเรียนเคลื่อนไหวไปรอบๆห้องเช่นเดียวกัน
- ตุ๊กตา
- 7.ให้นักเรียนนอนหงายราบไปกับพื้นห้องให้สมมติว่าตุ๊กตาเบาให้ยกขึ้น ต่อไปสมมติว่าหนักขึ้นค่อยปล่อยตกลงมาอย่างเบาๆซ้ำๆ

กิจกรรมที่ 8 การยืดตัว

จุดมุ่งหมาย การเรียนรู้การยืดตัว

อุปกรณ์ เชือกกระโดด, แผ่นเสียงหรือเพลงที่มีจังหวะเหมาะสำหรับกระโดด

วิธีดำเนินการ

- 1.ครูแวงค์เชือกพร้อมกับกระโดด ให้นักเรียนสังเกตจังหวะของเชือกและการกระโดดสังเกตการณ์แวงค์แขนยืดตัว
- 2.ให้เด็กทดลองการกระโดดเชือก
- 3.ให้เด็กๆผลัดกันกระโดดให้สังเกตวิธีการเหยียดแขนแต่ละอย่างว่ามีผลต่อการแวงค์เชือกอย่างไร การยืดแขนและการทำแขนให้ตึงมีผลต่อการโยนตัวของเชือกด้วยเช่นกัน
- 4.ให้นักเรียนลองแวงค์เชือกโดยวิธีการต่างๆและใช้อวัยวะอื่นๆ
- 5.เปิดเพลงและให้นักเรียนกระโดดตามจังหวะเพลง
- 6.ให้เคลื่อนไหวร่างกายโดยการยืด ยุบให้เข้ากับจังหวะเพลง
- 7.ใช้คำสั่ง ยืดร่างกายทุกส่วน ยืดขาและแขน ทำท่าแวงค์เชือก ยืดแขนให้ถึงเพดาน และนอนลงกับพื้น กางแขนขาหนีวให้กว้างเต็มห้อง

กิจกรรมที่ 9 การเคลื่อนไหว

จุดมุ่งหมาย เรียนรู้การเคลื่อนไหวอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย

อุปกรณ์ CD เพลงที่มีจังหวะช้าและเร็ว

วิธีดำเนินการ

- 1.บอกให้นักเรียนเข้าใจว่าการเต้นรำนั้นสามารถเต้นด้วยอวัยวะหลายๆอย่าง ไม่ใช่เท้าเท่านั้น
- 2.ครูใส่หูหนีวมือแล้วขีดให้หูหนีวมือเต้น
- 3.ให้นักเรียนเล่นหูหนีวมือ
- 4.เปิดเพลงแล้วให้นักเรียนใช้หูหนีวมือในการเต้นรำเข้ากับจังหวะเพลง
- 5.ให้นักเรียนเล่นกับหูหนีวมือโดยครูอาจใช้คำพูด สมมติว่าหูหนีวเป็นสิ่งต่างๆ
- 6.ให้นักเรียนนั่งล้อมเป็นวง แล้วให้นักเรียนลองเต้นรำด้วยส่วนอื่นๆของร่างกาย แขน หัวไหล่ ฯลฯ

กิจกรรมที่ 10 การเคลื่อนไหวในที่ว่าง

จุดมุ่งหมาย รู้ความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหวและเนื้อที่

อุปกรณ์ ลังกระดาษ, เพลงที่มีจังหวะปานกลาง และเร็ว

วิธีดำเนินการ

- 1.เปิดเพลงแล้วให้นักเรียนลองเต้นรำไปรอบๆกล่อ่งและลองลงไปเต้นในกล่อ่ง
- 2.ให้บอกความรู้สึกขณะที่เต้นอยู่ในกล่อ่ง
- 3.อธิบายว่าเราต้องการเนื้อที่ในการเคลื่อนไหว ถ้าเราอยู่ในที่แคบๆจะเคลื่อนที่ได้จำกัด
- 4.ให้นักเรียนลองไปเคลื่อนที่ต่างๆในห้อง
- 5.ให้สังเกตการณ์เคลื่อนที่ของผ้าพันคอกับแท่งบล็อกไม้ที่ถูกโยนขึ้นไป
- 6.เปิดเพลงที่มีจังหวะหนักและเบา สังเกตจังหวะกับการเคลื่อนไหวหนักเบาตามเพลง
- 7.ให้เด็กเคลื่อนไหวตามจังหวะหนักเบาตามดนตรี

กิจกรรมที่ 11 การเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กัน

จุดมุ่งหมาย เรียนรู้ที่จะหาความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหว

อุปกรณ์ ผ้าพันคอ, เชือกกระโดด, เพลงที่มีจังหวะเหมาะกับการเต้นหรือกระโดด

วิธีดำเนินการ

- 1.ให้นักเรียนจับมือกับเพื่อนและกระโดดแบบข้าม
- 2.ถ้านักเรียนคนใดกระโดดข้ามไม่เป็นให้จับคู่กับนักเรียนที่ข้ามเป็นให้หัดกระโดดไป

พร้อมๆกัน

- 3.กระโดดข้ามแบบข้ามเป็นคู่ๆวิ่งรอบๆห้อง ระวังชนกัน
- 4.แจกเชือกหรือผ้าพันคอ
- 5.เปิดเพลงให้นักเรียนสังเกตการณ์เคลื่อนไหวเวลากระโดดคนเดียวกับเวลากระโดดคู่กับ

เพื่อนต่างกันอย่างไรรองเคลื่อนไหวไปพร้อมกันจับเชือกหรือผ้าแทนการจับมือ

กิจกรรมที่ 12 กิจกรรมเคลื่อนไหวเลียนแบบท่าทางของสัตว์

จุดมุ่งหมาย ฝึกการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน

อุปกรณ์ เครื่องดนตรี, เทปบันทึกเสียงสัตว์หรือเพลงที่เนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์

วิธีดำเนินการ

- 1.ครูเลือกเล่นเพลงสัตว์ที่เด็กๆรู้จักและสามารถร้องได้
- 2.ให้เด็กๆทำท่าทางเลียนแบบชนิดต่างๆเมื่อได้ยินเสียงสัตว์หรือมีชื่อสัตว์ชนิดนั้นๆ
- 3.ให้เด็กๆเลือกยืนในตำแหน่งที่ต้องการภายในห้องเรียนและหาพื้นที่ของตนด้วยการกาง

แขนทั้งสองข้างค่อยๆหมุนตัวโดยไม่ให้ชนผู้อื่น

กิจกรรมเพลง

เพลง **หน้าที่ของอวัยวะ** (ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ตาเรามี ไว้ดู หูเรามี ไว้ฟัง

จมูกอยู่ตรงกลาง มีไว้สำหรับหายใจ

มือเรามีสองมือ เอาไว้จับถือทำงานทั่วไป

ส่วนขาพาเราเดินได้ (ซ้ำ) ไปไหนไหนด้วยขาของเรา

บัตรภาพอวัยวะ

เพลง อาบน้ำ

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

อาบน้ำแล้วสบายตัว สบายหัวหมุนนั้นสระผม

ตัดเล็บที่มันแหลมคม ปากหอมน่าชม เพราะหนูแปรงฟัน

อาบน้ำ วันละ 2 ครั้ง

เคยทำ ☺ คน

ไม่เคยทำ ☹ คน

แปรงฟัน วันละ 2 ครั้ง

เคยทำ ☺ คน

ไม่เคยทำ ☹ คน

ล้างมือหลังจากเข้าห้องน้ำ

เคยทำ ☺ คน

ไม่เคยทำ ☹ คน

เพลงประสาทสัมผัส

คำร้องพัฒนา แก้วพลอย ทำนอง ศิริพงษ์ แก้วพลอย

ดนตรีฐานเทพอารมณ์อ่อน

เรามีตาเอาไว้มองเอาไว้ดู

เรามีหูเอาไว้ฟังเอาไว้ฟัง

จมูกดมกลิ่นเอาไว้กินอร่อย

ผิวหนังจะคอยบอกเจ็บร้อนหนาว

Eyes ตา Ears หู Tongue ลิ้น Nose จมูก Skin ผิวหนัง

บัตรภาพอวัยวะ

บัตรภาพดวงตาชาวต่างชาติ

เพลง เสียงลูกสัตว์

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

แมวของฉันทันร้องเสียงดัง เหมียว เหมียว หง่าว เหมียว เหมียว หง่าว

กบของฉันทันร้องเสียงดัง อบ อับ อบ อับ

วัวของฉันทันร้องเสียงดัง มอ มอ ม่อ มอ มอ ม่อ

ไก่ของฉันทันร้องเสียงดัง เอ็ก อี เอ็ก เอ็ก อี เอ็ก

เอ๊ะ! นันใครร้องเพลงให้เราฟัง

ซอล ลา ซอลฟา มี เร โด

Website ให้ความรู้เพิ่มเติม: www.kidopo.com เกี่ยวกับเรื่องประสาทสัมผัสและกิจกรรมสนุกๆ
ที่แปลกใหม่และหลากหลายสำหรับใช้สอนเด็กในระดับปฐมวัย

เพลง จับไวๆ

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

จับหัว คาง คิ้ว หัวไหล่ จับไวๆ จับจุมูก ปาก ตา จับแขน จับขา

แล้วก็จับสะตือ (ร้องซ้ำๆ แต่จังหวะไวขึ้นตามลำดับ)

กล่องกลืนปริศนา

สำลืซุบกัลัณน้ำหวานสีแดง

สำลืซุบกัลัณน้ำหอมดอกไม้

สำลืเปล่าไม่มีกัลัณ

ขวดน้ำหวาน

ดอกไม้

ปริศนาคำทาย

- อวัยวะอะไรเอ๋ย ใช้มองดูสิ่งต่างๆ (ตา)
- อวัยวะอะไรเอ๋ย ใช้ดมกลิ่น (จมูก)
- อวัยวะอะไรเอ๋ย ใช้ฟังเสียง (หู)
- อวัยวะอะไรเอ๋ย ใช้ชิมรสชาติอาหาร (ลิ้น)

เพลง อาหารดี

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

อาหารสุกๆ ผักสะอาด ฉ้นไม่พลาด กินจนอิ่ม
หน้าตาแฉ่ำฉ่ำ กินให้อิ่ม กินข้าวจนหมด

บัตรภาพอาหาร

เพลง กินผัก ผลไม้

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

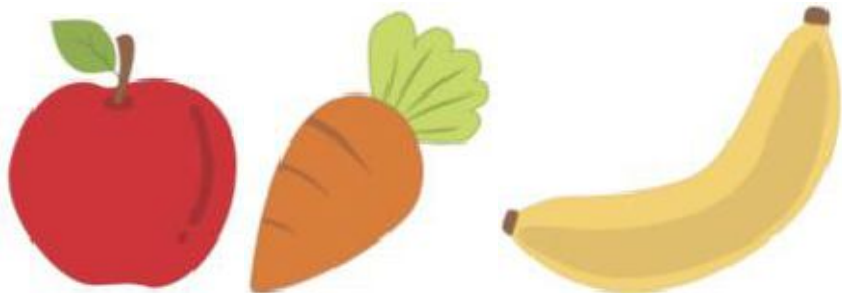
กินผัก ผลไม้ ทำให้แข็งแรง

แก้มก็แดง น่ารักหน้าหนา

เปิด ไก่ ไข่ นม เนื้อ หมู ปู ปลา

กินแล้วแก้มวักล้า เต็บโตว่องไว (ซ้ำ)

ภาพอาหารที่ได้จากพืช

ภาพอาหารที่ได้จากสัตว์

บัตรภาพคน

พืช

สัตว์

บัตรภาพอาหารของคน และสัตว์

เพลง ข้ามถนน

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

จะข้ามถนน ต้องข้ามตรงทางม้าลาย (ข้าม)

สัญญาณไฟเขียว เราหยุด ให้รถผ่านไป

เราจะข้ามได้ เมื่อเปิดไฟแดงสัญญาณ

เพลง เล่นกันดีดี

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

เล่นกัน เล่นกันดีดี

ต้องสามัคคี เราเป็นเพื่อนกัน

ของเล่นเราเล่นด้วยกัน เมื่อเลิกเล่นพลันช่วยกันเก็บเอ๋ย

คำคล้องจอง ของเล่น ของใช้

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ของเล่นของใช้ อย่าให้เกะกะ

ช่วยกันเก็บนะ มองแล้วน่าดู

หนูจำเร็วไว มาช่วยคุณครู

เก็บของใส่ตู้ ไม่รกรุงรัง

นิทานเรื่อง หนูออมเด็กดีมีวินัย

การมีวินัย เด็กไทยต้องฝึก ใช้เพียงแค่นี้ก็ ต้องตรึกระจงดู
 ออมนั้นทำได้ ไม่ใช่แค่รู้ พ่อแม่คุณครู ผู้สอนสั่งมา
 ออมวางแผนหนังสือ หรือหีบปากกา เป็นที่ทุกครา หาใช้ง่ายจ้ง
 หีบจับอะไร ไม่เคยพลาดพลั้ง ฝึกไว้ทุกครั้ง ตั้งใจทุกที
 ออมมาโรงเรียน พากเพียรเต็มที่ ทุกวินาที มีค่ามากมาย
 ไม่เคยไปสาย ให้ต้องอับอาย ไม่ขาดเรียนไป ให้ใครกังวล
 ตรงทางม้าลาย ให้ข้ามถนน ออมไม่ซุกซน จนเกิดอันตราย
 ทาสีถูกต้อง รับรองปลอดภัย ทุกคนทำได้ จะไม่เดือดร้อน
 พ่อสอนพี่ว่า ถ้าจะขับรถ ต้องทำตามกฎ งดฝ่าไฟแดง
 ไม่ทาเก่งกล้า อย่ารีบเร่งแข่ง อดทำกำแหง แฉ่งจับปรับเงิน

Project for Kids

Pop-up

วัสดุอุปกรณ์

กรรไกร กาว

สนุกเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)

- จัดกิจกรรมจากเรื่องที่เด็กสนใจโดยใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดหาคำตอบอย่างหลากหลายวิธี แล้วแลกเปลี่ยนข้อมูลกันเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ โดยครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ
- จัดกิจกรรมให้เด็กสนุกสนาน ทำความสามารรถ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสวงหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แล้วขยายความรู้โดยการจัดนิทรรศการ
- จัดกิจกรรมให้เด็กเกิดความรู้ สร้างพลังและความเชื่อมั่นให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างมีความสุข

ขั้นตอนการทำ

หนูน้อยจอมพลัง

1. ตัดภาพจากต้นแบบ แล้วระบายสีให้สวยงาม

2. พับกระดาษตามรอยเส้นทึบ

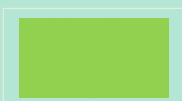

3. จัดตกแต่งรูปร่างตามจินตนาการ

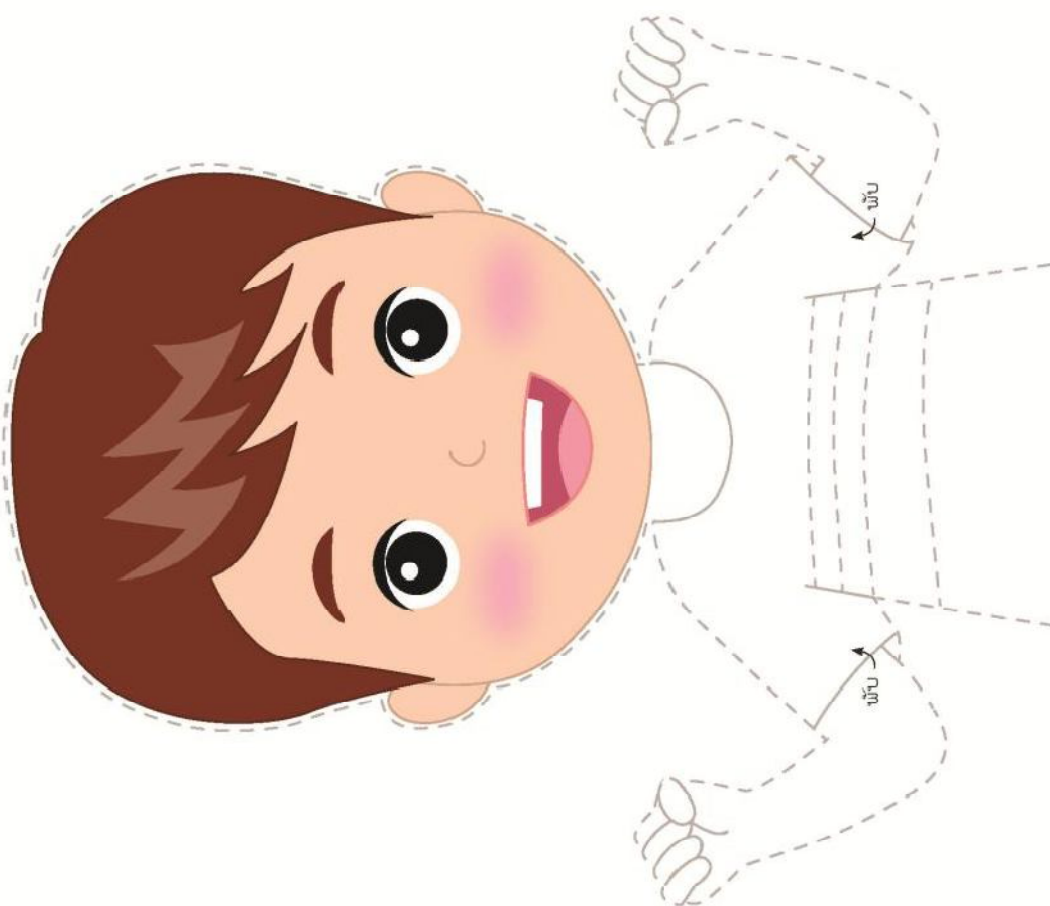

ต่อยอดความรู้

- นำผลงาน Pop-up ภาพเด็กไปจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ โดยครูใช้เป็นตัวแทนออกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับร่างกายเพื่อเชื่อมโยงและขยายความรู้ใหม่
- นำผลงานมาติดบนกระดาษขนาด A4 ให้เด็กตัดออกแบบตกแต่งผลงานตามจินตนาการ แล้วผลัดกันออกมาเล่าเรื่องประกอบผลงาน เพื่อฝึกทักษะการพูดสื่อสารและกล้าแสดงออก

ผลงานของหนู

31

เพลง บ้านของฉัน

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

บ้านฉันมีนกกระจอก ส่องเสียงจ๊อจ๊อ อยู่บนหลังคา

บ้านฉันนั้นชอบเลี้ยงนก นกบินโผนไปมา

บ้านฉันมีดอกไม้สวย บ้านฉันมีกล้วยไม้ป่า

บ้านฉันมีบ่อเลี้ยงปลา ตอนเย็นกลับมาช่างเพลินใจ

พวกเราทุกคนมีความสุขที่บ้าน หลังจากช่วยแม่ทำงาน (ซ้ำ)

เราต่างชื่นบานที่บ้านของเรา

ภาพห้องต่างๆ ภายในบ้าน

ห้องนอน

ห้องครัว

ห้องนั่งเล่น

ห้องน้ำ

คำคล้องจอง เพื่อนชาย-เพื่อนหญิง

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

เด็กชาย เด็กหญิง ต่างเป็นเพื่อนกัน ในห้องของฉัน มีทั้งหญิงชาย
เด็กชายกล้าแกร่ง แข็งแรงมากมาย เด็กหญิงซื่อาย คุณน่ารักจัง

เพลง สวัสดิ์ ขอบคุณ และขอโทษ

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

เมื่อเราเจอกัน เราทักกัน สวัสดิ์ครับ / สวัสดิ์ค่ะ
เมื่อผิดพลั้ง ขอโทษที ขอโทษครับ / ขอโทษค่ะ
เมื่อจากกัน ยกมือไหว้ สวัสดิ์ครับ / สวัสดิ์ค่ะ
เมื่อใครมีจิตไมตรี ขอขอบคุณ ขอขอบคุณครับ / ขอขอบคุณค่ะ

เพลง โรงเรียนของเรา

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

โรงเรียนของเราน่าอยู่ คุณครูของเราแสนดี
เพื่อนๆ ของเรามีกี่ เครื่องเล่นดี ๆ ก็มีมากมาย
อาหารก็กินอร่อย ยามนอนก็แสนสบาย
มีสนามวิ่งเล่นได้ไกล เราภูมิใจโรงเรียนของเรา

คำคล้องจอง สถานที่ในชุมชน

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

สถานที่ในชุมชน เด็กทุกคนควรรู้จัก
ตลาดน้ำตลาดนัด จัดสินค้ามาเพื่อขาย
เด็กๆ เจ็บป่วยไข้ ให้รีบไปโรงพยาบาล
สถานที่ราชการ ให้บริการในชุมชน

เพลง ชุมชนของเรา

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ชุมชนของเราน่าอยู่ มีคุณครูอยู่ที่โรงเรียน
ใกล้ ใกล้ เพื่อนบ้านยื่นเคียง วัด บ้าน โรงเรียน เราอยู่ร่วมกัน

ปริศนาคำทาย สถานที่ไหนคือที่ไหน ให้เด็กๆ ช่วยกันคิดทายคำตอบ

อะไรเอ่ย เป็นสถานที่จับจ่ายซื้อของ มีพ่อค้าแม่ค้า (ตลาด)
อะไรเอ่ย เป็นสถานที่ให้ความรู้ มีคุณครูกับนักเรียน (โรงเรียน)
อะไรเอ่ย เป็นสถานที่ดูแลคนป่วยไข้ไม่สบาย มีคุณหมอและนางพยาบาล (โรงพยาบาล)
อะไรเอ่ย เป็นสถานที่ให้เราได้เดินเล่น พักผ่อน หรือออกกำลังกาย (สวนสาธารณะ)
อะไรเอ่ย เป็นสถานที่ให้เราได้ไปหาบุญ ฟังเทศน์ ร่วมกัน (วัด)

เพลง ตำรวจจ๋า

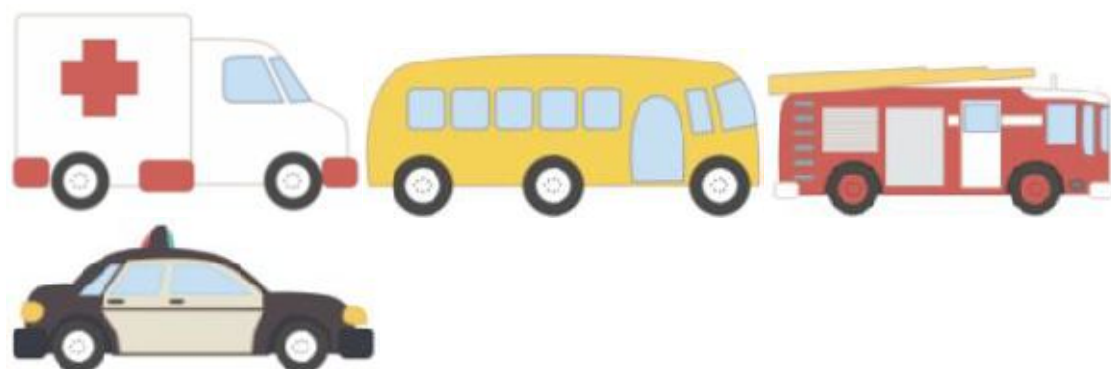
(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ตำรวจจ๋า กรุณาหนุหน้อย หนุหน้อยๆ จะข้ามถนน
เดินดีๆ อย่าวิ่งซุกซน จะข้ามถนน ทุกคนควรระวัง

บัตรภาพสถานที่ในชุมชน

บัตรภาพยานพาหนะ

เพลง ลูกเปิดดู

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

อย่าทิ้งขยะนะเธอ ลูกเปิดเขาเจอเตี้ยเขาดูเอา
อย่าทิ้งขยะนะเรา ลูกเปิดเจอเข้าบ่นกันพิมพ์
ก๊าบ กาบ กาบ กาบ ก๊าบ (ซ้ำ)

เพลงชาติไทย

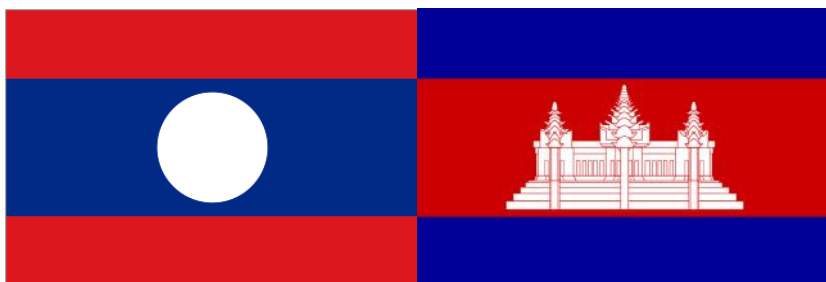
คำร้อง พ.อ. หลวงสารานุกรมประพันธ์ ทานอง พระเจนดุริยางค์
 ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน
 อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี
 ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่
 สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัย ชโย

เพลง คำทักทายอาเซียน

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

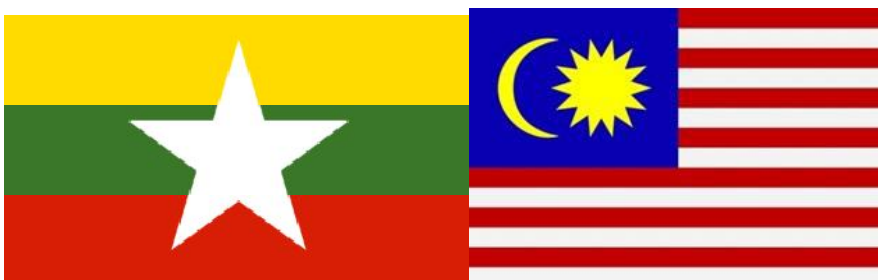
มารู้จักกล่าวคำทักทาย คำทักทาย กลุ่มอาเซียน มารู้จักกล่าวคำทักทาย เรามาเรียนรู้กัน
 สวัสดี คือ ประเทศไทย เราคนไทย น้ำใจดี มาเลเซียเหมือนกับบรูไน คือ ซาลามัตดาตัง
 ฟิลิปปินส์ กุมุस्ता กัมพูชา ชวสเด ชาวพม่า มิงกาลาบา สิงคโปร์ หนีห่าว
 สบายดี คือ ประเทศลาว และ จีนจ้าว คือ เวียดนาม อินโดนีเซีย ซาลามัตเซียง จงจำไว้ให้ดี

ภาพธงชาติประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน

ประเทศลาว

ประเทศกัมพูชา

ประเทศเมียนมาร์

ประเทศมาเลเซีย

บัตรภาพชุดแต่งกายประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน

ประเทศไทย

ประเทศลาว

ประเทศกัมพูชา

ประเทศเมียนมาร์

ประเทศมาเลเซีย

เพลง ต้นไม้

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ฉันคือต้นไม้ใหญ่ กิ่งก้านใบดูสวยงามตา

บ้านของฉันคือป่า สัตว์นานาอาศัยพักพิง

หน้าที่ของฉันนั่นคือ มีดอกผลที่เป็นอาหารให้เราทุกคน

ได้แบ่งปันกัน ช่วยฟอกอากาศให้โลกเรา

ฉันคือต้นไม้ เป็นเพื่อนที่ดีของเธอ

เพลง กิ่ง ก้าน ใบ

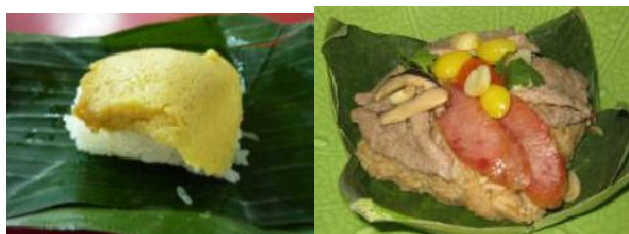
(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

กิ่งก้านใบ ชะชะ ใบก้านกิ่ง

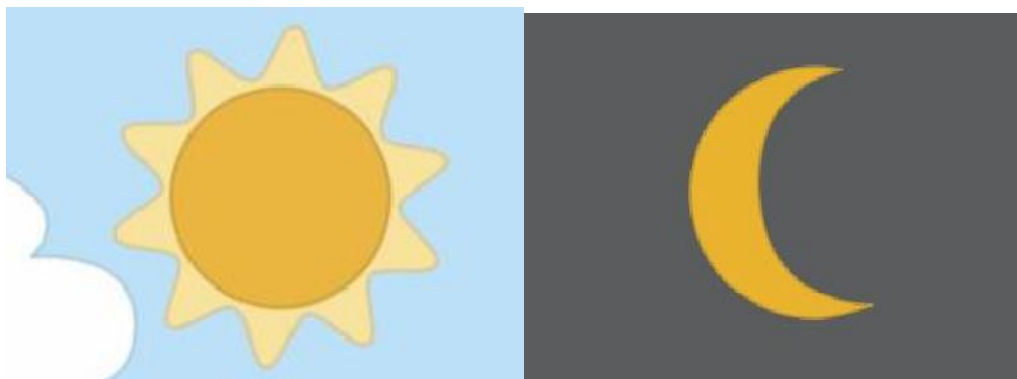
ฝนตกลงมาแรงจริงๆ (ซ่า)

ชะชะ กิ่งก้านใบ

ภาพอาหารที่ห่อด้วยใบตอง และใบบัว

ตัวอย่างภาพดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์

เพลง อาบน้ำ

(ไม่ทราบผู้แต่ง)

อาบน้ำแล้วสบายตัว สบายหัวหนุ่มนั้นสระผม

ตัดเล็บที่มันแหลมคม ปากหอมน่าชม เพราะหนูแปรงฟัน

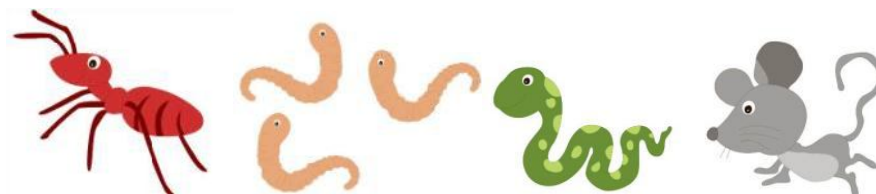
เพลง น้ำ ดิน หิน

(ไม่ทราบผู้แต่ง)

ดิน น้ำ หิน เป็นสิ่งไม่มีชีวิต

เด็กๆ ตัวน้อยตัวนิด (ซ้ำ) ช่วยกันคิดประหยัดใช้

บัตรภาพสัตว์

เพลง เล่นแล้วเก็บ

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

เก็บของไว้ให้ถูกที่ เก็บดีๆ อย่าวิ่งซุกซน
มาช่วยกันเก็บทุกคน (ซ้ำ) หนูๆ อย่าซน
ช่วยกันคนดี ช่วยกัน ช่วยกัน คนดี

คำคล้องจอง ของเล่น ของใช้

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ของเล่นของใช้ อย่าให้เกะกะ
ช่วยกันเก็บนะ มองแล้วน่าดู
หนูจำเร็วไว มาช่วยคุณครู
เก็บของใส่ตู้ ไม่รกรุงรัง

เพลง คมนาคม

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

คมนาคมเมืองไทย นั้นมีสามทางพอดี
ทางบก รถไฟ เรือ มี อีกรถยนต์ แล่นเร็วไว
ทางน้ำ มี เรือยนต์ แม่น้ำ ฟ้ายังไปได้
โดยสารเครื่องบินทันใจ ฉันท่องไปทางอากาศเอย

บัตรภาพยานพาหนะ

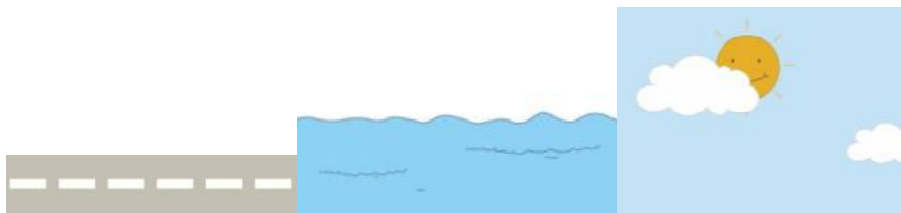

นิทานเรื่อง อ้วนกับอืดเข้ากรุง

อ้วนกับอืดเป็นพี่น้องกัน ทั้งสองคนชอบนั่งมองรถโดยสารที่แล่นผ่านไปมา ในรถมีผู้โดยสารมากมาย ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย คนแก่ เด็ก อ้วน อืด และเพื่อนก็โบกมือทักทายให้กับผู้โดยสารเป็นประจำ ในบางครั้ง อ้วนกับอืดได้พบกับรถบรรทุกทุกพิขัณต่างๆ มากมาย มีเข็กรัดไว้ไม่ให้ของตกลงมา อ้วนกับอืดกลับมาเล่าให้พ่อแม่ฟัง พ่อกับแม่จึงเล่าเรื่องรถและการเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ให้ลูกฟังว่า มีหลายทาง แต่ทางที่สะดวกที่สุดน่าจะเป็นการเดินทางโดยรถยนต์ เพราะในกรุงเทพฯ มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย จึงทำให้มีรถยนต์หลายชนิด ทั้งรถกระบะ รถตู้ รถเมล์ รถตุ๊กตุ๊ก ให้ผู้คนได้ใช้เดินทาง ได้อย่างสะดวกสบาย

ภาพสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ใช้ในการเดินทาง

เพลง ยานพาหนะ

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

หึ่มหึ่มหึ่ม เครื่องบินกระหึ่มบนฟ้า
 ปีนป็นป็น รถยนต์แล่นมาแต่ไกล
 ปู้นปู้นปู้น นันเสียงหวูดของรถไฟ
 ตึก ตึก ตึก เรือยนต์แล่นในแม่น้ำลำคลอง

เพลง ข้ามถนน

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

จะข้ามถนน ต้องข้ามตรงทางม้าลาย (ซ้ำ)
 สัญญาณไฟเขียว เราหยุดให้รถผ่านไป
 เราจะข้ามได้ เมื่อเปิดไฟแดงสัญญาณ

เพลง กินผัก ผลไม้

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

กินผักผลไม้ ทำให้แข็งแรง
 แก้มก็แดง น่ารักหน้าหนา
 เป็ด ไก่ ไช้ นม เนื้อ หมู ปู ปลา
 กินแล้วแกล้วกล้า เติบโตอ้วนไว (ซ้ำ)

เพลง ค ควายไถนา

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ค ควายมีสีขา ไร่ไถนามีเขาเรียวงาม
 อยู่ในโคลนจนตัวมันดา เดินย่ำน้ำร้อง ฮุย เล ฮุย

Module 3

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้

การประเมินเด็กปฐมวัย

การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้นเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากหรือน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ การจัดการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มความสามารถและศักยภาพโดยแนวทางการประเมินผลทางการศึกษานั้นเป็นที่ยอมรับทางการศึกษา คือ แนวทางการประเมินแบบไทเลอร์ (Tylerian Evaluation Approach) โดยไทเลอร์ได้กล่าวไว้ว่า “การประเมินเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ (performance) ของผู้เรียนกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ ถ้าจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้มีชัดเจนรัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้ว การประเมินก็จะดำเนินไปได้อย่างดี”

พัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจกรรมประจำวันและครอบคลุมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา โดยมีหลักของการประเมินที่ต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้ (ทศนา เขมมณี, 2536 : 103 – 104)

1. ประเมินพัฒนาการเด็กทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและมีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
4. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายด้าน และไม่ควรใช้การทดสอบ

การวัดประเมินเด็กปฐมวัยนั้น ความสามารถในการแสดงออกอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมเนื่องจากเด็กปฐมวัยเองนั้นยังต้องการความอบอุ่น ความมั่นใจ คั่นเคยกับสภาพแวดล้อมและบุคคลรอบตัวอยู่มาก ดังนั้นการประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมและทำซ้ำเพื่อให้การสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็กปฐมวัยมีความถูกต้องแม่นยำมากที่สุด การประเมินผลพัฒนาการเด็กกับการเรียนการสอนถือเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์และสอดคล้องกัน การประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการประเมินผล และการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

แบบวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล

วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลชั้นอนุบาลปีการศึกษา

โรงเรียน..... อำเภอ..... จังหวัด.....

1. ชื่อนามสกุล..... ชื่อเล่น.....

2.วัน เดือน ปีเกิดอายุ.....ปี

3.ชื่อบิดา.....อาชีพ.....

ชื่อมารดา.....อาชีพ.....

สภาพครอบครัว ☐อยู่ด้วยกัน ☐แยกกันอยู่ ☐หย่าร้าง ☐เสียชีวิต

4. จำนวนพี่น้องในครอบครัว.....คน พี่.....คน น้อง.....คน

นักเรียนเป็นคนลูกที่.....

ฐานะของครอบครัว ☐ยากจน ☐ปานกลาง ☐มีอันจะกิน

5. ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ.....ชื่อ.....นามสกุล.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....ซอย.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

6. ข้อมูลด้านสุขภาพน้ำหนัก.....กก. ส่วนสูง.....ซม. ☐ปกติ ☐ต่ำ

โรคประจำตัว.....

8. เพื่อนสนิทชื่อ 1.....

2.....

9. กิจกรรมที่ชอบ/สนใจ

☐กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ

☐กิจกรรมสร้างสรรค์

☐กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม) ☐กิจกรรมกลางแจ้ง

☐กิจกรรมเล่นตามมุม ☐กิจกรรมเกมการศึกษา

10. จุดเด่นของนักเรียน.....

11. จุดด้อยของนักเรียน.....

12. ความสามารถพิเศษ.....

13. อาหารที่ชอบ.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึกข้อมูล

ลงชื่อ.....ผู้ให้ข้อมูล

ใบงานที่ 1

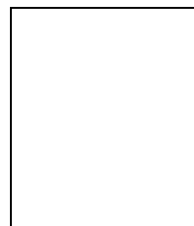
ออกแบบบันทึกการให้ความช่วยเหลือ

[illegible]

ใบงานที่ 2

ออกแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียนระดับปฐมวัย

[illegible]

ตัวอย่างบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน

ชั้นอนุบาล.....

โรงเรียน.....

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ชื่อ-สกุลนักเรียน.....ชื่อเล่น.....

อยู่บ้านเลขที่หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....

บิดา ชื่อ นาย.....

มารดาชื่อ นาง.....

ผู้ปกครองชื่อ.....

1. ลักษณะของบ้าน ☐ถาวรชั้นเดียว ☐ถาวร 2 ชั้น ☐ชั่วคราว
☐อื่น ๆ ระบุ
2. สภาพภายในบ้าน ☐แบ่งเป็นสัดส่วน ☐เป็นห้องรวม
3. พฤติกรรมของผู้ปกครอง ☐สนับสนุนการเรียนรู้ดี ☐สนับสนุนปานกลาง
☐สนับสนุนน้อย ☐ไม่สนับสนุนเลย
4. สมาชิกในบ้าน มีจำนวนคน ชาย.....คน หญิง.....คน
5. อาชีพของผู้ปกครอง.....
6. การเดินทางไปกลับระหว่าง บ้าน กับโรงเรียน
☐เดินด้วยเท้า ☐ขี่รถจักรยาน ☐ผู้ปกครองรับ-ส่ง
7. งานที่นักเรียนช่วยเหลือผู้ปกครอง ขณะอยู่ที่บ้าน(ตอบได้หลายคำตอบ)
☐ทำความสะอาดบ้าน ☐รดน้ำต้นไม้ ☐ช่วยเลี้ยงน้อง
☐ช่วยพับผ้า ☐ล้างจาน ☐อื่น ๆ.....
8. การรับประทานอาหารของนักเรียน
☐ครบ 3 มื้อ ☐ไม่ครบ 3 มื้อ ☐ขาดมื้อเช้า
☐ขาดมื้อกลางวัน ☐ขาดมื้อเย็น
9. ผู้ปกครองมีเวลาพบนักเรียนคือ
☐เฉพาะก่อนไปโรงเรียน ☐เฉพาะหลังเลิกเรียน ☐มีโอกาสดูแลกันน้อย
10. นักเรียนมีโอกาสทำการบ้านในช่วงเวลาใด
☐ก่อนอาหารเย็น ☐หลังอาหารเย็น ☐ไม่แน่นอน

11. ลักษณะนิสัยที่นักเรียน แสดงออกขณะอยู่บ้าน

☐ ชอบเล่นสนุกสนาน ☐ ชอบรังแกผู้อื่น

☐ ก้าวร้าว ☐ ร่าเริง

☐ ชอบทำลายของเล่นของใช้ ☐ เชื่องซึม

ลงชื่อ.....ผู้ให้ข้อมูล

(.....)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

ลงชื่อ.....ครูผู้ออกเยี่ยมบ้าน

(.....)

แบบทดสอบ

ก่อน-หลังการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปทุมวัน

คำชี้แจง: ให้ทำเครื่องหมายกากบาทข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

- การกำหนดโครงสร้างรายวิชาถือเป็นบทบาทหน้าที่หลักของใครเป็นสำคัญ
 - ครูผู้สอน
 - คณะกรรมการสถานศึกษา
 - คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
 - คณะกรรมการเขตพื้นที่
- ขั้นแรกของการออกแบบการจัดการเรียนรู้คือข้อใด
 - ศึกษาผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้
 - ศึกษาวิธีการสอนและเทคนิคการสอน
 - ศึกษาการวัดและประเมินผล
- หลักการสำคัญของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้คือข้อใด
 - ต้องให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์
 - ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียน
 - ทุกองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
 - ต้องกำหนดหลักฐานที่เป็นเป้าหมายการเรียนรู้
- สิ่งที่กำหนดเป็นกรอบทิศทางในการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลของครู
 - ตัวชี้วัด
 - มาตรฐานการเรียนรู้
 - ผลการเรียนรู้
 - กระบวนการเรียน
- ใครเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - กระทรวงศึกษาธิการ
 - กรมวิชาการ
 - สถานศึกษา
 - คณะกรรมการสถานศึกษา
- การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ตามข้อใดเป็นสำคัญ
 - ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสม
 - ความคล่องตัวของหลักสูตร
 - ความยืดหยุ่นของหลักสูตร
 - ส่งเสริมการเรียนรู้
- ข้อใดคือหน้าที่ของสมองซีกซ้าย
 - ไหวพริบ
 - คิดแปลก
 - ภาษาพูด
 - ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบทดสอบ

ก่อน-หลังการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	X				11				X	21					31				
2		X			12	X				22					32				
3			X		13		X			23					33				
4		X			14			X		24					34				
5			X		15		X			25					35				
6	X				16		X			26					36				
7			X		17	X				27					37				
8				X	18			X		28					38				
9			X		19				X	29					39				
10	X				20	X				30					40				

บรรณานุกรม

- ทีศนา แคมมณี. รูปแบบการเรียนรู้การสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: ด้านสหวิชาการพิมพ์, 2548.
- ธีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : แอล. ที. เพรส จำกัด, 2550.
- พัฒนา ชัชพงศ์. อยากให้ลูกมีสุขภาพดีและเป็นคนเก่ง. กรุงเทพมหานคร: แปลนพับลิชชิง, 2530.
- ราศีทองสวัสดิ์. หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- วศิณี อิศรเสนา ณ อยุธยา. การจัดโปรแกรมเด็กก่อนวัยเรียน. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร, 2547.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. คู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. สืบค้น 26 ตุลาคม 2548. จาก www.cgd.go.th/Library/knowledge/knowledge.htm, 2548ก.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. การบริหารโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2531.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) “มาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะ” หนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ0206.3/ ว17 ลง วันที่ 21 ตุลาคม 2548, 2548.
- แสงเดือน นนทเปารยะ. การจัดการศึกษาแบบโรงเรียนบ้านสำหรับเด็กอายุ 3-5 ขวบ ในสังคมไทย. ปริญญาานิพนธ์ (การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร, 2547.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางปิยะมาศ ทองเปลว
วันเกิด	วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 58/1 หมู่ 11 ตำบลนางิ้ว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี 41210
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู อันดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านน้ำซึม หมู่ 4 บ้านน้ำซึมน้อย ตำบลหนองแวง อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี 41210
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนหล่มสักวิทยาคม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
พ.ศ. 2549	อนุปริญญา สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
พ.ศ. 2552	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
พ.ศ. 2560	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

